

Universitätsbibliothek Wuppertal

Iulianu Autokratoros Ta Sōzomena, Kai Tu En Agiois Kyrillu Archiepiskopu Alexandreias Pros Ta Tu En Atheois Iulianu Logoi Dekā

Julian <Römisches Reich, Kaiser>

Lipsiae, Anno MDCXCVI.

Liber decimus

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1694](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1694)

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΚΥΡΙΛΛΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ,

ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ ΕΥΑΓΟΥΣ

θρησκείας, πρὸς τὰ τῶ ἐν ἀθέοις Ἰουλιανῶ.

ΛΟΓΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ.

S. CYRILLI ALEXANDRIÆ
ARCHIEPISCOPI,

PRO SANCTA CHRISTIANORVM RELIGIONE,
ADVERSUS LIBROS ATHEI IULIANI.

LIBER DECIMVS.

ΑΚΡΙΒΗ μὲν, ὡς γε οἶμαι, τὸν
ὡς γε τῆς κατὰ νόμον σκιάς πε-
ποιήμεθα λόγον, διώκειν ἡμᾶς ἐκ
οἷδ' ὅπως ἴσχυρησάντ' τῶ τῆς
ἀληθείας ἐχθρῶ, καὶ παρανομίας γραφὴν
ἀλλοκότως ἐπάγοντ' τοῖς ὅτι μάλιστα τῶς
θεῖος ἀποπερᾶνει νόμος ἐν μάλα διεγνωκόσι,
λογικώτερον τε καὶ ἀκριβέστερον, ἢ περ οἱ ψι-
λοῖς καὶ μόνοις ἐνομιλῶντες τοῖς τύποις. Ἐπει-
δὴ δὲ τῶν καθ' ἡμᾶς ἀκατάφικτον παρ' αὐτῶ
παντελῶς ἔδεν, ἰδὲ δὴ καὶ ἑτέροις ὡσπερ ἡμᾶς
αἰτιάμασιν ἐνεῖς, καὶ ἀυλοῖς ἀνλεπενηνέχθαι φη-
σὶ τοῖς ἀγίοις μυσαγωγῶς, καὶ πεποιθῶς μὲν
παρ' ἔδεν τὴν Ἀποστολικὴν παράδοσιν, τραπέδω
δὲ μάλλον, καὶ τῶτο ἀκατάφικτως, ἢ περ ἀν' ἡμᾶς
ἀποφέρω δόκω. γράφει δὲ ἔτω πάλιν.

Accurate quidem, ut reor,
de umbra legali differui-
mus, accusante nos, ne-
scio quo modo, verita-
tis hoste, & prauarica-
tionis litem absurde nobis intendente;
qui diuinas leges exequi apprime noui-
mus, prudentiusque & accuratius,
quam qui nudis ac solis in typis versan-
tur. Quum autem nihil apud nos eius
dentem effugerit, ecce demum aliis
quodammodo nos insuper criminibus
implicat, & sanctis ipsis initiatoribus
nos refragatos ait, & Apostolicam tra-
ditionem nihili duxisse, eoque impune
delatos, quo nos voluntas impulit. Scri-
bit autem rursus in hunc modum:

IVLIANVS.

Tam infortunati vero estis, ut ne manseritis quidem in iis, quæ vobis ab Apostolis sunt tradita: eaque fuerint ab illorum posteris maiori nequitia & impietate tractata. Iesum quippe illum neque Paulus Deum dicere ausus est, neque Matthæus, neque Lucas, neque Marcus: sed bonus ille Ioannes, quum sensisset magnam multitudinem in plerisque vrbibus Græcis & Italicis iam tum eo morbo captam esse: audiretque, opinor, monumenta quoque Petri & Pauli, clam quidem, sed tamen audiret ea coli, primus id prodere ausus est.

Paucis autem de Ioanne Baptista commemoratis, rursus ad Verbum, quod ab ipso prædicatur, reuersus, Iohan. 1. *Et Verbum, inquit, caro factum est, & habitauit in nobis:* sed quomodo, dicere veritus; nullatenus autem ipsum neque Iesum, neque Christum appellat, vsque eo dum *Deum ac Verbum* nominet: sed sensim & clam fallens quodammodo nostras aures, Ioannem Baptistam ait hoc de Christo Iesu testimonium perhibuisse, nimirum huac esse quem oporteat credere Deum esse Verbum.

CYRILLVS.

Ecquod vero, quæso te, mandatum Apostolicum, seu paruum, seu magnum, a nobis seruatam non est? Quid in peius traductum est ab eorum successoribus, quibus verbi vices a Deo demandatæ sunt, quique sacra dogmata non segniter propugnarunt? Si enim licebit conuitiis eos appetere, qui nullius criminis rei sunt, idque facere impune, suis in nos conuitiis triumphet; quippe quum nihil facilius sit ei, cui pro nihilo est maledicendi studium, quam mentiri, & alienæ famæ temere detrahere. Sin autem existimat consentaneam dictis factisque fidem esse oportere, ne temere conuitietur, sed argumentis potius conuincat. Sic enim eius dictis adhibebitur fides. Miror autem quod, quum sapius diuinæ Scripturæ verba sursum, ac deorsum verset, ac doctrinæ famam haud vulgarem venetur, tamen a vero profusus exciderit. Quod enim Christus Deus sit,

A

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ.

Οὕτω δὲ ἐσὲ δυσυχεῖς, ὥστε ἔδὲ τοῖς ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων ὑμῖν παραδομένοις ἐκμεμενήκατε, καὶ ταῦτα δὲ ἐπὶ τὸ χεῖρον καὶ δυσσεβέστερον. ὑπὸ τῶν ἐπιγινωμένων ἐξεργασθῆτον γέν' Ἰησοῦν ἔτε Παῦλ' ἔτόλμησεν εἰπεῖν Θεόν, ἔτε Ματθαῖ' ἔτε Λουκᾶς, ἔτε Μάρκου· ἀλλ' ὁ χρηστὸς Ἰωάννης, ἀποστόμενος ἤδη πολὺ πλεονέκτητος ἐαλωκός ἐν πολλαῖς τῶν Ἑλληνίδων καὶ Ἰταλιωίδων πόλεων ὑπὸ ταύτης τῆς νόσου· ἀκούων δὲ, οἶμαι, καὶ τὰ μνήματα Πέτρος καὶ Παῦλος, λάθρα μὲν, ἀκούων δὲ ὁμῶς αὐτὰ θεραπευόμενα· πρῶτος ἔτόλμησεν εἰπεῖν.

Μικρὰ δὲ εἰπὼν περὶ Ἰωάννη καὶ Βαπτιστᾶ, πάλιν ἐπανάγων ἐπὶ τὸν ὑπ' αὐτῶν κηρυττομένον Λόγον· καὶ ὁ Λόγος, Φησὶ, σὰρξ ἐγενέσθη, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν· τὸ δὲ ὅπως λέγειν ἀρχυόμενος· ἔδραμ' δὲ αὐτὸν ἔτε Ἰησοῦν, ἔτε Χριστόν, ἄχρῃς ἔτε Θεόν καὶ Λόγον ἀποκαλεῖ, κλέπτων δὲ ὡς περὶ ἕξιμα καὶ λάθρα τὰς ἀκοῆς ἡμῶν, Ἰωάννην Φησὶ τὸν Βαπτιστῆν ὑπερ' Χριστῶ Ἰησοῦ ταύτην ἐκθέσθαι τὴν μαρτυρίαν, ὅτι ἄρα ἔστι Θεὸς ἐστὶν ὃν χρὴ πεπιστευκέναι Θεὸν εἶναι Λόγον.

ΚΥΡΙΑΛΟΣ.

Καὶ ποῖον, εἶπέ μοι, τῶν Ἀποστολικῶν ἐντάλλματων ἢ μικρὸν ἢ μέγα πρὸς ἡμῶν ἔτετέλεσται; Ὅτι πρὸς τὸ χεῖρον παρεβιάσθη παρά γε τῶν μετ' ἐκείνων τὴν τῶν λόγων χρείαν ἐκτελεσμένων παρὰ Θεοῦ, καὶ τοῖς ἱεροῖς δόγμασιν ἐκ ἀγεννῶς συναληγερότων; εἰ μὲν γὰρ τοῖς ἐθέλοισι διαλοιδωρεῖσθαι μάτην τοῖς, ἐπ' ἔδρῃ τῶν ἀτόπων ἐαλωκόσιν ἀνεπιπλήκτως ἐξέσαι τῶτο δρᾶν, ἢ τὸ χρῆμα αὐτοῖς ἀζήτων, ἐναβρυνέσθαι τοῖς κατ' ἡμῶν, ὡς ἔδρῃ γε ῥᾶσον ἔτε ψευδεσθαι καὶ καταγορεύειν εἰπῆ, πῶ παρ' ἔδρῃ ἠγχιμένω το Φιλοσοφῶντων εἶναι δοκεῖν. εἰ δὲ δεῖν οἴεται ἔτε ἐλέγχος ἀκολουθεῖν οἷς ἀντικεινοῖτο ἢ καθ' ὧν ἀν' ἐλοῖτο λόγος, μὴ Φιλοσοφείτω μάτην, ἐξελεγγέτω δὲ μάλλον. ἐψέλα γὰρ ἔτω τοῖς παρ' αὐτῶν λόγοις ἢ πῶσις. Θαυμάζω δὲ ὅτι καὶ τοῖς πλεῖστα καὶ ἐκ τῆς Θεοπνεύστου γραφῆς ἀνωτε καὶ κάτω σρέφων, καὶ Φιλομαθείας δόκησιν ἐκ ἀγεννῆς φησόμενος, διημάρτηκε ταληθῆς, καὶ τῶτο εἰσάπαν. οὐ γὰρ δὴ Φάναι ὡς εἶη Θεὸς ὁ Χριστός,

ττ ι j

ἔτε Παῦλον, ἔτε Μάρκον, ἔτε Ματθαῖον, ἔτε Λουκᾶν. ἐνεσι δὲ τοῖς ἐθέλσιν τὰς πρὸς αὐτὸν γεγονότας βασανίζεν λόγους, ἐναργέστατα ἰδεῖν, ἐν τοῖς τῆς θεότητος ἀξιώμασι τεφανῶν αὐτὸν, καὶ ἅπερ ἂν πρέπει μόνῃ τῇ πασῶν ἐπέκεινα καὶ ὑπερτάτῃ φύσει, ταῦτα καὶ αὐτῷ προσνεμόντας πανταχῶς, καὶ μὴν καὶ Θεὸν ὀνομάζοντας αὐτὸν. Καὶ γὰρ πάνσοφος Παῦλος ἠυχόμεν γὰρ αὐτός, φησὶν, ἀνάθεμα εἶναι διὰ Χριστὸν ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν μετῶν συγγενῶν κατὰ σάρκα· οἱ τινες εἰσὶν Ἰσραηλιταί, ὧν ἡ νομοθεσία, καὶ ἡ νομοθεσία, καὶ ἡ διαθήκη, καὶ αἱ ἐπαγγελίαι· ὧν οἱ πατέρες, καὶ ἐξ ὧν τὸ κατὰ σάρκα Χριστός, ὁ ὧν Ἰπὶ πάντας Θεὸς εὐλογητός εἰς τὰς αἰῶνας, ἀμήν. Εἶτα ποίαν Ἰπὶ ταύτῃ φωνῇ Ἰπὶζήσεις ἐτέραν; ἰδὲ ἢ ἰδὲ τὸν κατὰ σάρκα ἐξ Ἰσραηλίων, τρέψι, Χριστὸν, καὶ Θεὸν Ἰπὶ πάντας· καὶ μὴν καὶ εὐλογητὸν εἰς τὰς αἰῶνας, ἀμήν, εἶναι φησὶν. Ἐφη δὲ καὶ ἐτέρωθι πρὸς οἱ δὲ ἐν σαρκὶ ὄντες Θεῷ ἀρέσασιν ἢ δυνάμει. ὑμεῖς δὲ ἔτι ἐσὲ ἐν σαρκὶ, ἀλλ' ἐν πνεύματι, ἔπερ πνεῦμα Θεοῦ οἰκεῖ ἐν ὑμῖν. εἰ δὲ τις πνεῦμα Χριστοῦ ἔχει, ἔτι ἔτι ἐσὶν αὐτῶν. καὶ πάλιν· ἀναμνήσκω, φησὶν, ὑμᾶς διὰ τὴν χάριν τὴν δοθεῖσάν μοι ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, εἰς τὸ εἶναι με λειτουργὸν Χριστοῦ Ἰησοῦ εἰς τὰ ἔθνη, ἱεραργῶν τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ. Ὅτε τοίνυν οἱ τὸ τῶν Χριστοῦ πνεῦμα πλάησαντες θεῖον ἔχουσι πνεῦμα, καὶ μὴν καὶ ἱεραργὸν αὐτὸν τελέχθαι φησὶν ἐν τοῖς ἔθνεσιν ὡς Θεὸς ἔστι Χριστός, καὶ εὐαγγέλιον Θεοῦ τὸ ὑπὲρ αὐτῶν κήρυγμα καλεῖ, ὀνομάζει δὲ αὐτὸν καὶ τῆς δόξης Κύριον. εἰ γὰρ ἔγνωσαν, φησὶν, ὅσα ἂν τὸν Κύριον τῆς δόξης ἐσαύρωσαν. πῶς ἔτι ἐναργῶς σεσυκοφανήκεν ὁ δὲ ἐναντίας, καὶ τοῖς τῆς ψευδοπειρίας ἐγκλήμασιν ἢ μετρίως ἐνισχημένῳ ὁρῶτο ἂν εἰκότως. Καὶ τοι πᾶσιν ἢ σκοπὸς τοῖς θεηγόροις ἦν, καὶ περ εἰδόσιν ὡς ἔστι Θεὸς κατὰ φύσιν καὶ ἀληθῶς, Υἱὸν αὐτὸν ὀνομάζειν Θεοῦ, καὶ τῆς ἑτερότητας ἑσίας γνήσιον γέννημα, ὡς αἰεὶ συνόνα καὶ συνυπάρχοντα τῷ γεννήσαντι, καὶ ἐν τῇ μιᾷ τῆς θεότητος φύσει νοόμενον ὄντα καὶ ἐνυπόστατον. ταύτην τοι καὶ ὁ σοφὸς Ἰωάννης ἐν ἀρχῇ τὸν Λόγον εἶναι φησὶν, καὶ Θεὸν εἶναι πρὸς τὸν Θεόν. εἶτα μετὰ τῆτο, γενέσθαι καὶ σάρκα, τῆτ' ἐσὶν, ἀνθρώπον. εἰς ἃν ἄρα, καὶ ἔτι ἄσοφός γε τοῖς θεηγόροις ὁ σκοπὸς, τὸ χρῆμα λέγειν. Υἱὸν εἶναι κατὰ φύσιν Θεοῦ,

neque Paulum dixisse, neque Marcum, neque Matthæum, neque Lucam. At si qui velint eorum scripta perpendere, licet utique manifeste videre diuinitatis dignationibus ipsum ab eis ornari, & quæcunque vni supremæ ac præstantissimæ illi naturæ conueniunt, ea quoque ipsi passim tribui, adeoque Deum ipsum nominari. Vnde sapientissimus ille Paulus: *Optabam enim ego ipse,* Rom. 9. inquit, *anathema esse a Christo pro fratribus meis, qui sunt cognati mei secundum carnem, qui sunt Israelitæ, quorum adoptio est filiorum, & legislatio, & testamentum, & promissa: quorum patres, & ex quibus est Christus secundum carnem, qui est super omnes Deus benedictus in secula, Amen.* Ecquam vero tu, præter hanc, vocem aliam requires? Ecce enim, ecce, illum secundum carnem ex Iudæis, hoc est Christum, & Deum supra omnes: adeoque benedictum esse quoque ait in secula, amen. Dixit item alio in loco: *Qui autem in* Rom. 8. *carne sunt, Deo placere non possunt. Vos autem in carne non estis, sed in spiritu, si tamen Spiritus Dei habitat in vobis. Si quis autem Spiritum Christi non habet, hic non est eius:* Et rursus: *In memo-* Rom. 15. *riam, inquit, vos reduco, propter gratiam, que data est mihi a Deo, ut sum minister Christi Iesu in gentibus, sanctificans Evangelium Dei.* Quum ergo Christi spiritu ditati homines diuinum Spiritum habeant; quumque Paulus minister se ordinatum inter Gentes tanquam Dei Christi, & prædicationem de illo factam Evangelium Dei nominet; quumque ipsum gloria Dominum appellet: *Si enim cognouissent,* inquit, *nunquam Dominum gloria crucifixissent;* annon certe cauillatur aduersarius, & manifesti mendacii reus iure tenebitur? Atqui Theologi singulari cura & consilio obseruabant, ut quamuis eum nosset natura ac veritate Deum esse, tamen ipsum Dei Filium nuncuparent, & substantiæ Patris germanam prolem; quippe qui vna cum Patre sit ac existat, & in vna deitatis natura esse & subsistere intelligatur. Idcirco sapiens ille quoque Ioannes *in principio Verbum esse præ-* Ioan. 1. *dicat, & Deum esse apud Deum:* deinde *carnem etiam factum esse,* id est, hominem. Vnum ergo Theologis, neque id temere, propositum est, dicere nimirum illum esse Dei Filium secundum naturam,

quod sita necesse sit omnino Deum esse secundum veritatem illum, qui ex Deo est secundum naturam. Itaque verba diuini Pauli iam attulimus, qui Christum illum omnium Saluatorem clare & indubitate Deum nominat. Sed aliorum dicta iuuat apponere, quibus Christi tanquam Dei mentionem faciunt. Dixit igitur Matthæus de Iosephi: *Hæc autem eo cogitante, ecce Angelus Domini apparuit in somnis ei, dicens: Ioseph fili David, noli timere accipere Mariam coniugem tuam: quod enim in ea natum est, de Spiritu sancto est. Pariet autem filium: & vocabis nomen eius Iesum: ipse enim saluum faciet populum suum a peccatis eorum.* Quin & admirabilem illum Ioannem his verbis vsu dicebat: *Ego quidem baptizo vos aqua in penitentiam: qui autem post me venturus est, fortior me est, cuius non sum idoneus calceamenta portare: ipse vos baptizabit in Spiritu sancto, & igni: cuius ventilabrum in manu sua, & permundabit aream suam.* Præterea Dominum ipsum nos alicubi compellere asserit: *Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos. Tollite iugum meum super vos.* Et quum huius seculi consummationem prænuntiaret, rursus dixisse: *Sicut ergo colliguntur zizania, & igni comburuntur, sic erit in consummatione seculi: mittet Filius hominis Angelos suos.* Num igitur, o præstantissime, liberare posse peccatis aliquos, alteri quam soli & vero Deo conueniet? Legum enim domini sunt ii, a quibus statuuntur, non alii. Quo pacto vero populum suum seruare quoque dicitur, quum vnus Deus hominibus dominetur? Sed & hominum mediocritate ac viribus maius esse aio, quam vt in sancto Spiritu baptizare queant credentes in ipsum. Addo, quod area sit mancipi, id est, homines, qui spicis significantur, nulli quidem homini præterquam vni Christo conuenire. Deus enim erat factus caro, id est, homo. Cuiusnam vero iugum, amabo te, subeant homines? an non eos soli Deo subiici iure dixeris? Iam quomodo iussit Christus, vt iugum eius tollamus super nos, nisi Deus & ex Deo sit secundum naturam?

Matth. 1.

Matth. 3.

Matth. 11.

Matth. 13.

Αὐτὸς ἔν γε δὴ τῷ πάντῃ τε καὶ πάντως ἐν τῷ Θεῷ εἶναι κατ' ἀλήθειαν τὸν ἐκ Θεῶ κατὰ φύσιν. Φωνὰς μὲν ἔν ἡδὴ παρηγάτομεν Ἐθεασεσὶς Παύλῃ, σαφῶς καὶ ἀναμφισβητήτως Θεὸν ὀνομάζοντι τὸν τῶν ὅλων σωτήρα Χριστὸν. δεῖν δὲ οἶμαι καὶ τὰς τῶν ἐτέρων παραθέσθαι χρήσεις, δι' ὧν ὡς Θεῶ διαμέννηται Ἐ Χριστῶ. Ἐφη τοίνυν ὁ Ματθαῖος περὶ τῶ Ἰωσήφ· ταῦτα δὲ αὐτῶ ἐνθυμηθέντι, ἰδὲ ἀγγελῶ κυεῖς καὶ ὄναρ ἐφάνη αὐτῶ, λέγων Ἰωσήφ υἱὸς Δαβὶδ, μὴ φοβηθῆς παραλαβεῖν Μαριάμ τὴν γυναῖκά σου· τὸ γὰρ ἐν αὐτῇ γεννηθὲν, ἐκ Πνεύματος ἑστὶν ἀγίου. τέξεται δὲ υἱὸν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτῶ ἸΗΣΟΥΝ. αὐτὸς γὰρ σώσει τὸν λαὸν αὐτῶ διὰ τῶν ἀμαρτιῶν αὐτῶν. Ἐφη δὲ καὶ τὸν ἀξιόγασον Ἰωάννην εἰπεῖν· ἐγὼ μὲν ὑμᾶς ὕδατι βαπτίζω εἰς μελάνοιαν· ὁ δὲ ὀπίσω μου ἐρχόμενος ἰσχυρότερός μου ἔστιν, ἔ ἐν εἰμὶ ἰκανὸς τὰ ὑποδήματα βασάσαι. αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν Πνεύματι ἀγίῳ καὶ πυρὶ. ἔ τὸ πλύον ἐν τῇ χειρὶ αὐτῶ, καὶ διακαθαριεῖ τὴν ἀλώνα αὐτῶ. Καὶ μὴν καὶ αὐτὸν τὸν Κύριον φάσαι περὶ ἡμᾶς ἰσχυεῖται· δεῦτε περὶ με πάντες οἱ κοπιῶντες, καὶ πεφορτισμένοι, καὶ γὰρ ἀναπαύσω ὑμᾶς. ἀράτε τὸν ζυγὸν μου ἐφ' ὑμᾶς. καὶ τὰ περὶ τῆς συνλελείας τῶ αἰῶνι τῶ τῶ θαναταγέλλων πάλιν εἰπεῖν. ὡσπερ ἔν συλλέγειν τὰ ζιζάνια, καὶ πυρὶ κατακαῖλαι, οὕτως ἔσαι ἐν τῇ συνλελείᾳ τοῦ αἰῶνι. Διόσειλεῖ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου τῶς ἀγγέλους αὐτοῦ. Ἄρ οὖν, ὦ κρότις, τὸ ἐλευθερῶν ἀμαρτιῶν δύνασθαι τινος, πρέποι ἂν ἐτέρῳ μάλλον, πλὴν ὅτι καὶ μόνῳ τῶ καθ' ἀλήθειαν ὄντι Θεῶ; κύριοι γὰρ τῶν νόμων εἶεν ἂν, οἱ θέντες αὐτῶς, καὶ ἔχ ἕτεροι παρ' αὐτοῦς. τίνα δὲ τρόπον καὶ τὸν ἑαυτῶ λαὸν σώζειν λέγειν, καὶ τοὶ μόνῳ καλεξοσιάζοντι Θεῶ τῶν ἐπὶ γῆς; εἶναι δὲ φημι καὶ ὑπὲρ ἀνθρώπων μέτρον τε καὶ χεῖρα, τὸ ἐν ἀγίῳ Πνεύματι βαπτίξεν δύνασθαι τῶς εἰς αὐτὸν πισεύοντας· καὶ μὴν καὶ τὸ ἴδιον ἔχειν τὴν ἀλω, τοῦτέστι τῶς ἐπὶ τῆς γῆς ὡς ἐν ἀσάχεσιν νοσμένους, ἀνάρμοσον μὲν ἀνθρώπων πάντι, πρέποι δ' ἂν μόνῳ Χριστῶ. Θεὸς γὰρ ἦν γενόμενος σὰρξ, τῶ ἐστὶν ἀνθρώπος. τίνας δὲ, εἰπέ μοι, τὸν ζυγὸν ἔχοιεν ἂν οἱ Ἰπὶ τῆς γῆς; ἄρ ἔχι μόνῳ καλεξεῦχθαι Θεῶ φάη τις ἂν εἰκότως αὐτῶς; εἶτα πῶς προστέταχεν ὁ Χριστὸς ἀρεῖν ἡμᾶς ἐφ' ἑαυτῶς τὸν αὐτῶ ζυγὸν, εἰ μὴ Θεὸς καὶ ἐκ Θεῶ κατὰ φύσιν ἐστὶ;

πῶς δ' ἂν εἶεν αὐτῶν οἱ κατὰ τὸν ἕρπονὸν ὄντες ἄγγελοι; Διποσελεῖ γδ. Φησὶ, τὰς ἀγγέλους αὐτῶν. Καὶ ταυτὶ μὲν ἡμῖν ὁ Ματθαῖος, πλείων ὅσων ἐτέρων σεσιγημένων, διά τοι τὸ μὴ δοκεῖν ἐνσεσωρεῦσθαι τοῖς λόγοις μαρτύρων ὄχλον ἔξωβαίνοντα χορῶν. Μάρκος γε μὴν διὰ τῶν αὐτῶν ἐννοιῶν εἰσὶ πανταχῶς, καὶ τοῖς ἑξὶ Ματθαίου συμφέρει λόγους. γράφει γὰρ. ἀρχὴ ἑὺαγγελίου Ἰησοῦ Χριστοῦ υἱοῦ Θεοῦ. ὁ δὲ Θεὸς κατὰ φύσιν καὶ ἀληθῶς Υἱός, ὅτι πάντως πᾶς καὶ Θεός ἐστι, πῶς ἔχ' ἅπασιν ἐναργές; ἔφη δὲ πάλιν τὸν μὲν Κύριον ταῖς ἀγίοις Ἀποστόλοις εἰπεῖν, ὅτι παραδοθήσεται εἰς χεῖρας ἀνθρώπων ἀμαρτωλῶν, καὶ ἐμπαύξουσιν αὐτῶν, καὶ σταυρώσουσιν αὐτόν. τὸν γε μὴν Θεωπέσιον Πέτρον ἀναφώνησά οἱ, τὸ, ἰλεώς σοι Κύριε· ἔ μὴ ἔσαι σοι τῆτο. καὶ πρὸς γε τῆτο Φαναί Χριστόν ὑπαγε ὀπίσω μου σατανᾶ, σκάνδαλόν μου εἶ, ὅτι ἔ φρονῆς τὰ Θεοῦ, ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων. ἔ γὰρ πεφρόνηκε τὰ τῶν Χριστοῦ ὁ ταναῦνία λέγων ὁ Πέτρος. Θεὸν ἐν ἄρα Χριστόν ὠνόμασε καὶ αὐτός, φρονῆσαι ὅπερ ἔφη τὸν Πέτρον ἔ τὰ αὐτῶν μᾶλλον ὡς Θεοῦ, ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων ἔφη δὲ πάλιν εἰπεῖν ὅς γὰρ ἂν ἐπαυρυνθῆ με καὶ τὰς ἐμὰς λόγους, τῆτον ὁ Υἱὸς Θεοῦ ἀνθρώπου ἀσχυρθήσεται, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ Πατρὸς αὐτῶν μετὰ τῶν ἀγίων ἀγγέλων. Ἀλλ' εἰ μὴ Θεὸν οἶδε, πῶς ἐν δόξῃ τῶν πατρῶν ἀφίξει λέγει, δορυφορεῖν ἔχοντα τὰς ἀγίας ἀγγέλους; πῶς ἐν εὐκλείᾳ Θεότητος Υἱὸς ἀνθρώπου; πῶς ἐν ταῦς ἀνωτάτω καὶ ταῦς κατὰ πάσις κλήσεως ὑπεροχαῖς Ἰησοῦς ὁ Χριστός, τῆτ' ἔστι, ἐν γυναικὸς κατὰ σάρκα; ἄρ' ἐν ἐνδοιασὸν τοῖς γε ὅλως ἐθέλῃσι φιλοθηρεῖν εὐ μάλα τὸ ἀληθές, ὅτι Θεὸν ὄντα κατὰ ἀλήθειαν εἰδότες τὸν Κύριον, τοῖς τῆς Θεότητος ἀξιώμασιν ἐναβρύνεσθαι φασὶν αὐτόν, παρελάσαντος ἑκαυτῶν τῆς οἰκονομίας; καθ' ὃν ἦν ἀκόλῃθον ἐν ὁμοιωσει τῇ καθ' ἡμᾶς γενόμενον, ἅπαξ τὸ τῆς ἀνθρωπότητος μέτρον ἐκ ἀτιμάσαντα ἔχει. Ὅτι δὲ καὶ ὁ Θεωπέσιος ὁ Λεκάς πεφρόνηκεν ἔτῳ πρὸς αὐτῶν, σαφές ἂν γένοιτο καὶ μάλα ραδίως διὰ γε τῶν παρ' αὐτῶν γεγραμμένων. ἀγγέλον γὰρ ἔφη Θεὸς πρὸς τὸν Ζαχαρίαν εἰπεῖν, ὅς ἦν Ἰωάννης πατήρ καὶ ἔσαι χαρὰ σοι, καὶ ἀγαλλίασις, καὶ πολλοὶ ἐπιτήγενέσει αὐτῶν χαρησούται. καὶ μεθ' ἕτερα· καὶ πολλὰς τῶν ἡμῶν Ἰσραὴλ ἐπιστρέψει ἐπὶ κύριον τὸν Θεὸν αὐτῶν. τίνα τοίνυν εὐηγγελίσει ἀνα πᾶσαν τὴν Ἰουδαίαν

Quomodo vero eius sint Angeli illi, qui in caelo sunt? *Mittet enim, inquit, Angelos suos.* Atque haec quidem nobis Matthaeus, ut alia quamplurima taceamus, ne huic disputationi testimoniorum cumulum extra rem ingessisse videamur. Porro Marcus eandem ubique sententiam sequitur, & cum Matthaei scriptis convenit. Scribit quippe: *Initium Evangelii Iesu Christi Filii Dei.* Quod autem is, qui naturalis ac verus est Dei Filius, utique sit etiam Deus, num cuiquam dubium esse potest? Rursus autem ait, Dominum sanctis Apostolis dixisse, *traditum iri se in manus hominum peccatorum, a quibus illudendus esset & crucifigendus.* Petrum autem diuinum ei respondisse: *Absit a te, Domine, non erit tibi hoc.* Ad hoc Christum respondisse: *Vade post me, Satana, scandalum es mihi, quia non sapis ea quae Dei sunt, sed ea quae hominum.* Non enim sapuit ea quae Christi sunt Petrus, quum ei contraria diceret. *Deum* igitur certe Christum nominavit ipse quoque, qui Petrum sapere dixit, non ea quae Christi sunt, utpote Dei, sed ea potius quae hominum. Refert autem ipsum rursus dixisse: *Nam qui me erubuerit & meos sermones, hunc Filius hominis erubescet, quum venerit in gloria Patris sui cum sanctis Angelis.* At nisi Deum sciat illum esse, quomodo in gloria Patris venturum dicit stipantibus sanctis Angelis? quomodo in maiestate deitatis filius hominis? quomodo in summis honoribus & supra omnem creaturam positus Iesus Christus, hoc est, ille, qui ex muliere secundum carnem natus est? An ergo veri indagandi cupidus ambigendi locus est, quod quum scirent Dominum vere Deum esse, divinitatis prerogatiuis ipsum conspicuum fore dicunt tempore dispensationis exacto? Quo tempore consentaneum erat, ut, qui in similitudine nostra factus est, utique humanitatis modum despectui non haberet. Idem porro de illo diuinum Lucam sensisse, ex eius scriptis facile certe patebit. Angelum enim Dei refert ad Zachariam illum, Ioannis Patrem, dixisse: *Et erit gaudium tibi, & exultatio, & multi in natiuitate eius gaudebunt.* Et postea: *Et multos filiorum Israel conuertet ad Dominum Deum suum.* Quem ergo annuntiabat per vniuersam Iudaeam

Ioann. 1. Baptista ille diuinus? An non Iesum, quem designabat, dicens: *Ecce agnus Dei, qui tollit peccatum mundi? Quosnam conuertit ad Dominum Deum? An non ad ipsum dicendo: Ego vidi, & testatus sum, quod hic est Filius Dei?*

Luc. 1. Quin etiam Zachariam ipsum de filio suo prophetasse ait: *Et tu puer, Propbeta Altissimi vocaberis: praebis enim ante faciem Domini parare vias eius: ad dandam scientiam salutis plebi eius, in remissionem peccatorum eorum.* Rursus autem scribit sanctum Angelum ad sanctam Virginem dixisse de Christo: *Hic erit magnus, & filius Altissimi vocabitur.*

Que Enciclos inclusa sunt, de Græco exemplari.

[Vide igitur quomodo Altissimi prophetam Ioannem dicat vocari] prophetans Pater Altissimum dicens esse Iesum, eumque Altissimi Filium Angelus quoque diuinus nominet. Eadem enim gloria præditus est cum Patre, & per omnia æqualem Filium ex ipso genitum iure concipies. Nam ex eo, quod homo factus est ratione dispensationis, nihilo tamen certe inferior est ipso, sed in suis rationibus consistet Incarnationis modus. Quum sit enim per omnia simile & immutabile secundum naturam ex Deo Patre Verbum, nihil in sua natura labis accepit, ex eo quod factus est nobis propter nos similis, sed vt Paulus ait: *Iesus Christus heri & hodie ipse, & in secula.* Iam aduersarium minus pie Ioannis vocibus refragari accurate nobis, opinor, demonstrandum est. Non enim, vt ipse ait, quod sanctorum monumenta, Petri inquam ac Pauli nonnullis in pretio esse viderat, adductus est vt Iesum Christum Deum esse diceret. Credibile enim non est, illum eam ob causam adductum vt Deum illum prædicaret, sed a Spiritu sancto impulsus. Dixit enim alicubi Christus sanctis discipulis: *Non vos estis qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri qui loquitur in vobis.* Sed neque primus dixit Iesum esse Deum. Etenim qui ante illum scripserant, Lucas inquam, Matthæus & Marcus, *Dominum ac Deum* nominarunt ipsam, supremam eiglioriam vbique tribuentes. Hic autem mendacium inter præclara facinora statuens, pertendit diuum Euangelistam dixisse: *Et Verbum caro factum est,* non tamen quomodo, pudore, opinor, deterritum. Nusquam autem ait ipsum, neque Iesum, neque Christum, donec Deum Verbum appellet. Verum nunquid subtiliter valde & ad

ὁ θεσπέσιος βαπτιστής; ἀρ' ἔχει τὸν Ἰησοῦν, ὃν διεδείκνυ λέγων Ἰδε ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ ὁ ἄρων τὴν ἁμαρτίαν τῆς κόσμου. τίνας ἐπέσρεφεν ὡς πρὸς κύριον τὸν Θεόν; ἀρ' ἔχει πρὸς αὐτὸν λέγων ὅτι ἐγὼ εἶδον καὶ μεμαρτύρηκα, ὅτι ἕτος ἐστὶν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. καὶ μὴν καὶ αὐτὸν τὸν Ζαχαρίαν προφητεύοντά φησιν Ἰπὶ τῷ ἰδίῳ παιδί. καὶ σὺ παυδίων, Προφήτης ὑψίστη κληθήσῃ προπορεύσει γὰρ πρὸ προσώπου Κυρίου, ἐτοιμάσαι ὁδοὺς αὐτοῦ, τῶ δὲνα γινώσκῃ σωτηρίας τῶ λαῷ αὐτοῦ, ἐν ἀφέσει ἁμαρτιῶν αὐτῶν. ἔφη δὲ πάλιν, ἄγιον Ἄγγελον πρὸς τὴν ἁγίαν Παρθένον εἰπεῖν περὶ τοῦ Χριστοῦ ἕτος ἐστὶ μέγας, καὶ Υἱὸς ὑψίστη κληθήσεται. προφητεύων ὁ πατήρ, ὑψίστον λέγων εἶναι τὸν Ἰησοῦν, ὑψίστη δὲ αὐτὸν Υἱὸν καὶ ὁ θεσπέσιος Ἄγγελος ὀνομάζει. ἰσοκλήεις ἢ τῷ Φύσιν, καὶ κατὰ πᾶν ὅτι ἐν ἰσομέτρως ἔχων ὁ ἐξ αὐτοῦ πεφηνῶς Υἱὸς νοοῖτ' ἂν εἰκότως. & ἂν ὅτι γέγονεν ἄνθρωπος οἰκονομικῶς, μειονεκτοῖτο ἂν κατὰ τι γῆν ὅλως αὐτοῦ, ἀλλ' ὁ μὲν τῆς οἰκονομίας τρόπος ἐν ἰδίῳ ἐστὶ λόγος. ἐπεὶ δὲ καὶ ἀπαράλλακτος τε καὶ ἀτρέπτος καὶ Φύσιν ἐστὶν ὁ ἐκ Θεοῦ Πατρὸς Λόγος, ἔδεν εἰς ἰδίαν ἠδίκηθη Φύσιν διότι γε τῶ καθ' ἡμᾶς γενέσθαι δι' ἡμᾶς, ἀλλ' ὡς ὁ Παῦλος φησὶν, Ἰησοῦς Χριστὸς χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας. Οἶμαι δὲ δεῖν καὶ τοῦ Ἰωάννου Φωνᾶς ἔχ' ὅσῳ μεμαχημένον ἀπελέγχειν αὐτὸν. & γὰρ τοι, κατὰ φησὶν αὐτοῦ, θεοπροφῆτειας τινὰς τὰ τῶν ἁγίων μνημάτων. Ὅλα θεσθευμένον, Παῦλος τε φησὶ καὶ Πέτρος, προήχθη λέγειν ὡς εἶη Θεὸς Ἰησοῦς Χριστός. ἀπίθανον ἢ τὸ ταύτης ἐνεκα τῆς αἰτίας παραρμυθῶ νομίζειν αὐτὸν Ἰπὶ τὸ χεῖνα φηγορεῖν, διαιστάτος δὲ αὐτὸν τῶ ἁγίῳ Πνεύματι. ἔφη γὰρ πρὸ Χριστοῦ τοῖς ἁγίοις μυσαγωγῶσις ἔχ' ὑμεῖς ἐσ' οἱ λαλῶντες, ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα τῶ Πατρὸς ὑμῶν τὸ λαλῶν ἐν ὑμῖν. Ἀλλ' ἔδὲ πρῶτος ἔφη Θεὸν εἶναι τὸν Ἰησοῦν. ἀλλὰ ἢ οἱ πρὸ αὐτοῦ γεγραφότες, Ληκᾶς τε φησὶ, καὶ Ματθαῖος, καὶ μέντοι καὶ Μάρκος, Κύριον δὲ καὶ Θεὸν ὀνομάζον αὐτὸν τὴν ὑπερίστην δόξαν διπνέμοντες πανταχῶ. Ὅ δὲ τὸ χεῖνα ψευδοεπεῖν ἐν ἰσῶ τάχα πρὸς τῶ τοῖς ἐξαρῆτοις τῶν ἀνδοραγαθιμάτων, διατείνεσαι μὲν εἰπεῖν τὸν θεσπέσιον Ἐναγγελιστὴν καὶ ὁ Λόγος σαρκὶ ἐγένετο & μὴν ἔτι καὶ ὁπως, ἀχυνόμενον οἶμαι πρὸ ἔδαμῶ δὲ φησὶν αὐτὸν ἔτε Ἰησοῦν, ἔτε Χριστόν, ἀχρὶ τοῦ Θεοῦ Λόγον ἀποκαλεῖ. Καὶ τοι πῶς ἔλιαν λεπτός καὶ ἰσχνός

ἄγαν ἀπεξεσμένον εἰς ἀλήθειαν ὁ πατήρ γε τῶν
 αὐτῶν πεποιήσας λόγος; ἵνα ᾧ μὴ τῆς σαρ-
 κὸς γενέσκει σύγχρονον εἶναι τις ὑπόλοιπῃ τὸν
 ἐνανθρωπήσαντα λόγον, ἢ ἀπὸ Φανῆ ἢ πρόσ-
 Φαλον εἶναι λέγει Θεὸν, προδιέξεισιν ἀνακταί-
 ως, ὡς καὶ ἦν ἐν ἀρχῇ Θεὸς ὡς ὁ Λόγος, ἢ ὅτι
 συναίδι τῷ Πατρὶ, καὶ πρὸς Θεὸν ἦν ἐν γάρῃ
 πρὸς τὸν αὐτὸν γεννήτορα ταυτότητι Φυσικῇ, καὶ
 τοὶ καθ' ὑπόστασιν ἰδίαν ὑπάρχων ἢ νοούμενον.
 γέγονε δὲ καὶ πάντα δι' αὐτοῦ ταῦτα σύμπαντα
 πρὸς τὸν αὐτὸν ἀτέχνως, καθῆκεν ἔτω τὸν ἑαυτοῦ
 λόγον ἵνα γε τὸ δὲν τῆς μετὰ σαρκὸς οἰκονο-
 μίας ἀφηγήσασθαι τὸ μυστήριον. ἔφη γὰρ σάρ-
 κα γενέσθαι τὸν Λόγον, τῶν ἑσιν, ἀνθρώπων ἢ
 τῆν εἰς ὅπερ ἔκ ἢν ἀλλοίωσιν ὑπομέναντα τρο-
 πῆς γὰρ ἐλεύθερον τὸ θεῖον, ἢ τὸ ἀκλόνητον ἐν
 τῆτοις ἢ θύραθεν αὐτῶν, ἐμπεφυκὸς δὲ μᾶλλον
 ἔσιωδῶς ὅτι δὲ τῆν ἐν τῆς ἀγίας παρθένου πᾶνα-
 γνον σάρκα λαβὼν προῆλθεν ἀνθρώπου, καὶ
 μεμῆνηκεν ὅπερ ἦν, πεπληροφόρηκεν, εἰπὼν
 ἢ ἐσηκώσεν ἐν ἡμῖν ὁ ἔκ ἐξ ἀλλοιώσεως καὶ
 τροπῆς τῆς σαρκὸς μετὰ Φοιτησαντα Φύσιν ὑπ-
 εμφῆνειεν ἂν αὐτὸν, ἀλλ' ὅτι κατωκῆκεν, ἢτοι
 γενοῦς ὡς ἐν ἀγίῳ ναῶ τῷ ἰδίῳ σώματι. Ὁ δὲ
 συνεισ τῶν εἰρημένων ἔδεν, προαλεσάτην τῶ
 θεηγοῦσιν ποιεῖται τὴν κατὰ ῥῆσιν, καὶ πρὸς γε
 τῶν Φησὶν ταῖς Ἰωάννου Φωνῶν ἀβασανίσως
 Ἰπθαρήσαντα, τὸν Ἰῆν γε τῶ μοιογενῆς ποιη-
 σασθαι λόγον, ἢ μὴν ἔτι ἢ Χριστὸν αὐτὸν ἢ γὰρ
 Ἰησοῦν ἀνόμασε. βαπτίζεις δὲ ὅτι καὶ τῶν εἰκῆ,
 καὶ ἀκατάσκητον πάντελως ποιεῖται τὴν κα-
 τηλοῖαν, ἐξ αὐτῶν ἔνεσι τῶν ἱερῶν γραμμάτων
 ἰδεῖν. δέχεσθαι μὲν γὰρ ὡς ἀληθῶς ταῖς ἢ ἀγίῃς
 Βαπτιστῶν Φωνῶν, αἱ γεγόνασιν αὐτῶν παρὰ πάν-
 των ἡμῶν σωτῆρῶν Χριστῶν. σάρκα γε μὴν γενέ-
 σθαι τὸν Λόγον εἰπὼν, τότε δὴ τότε ἢ λίαν ἐπι-
 κερῆ ἢ Χριστὸν ὀνομάζει καὶ Ἰησοῦν, καὶ ἐν τοῖς
 τῆς θεότητος ἀξιώμασιν εἶναι Φησὶν, καὶ τοὶ καθ'
 ἡμᾶς γενοῦντα οἰκονομικῶς. γέγραπται τοίνυν
 ὡδὲ καὶ αὐτὸς ὡς δὲ ἦν ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἐν
 τῶ πάχα ἐν τῇ ἑορτῇ, πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς τὸ
 ὄνομα αὐτοῦ, θεωρῶντες αὐτῶ τα σημεῖα ἃ ἐποίησεν
 ἐπὶ τῶν ἀσθενῶν. αὐτὸς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἔκ ἐπί-
 στευσεν ἑαυτὸν αὐτοῖς διὰ τὸ αὐτὸν γινώσκεν
 πάντων. Καὶ πάλιν ἔσης ἐν ὀψίᾳ τῇ ἡμέρᾳ
 ἐκείνῃ τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων, καὶ τῶν θυρῶν κε-
 κλεισμένων, ἢ ἦσαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ συνηγμέ-
 νοι διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς

A veritatem accuratissime de his ille dis-
 seruit? Ne quis enim carnis natiuita-
 ti Verbum hominem factum contem-
 poraneum esse suspicaretur, aut recen-
 tem ac nuper editum esse Deum dice-
 ret; necessario prafatur quod *in prin-
 cipio erat Verbum*, Deus existens, &
 quod Patri coeternum, atque apud De-
 um erat. Vnum enim est cum Patre,
 suo identitate naturali, quamuis secun-
 dum propriam hypostasim, & intelliga-
 tur, & sit. Et *per ipsum omnia facta
 sunt*. Omnia cum simpliciter initio di-
 xisset, ita se ad enarrandum Incarnatio-
 nis mysterium conuertit. Dixit enim
Verbum carnem factum esse, id est, ho-
 minem, nullam passum mutationem in
 id quod non erat: mutationis enim
 expers Deus est, & mutationi in his
 non esse obnoxium, non aliunde, sed
 in se potius substantialiter habet. Quod
 autem ex sancta Virgine sanctissima car-
 ne assumpta homo prodierit, & quode-
 rat manserit, plane comprobavit, di-
 cens: *Et habitauit in nobis*; quod non
 ex mutatione & conuersione in carnis
 transisse naturam ipsum indicat, sed in
 ea habitasse, aut in sancto veluti tem-
 plo, corpore nimirum suo, fuisse. Hic
 autem eorum quae dicta sunt plane ru-
 dis, in Theologum impudentissime de-
 bachatur, eumque Ioannis verbis in-
 considerate confisum ait de Vnigenito
 verba fecisse, neque porro *Christum*
 ipsum, aut *Iesum* nominasse. Sed Iu-
 lianum temere nunc quoque nugari, &
 inconsideratam prorsus accusationem
 instituere, ex ipsis literis sacris videre li-
 cet. Verissime enim accipit verba san-
 cti illius Baptista, qua de omnium no-
 strum Salvatore Christo protulit. Post-
 quam enim *carnem Verbum factum esse*
 dixit, tunc sane, tunc opportune admo-
 dum & *Christum* nominat, & *Iesum*, &
 diuinitatis dignationibus praeditum ait,
 licet nobis similis factus sit, ratione di-
 spensationis. Scripsit igitur ipse quo-
 que in hunc modum: *Quum autem
 esset Hierosolymis in Pascha, in die festo,
 multi crediderunt in nomine eius, viden-
 tes signa eius, quae faciebat super infir-
 mos. Ipse autem Iesus non credebat se-
 metipsum eis, eo quod ipse nosset omnes.*
 Item: *Quum ergo sero esset die illo,
 una sabbatorum, et fores essent clausae,
 ubi erant discipuli congregati pro-
 pter metum Iudeorum, venit Iesus,*
 & ste-

Ioan. 2.

Ioan. 10.

Ioan. 17.

Et stetit in medio, & dicit eis, Pax vobis. Ait etiam alicubi, Dominum ipsum ad Patrem & Deum qui in coelis est dicere: Hac est autem vita aeterna, ut cognoscant te solum, Deum verum, & quem misisti Iesum Christum. Quod autem ei homini facto seruarit ea quae diuinitati conueniunt, ex ipsius verbis patet. Sapissime enim Vitam ipsum & Lucem nominat, adeoque potestate & gloria Patri aequalem, & incomparabili supra omnes eminentia praeditum. Hic autem vitiligator, qui malum vsque animo versat, & quiddam assidue venatur peruestigatque, vnde Christianam religionem vexet, ut sperat, per aliam veluti viam graditur, & ait:

IVLIANVS.

Sed hoc quidem de Iesu Christo Ioannem dicere, ne ipse quidem inficior. Quanquam placet nonnullis impiis, alium quidem esse Iesum Christum, aliud vero, quod a Ioanne praedicatur, Verbum. Verum non ita res est. Nam quem ipse ait esse Deum Verbum, hunc esse dicit illum Christum Iesum a Ioanne Baptista cognitum. Animaduertite igitur quo pacto caute, sensim, & clam fabulae colophonem impietatis inducat, tamque versipellis ac fraudulentus sit, vt rursus tergiversetur, addens: Deum nemo vidit vnquam. Filius vnigenitus, qui est in sinu Patris, ipse enarrauit. Vtrum igitur hic est Deus Verbum caro factum, vnigenitus ille Filius, ille qui est in sinu Patris? Et si quidem ipse est quem puto, vidistis nempe & vos Deum. Habitauit enim in vobis, & vidistis gloriam eius. Cur addis igitur, quod Deum nemo vidit vnquam? Vidistis enim vos, si non Patrem Deum, at certe Deum Verbum. Sin autem alius est ille vnigenitus Deus, alius vero Deus Verbum, sicuti ego nonnullos e vestra secta dicentes audi, videtur ne id quidem audere Ioannes.

CYRILLVS.

Enimuero quispiam ipsum forsitan putauerit pro ingenii docilitate rectae fidei assentiri, ita vt dicat ipsum Christum Iesum illud esse incarnatum Dei Verbum. At vafrum insuper istud esse consilium, ex iis, videre licet, quae diximus. Sperauit enim facile se ostensurum optimum illum Euangelistam suis dictis aduersari, & secum pugnantia loqui.

Αὐτὸς ἔστη εἰς τὸ μέσον, καὶ λέγει αὐτοῖς, εἰρήνη ἡμῖν. Ἐφῆ δὲ πρὸς αὐτὸν τὸν Κύριον πρὸς τὸν ἐν τοῖς ἔργοις Πατέρα καὶ Θεὸν εἰπεῖν· αὐτὴ δὲ ἐστὶν ἡ αἰώνιος Ζωή, ἵνα γινώσκωσί σε τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεόν, καὶ ὃν ἀπέστειλας Ἰησοῦν Χριστόν. Ὅτι δὲ καὶ καθ' ἡμᾶς γεγονότι τέληρηκε τὰ θεοπροπῆ, διὰ τῶν αὐτῶν διδασχθήσεαι λόγων. πλεῖστα γὰρ αὐτὸν καὶ Ζωὴν καὶ Φῶς ὀνομάζει, καὶ μένοι καὶ ἰσχυρὸν καὶ ἰσοκλεᾶ τῷ πάλει, καὶ ταῖς κατὰ πάντων ἀσυνκείτοις εὖ μάλα ὑπεροχῆς καλεσεμένον. Ὁ δὲ Φιλαίτιος ἔτσι, καὶ διὰ πάσης ἰῶν ἐννοίας ἐκ ἀγαθῆς, αἰεὶ δὲ τι θηρώμενος, καὶ εὐερίσκων Ἰππικερῶν, δι' ἔπερ ἂν δύναλο κακῶν, ὡς οἶεται, τὰ Χριστιανῶν, δι' ἐτέρας ὡσπερ ἱελαί τείβη, καὶ Φησὶν.

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ.

Ἄλλ' ὅτι μὲν τῆτο περὶ Ἰησοῦ Χριστοῦ Φησὶν Ἰωάννης, ἔδὲ αὐτὸς ἀντιλέγω. καίτοι δοκεῖ τισὶ τῶν δυσσεβῶν ἄλλον μὲν Ἰησοῦν εἶναι Χριστόν, ἄλλον δὲ τὸν ὑπὸ Ἰωάννη κηρυττόμενον Λόγον· ἔμην ἔτσι ἔχει; ὃν γὰρ αὐτὸς εἶναι Φησὶν Θεὸν Λόγον, τῆτον ὑπὸ Ἰωάννη Φησὶν Ἰππικερῶν καὶ Βαπτιστῶν, Χριστόν Ἰησοῦν ὄντα. Σκοπεῖτε ἐν ὅπως εὐλαδῶς, ἡρέμα, καὶ λεληθότως, ἐπεισάγει τῷ δράματι τὸν κολοφῶνα τῆς ἀσεβείας, ἔτσι τε ἐστὶ πανεργὸς καὶ ἀπαλεῶν, ὡς τε αὐτὸς ἀναδύεται πρὸς τῆς, Θεὸν ἔδεις ἐώρακε πώποτε, ὁ μονογενὴς Υἱός, ὁ ὢν ἐν τοῖς κόλποις τοῦ Πατρὸς, ἐκεῖνός ἐξηγήσατο. πότερον ἐν ἔτσι ἐστὶν ὁ Θεὸς Λόγος σὰρξ γενομένης, ὁ μονογενὴς Υἱός, ὁ ὢν ἐν τοῖς κόλποις τοῦ Πατρὸς. καὶ εἰ μὲν αὐτὸς ὄνπερ οἶμα, ἐθεάσαοτε δῆπρθεν καὶ ὑμεῖς Θεόν. ἐσκήνωσε γὰρ ἐν ὑμῖν, καὶ ἐθεάσαοτε τὴν δόξαν αὐτοῦ. τί ἐν Ἰππικερῶν, ὅτι Θεὸν ἔδεις ἐώρακε πώποτε; ἐθεάσαοτε γὰρ ὑμεῖς, εἰ καὶ μὴ τὸν Πατέρα Θεόν, ἀλλὰ τὸν Θεὸν Λόγον. εἰ δὲ ἄλλος ἐστὶν ὁ μονογενὴς Θεός, ἕτερός δὲ ὁ Θεὸς Λόγος, ὡς ἐγὼ τινῶν ἀκήκοα τῆς ἡμέτερας ἀίρεσεως, ἔοικεν ἔδὲ Ἰωάννης αὐτὸ τολμᾶν ἔτι.

ΚΥΡΙΑΛΛΟΣ.

Ἴσως μὲν ἐν οἴσασιν ἂν τις αὐτὸν ἐξ εὐμάθης διανοίας τοῖς ἐξ ὀρθότητος συμφέρεσθαι λογισμοῖς, ὡς αὐτὸν εἶναι λέγειν Χριστόν Ἰησοῦν τὸν ἐνανθρωπήσαντα Θεὸν Λόγον. ὅτι δὲ πανεργὸν αὐτὸ καὶ νῦν τὸ ἐγχείρημα, δι' αὐτῶν ἐστὶν ἰδεῖν ὢν ἔφην. ὡθήθη γὰρ διαδείξειν δύνασθαι τὸν πανεργὸν Ἐυαγγελιστὴν ταῖς ἐαυτοῦ φωναῖς ἀντεξάγοντα, καὶ οἷς αὐτὸς ἔφην μεμαχημένον;

Ioan. I.

Ibid. v. 14.

ἀλλ' ἐκ ἐπιτεύξεσσι δόλιος θήρας, κατὰ τὸ γε-
 γραμμένον. ἔφη γὰρ καὶ μάλα ἐμφρόνως, ὅτι
 Θεὸν εἰδὼς ἐώρακε πῶποτε. ἀποπλον γὰρ ὁμο-
 λογημένως τὸ θεῖον ἐστὶ θεαόμεθα δὲ τὸν Υἱὸν
 τοῖς ἰσῆς διανοίας ὁμμασι, τῆ τῆ Θεῶ καὶ Πατρὸς
 ἐμπρέπουσα δόξῃ, καὶ τὸ τῆ τεκόντος αὐτὸν ἀπα-
 σταύρωσιν καὶ ἀλλ' ὅτι. καὶ δι' αὐτῶν τῆτο δέδεικται
 ἀπολεσμάτων. ἐστὶ μὲν γὰρ χαρὰ καὶ ἀπαύ-
 γασμα τῆς δόξης αὐτῆς, καὶ ἡ κατὰ γε τὴν κατ'
 ἡμᾶς εἰκόνα προσωποῦσιν αὐτῆς. τὸ γὰρ τοῦ θεοῦ,
 ὡς ἔφη, ἀσώματον, ἀνείδεόν τε, καὶ ἀποστον,
 καὶ ἀμέθετος, καὶ ἀπαξάπλωσ ὑπὲρ ἑνὸς καὶ λό-
 γον, ἀλλὰ καθὸ νοεῖται Θεός, πάντα ὑπάρ-
 χων ὅσα ὁ Πατήρ, διότι μόνος τῆ εἶναι Πατήρ. καὶ
 γὰρ ἐνός πατρὸς λέγοντος τῶν ἀγίων ἀποστόλων Κύ-
 ριε, δεῖξον ἡμῖν τὸν Πατέρα, καὶ ἀρκεῖ ἡμῖν, ἀ-
 πεκείνωτο λέγων. τοσούτον χρόνον μετ' ὑμῶν
 εἰμι, καὶ ἐκ ἐγνωκῶς με; Φίλιππε, ὁ ἐώρακός
 με, ἐώρακε τὸν Πατέρα. Καὶ τοι πῶς ἐκ ἂν οἰ-
 μά τις εὖ μάλα διαλεκτήρατο, ὡς ἔπερ ἦν ὁ
 σκοπὸς αὐτῆ τῆ τῆ σώματι εἶδει προσωποῦσιν
 λέγειν τὸν Φύσαντα, τί μᾶλλον ἔφασκεν. εἰ ἡ
 ποιῶ τὰ ἔργα τῆ Πατρὸς με, μὴ πιστεύετε μοι
 εἰ δὲ ποιῶ, καὶ ἂν ἐμοὶ μὴ πιστεύητε, τοῖς ἔργοις με
 πιστεύσατε. ὡν ἡ εἶη τὸ ἐνεργεῖ ἔχων ἀπαραλ-
 λάτως ἴσον, τῆτοις ἂν εἶη ὁ ἴσος, καὶ
 αὐτὸς ὁ τῆς φύσεως λόγος. Οὐκ ἔν, ὡ πρότις,
 Φαῖν ἂν, ἡ τῶς ἐαυτῆς Φωνῆς ἀπληρηργμέ-
 νον ἐυρήσομεν τὸν θεωπέσιον Ευαγγελιστήν,
 καὶ εἰ λέγει, Θεὸν μὴ ἐώρακῶς πῶποτε, εἰ δὲ ἐπέ-
 περ θεαόμεθα τὸν Ἰησοῦν, κατὰ γε τῆς ἡδὴ προ-
 αποδοθέντας τρέψας, ψευδοεπῆς ἐκ ἂν εἶη ὁ τῆς
 ἀληθείας ὑπασισης ἀληθὲς δὲ μᾶλλον ἐστὶ καὶ
 ἀμφω τὸ χεῖμα. Φύσει μὲν γὰρ θεότητος ἀόρα-
 τῆς Υἱός, ὁρατός γε μὴν ἐν δόξῃ θεοπεπέ, καὶ
 ὅτε γέγονεν ἀνθρωπῆ. τὸ γὰρ καὶ αὐτὸν θεαόμε-
 θα, καὶ τὴν δόξαν αὐτῆ, δόξαν ὡς μονογενὲς πα-
 τὴρ Πατρὸς, πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας. καὶ γὰρ
 ὁ θεωπέσι Δαβὶδ τῆς ἐνανθρωπήσεως τὸ μυ-
 στήριον προανακηράγει λέγων. ὁ Θεὸς ἐμφα-
 νῶς ἤξει, ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ ἡ παρασιωπήσειαι.
 καὶ μὴν καὶ ὁ προφήτης Ἡσαΐας μονογενὲς καὶ χεῖ-
 ρα προλείπων, κατὰδείκνυσιν ὡς σεσαρκωμένον,
 καὶ φησὶν. ἰδὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἰδὲ Κύριος μετὰ ἰσχύος
 ἐρχεται, καὶ ὁ βραχίων μετὰ κυρίας. προσηποῖσω
 δὲ ὁμοίως καὶ τὸν μακάριον Βαρεχ. τοῖς Ἡσαΐα
 συμβαίνουσα λόγοις. ἔφη γὰρ παρ' αὐτὸς. ἔτος
 ὁ Θεός, ἡ λογιθῆσει ἕτερος πρὸς αὐτὸν. ἐξεῦρε

A Sed non assequetur dolosus pradam, sicuti Prou. 12.
 scriptum est. Dixit enim, utique val-
 de prudenter, quod Deum nemo vide-
 rit unquam. Deus enim certe aspecta-
 bilis non est: sed vidimus Filium men-
 tis oculis, Dei & Patris gloria conspi-
 cum, & genitoris sui pulchritudine
 refulgentem. Atque hoc ex ipsis effe-
 ctis demonstratum est. Est enim cha-
 racter & splendor gloriae eius; & non
 ratione figurae nostrae ei assimilis; (De-
 us enim corpore & forma caret, uti
 dixi, & quantitatis ac magnitudinis est
 expers, atque ut vno verbo dicam, om-
 ni mente & oratione maior) sed qua-
 tenus intelligitur Deus, omnia existens
 quaecunque Pater est, demto hoc vno,
 quod Pater est. Vnde quum vnus e
 sanctis Apostolis alicubi diceret: Do-
 mine, ostende nobis Patrem, & sufficit
 nobis; respondit, dicens: Tanto tem-
 pore vobiscum sum, & non cognouistis
 me Philippe? qui vidit me, vidit Pa-
 trem. At quomodo non recte aliquis
 coniecit, quod si propositum ei es-
 set dicere, genitorem forma corporea
 similem esse, cur potius diceret: Si
 non facio opera Patris mei, nolite crede-
 re mihi; si autem facio, & si mihi non
 vultis credere, operibus credite? Quo-
 rum enim aequalis est per omnia & ea-
 dem efficacia, horum eadem erit uti-
 que ratio naturae. Itaque dixerim e-
 go, vir praestantissime: Non inuenie-
 mus diuinum Euangelistam suis dictis
 repugnare, quamuis dicat Deum visum
 esse nunquam, & quandoquidem Iesum
 vidimus iis modis, quos prius attulimus,
 non erit mendax ille propugnator veri-
 tatis, quin potius res utrobique vera
 est. Diuinitatis enim natura inuisibi-
 lis est Filius, visibilis tamen in gloria
 qua Deo conuenit, & quod homo fa-
 ctus est. Tunc enim & ipsum vidimus,
 & gloriam eius, gloriam quasi unigeniti
 a Patre, plenum gratiae & veritatis.
 Quocirca diuinus ille Dauid Incarnatio-
 nis mysterium praedixerat, dicens: Deus
 manifeste veniet, Deus noster, & non si-
 lebit. Item propheta Esaias veluti pro-
 tensa manu demonstrat incarnatum, &
 ait: Ecce Deus noster, ecce Dominus cum
 virtute veniet, & brachium cum domi-
 natione. Addam & beatum Baruch E-
 saiae verbis suffragantem. Dixit enim
 ipse quoque alicubi: Hic est Deus; non
 estimabitur alius ad eum. Adiuuenit

Prou. 12.

Ioan. 1.

Ioan. 14.

Ioan. 10.

Ioan. 1.

Psal. 49.

Esaia 40.

Baruch 3.

omnem viam scientie, & dedit eam Iacob puero suo, & Israel dilecto suo: & post hæc super terram visus est, & cum hominibus conuersatus est. Filium igitur ut hominem in terra vidimus degentem cum hominibus, inuisibilem quidem cum Patre, secundum diuinitatis naturam; sed visibilem vna cum Patre, intellectualiter, diuinitatis nimirum & miraculorum præstantia. Diuina quippe signa solo nutu perficiebat. Porro Iulianus ad quiduis comminiscendum præceps, & cuiusuis Sancti accusator, nos venerationi sanctorum Martyrum addictos esse criminatur, & ait:

IULIANVS.

Verum istud quidem mali a Ioanne cepit initium. Quæcunque autem vos deinceps adinuenistis, additis ad proficuum illum mortuum nouis mortuis, quis pro dignitate fati excretur? Sepulcris ac monumentis implestis omnia, licet apud vos nusquam dictum sit circa sepulcra versandum esse, eaque colenda. Eo vero progressi estis nequitia, ut putetis ne Iesu quidem illius Nazarenæ ea de re verba audienda. Audite ergo quæ de monumentis ille dicit: *Matth. 23. Ve vobis, Scribæ & Pharisei, hypocrita, quia similes estis sepulcris dealbatis; foris sepulcrum apparet formosum, intus autem plenum est ossibus mortuorum, & omni immunditia.* Si ergo sepulcra Iesus immunditia plena esse dixit, quomodo vos super iis Deum inuocatis?

His subiungit, quod quum quidam discipulus diceret: *Domine, permittite mihi ut primum abeam, & sepeliam patrem meum;* ipse responderit: *Sequere me, & dimitte mortuos sepelire mortuos suos.*

CYRILLVS.

Plurima de his antea cum illo differuimus, & longa nobis superius in istis consumpta est oratio. Pauca tamen etiam nunc ei respondenda existimo. Equidem corporum loculos immunditia carere non dicimus. Veruntamen æquum non fuerit hanc ob causam mortuorum virtutem obliuione præteriri. Sed neque quod lege naturæ corpus eorum, qui præstantissimam vitam duxerunt, e terra in terram solum sit, honoribus eos afficere pro nihilo habebimus, quum hos nemo non

πᾶσαν ὁδὸν Ἰησοῦς, καὶ ἔδωκεν αὐτὴν Ἰακώβ τῷ πωλοῦ αὐτοῦ, καὶ Ἰσραὴλ τῷ ἠγαπημένῳ ὑπ' αὐτοῦ, καὶ μετὰ ταῦτα Ἰησοῦς τῆς γῆς ὤφθη, καὶ τοῖς ἀνθρώποις συνανέσραφη. Οὐκ ἔν ὡς ἀνθρώπου Ἰησοῦς ἀνθρώποις συνδιαλιώμενον τεθεάμεθα τὸν Υἱὸν, ἀόρατον μὲν ὄντα μετὰ τῶν Πατέρων καὶ ἀγετὴν τῆς θεότητος φύσιν ὁρώμενον δὲ νοητῶ, καὶ μετὰ Πατρός ὑπερρχῆ θεότητος καὶ μεταλλεργίας. ἐπλήρη γὰρ θεοσημείας κατανεύσας μόνον. Ὁ δὲ πρὸς πάντας ὅτις ἐν τῶν ἰδίων ἐνρημάτων ἀπειμερίμωτος ἴων, καὶ πάντος ἀγίας κατήγορος, ὅτι τῆς εἰς ἀγίους μάρτυρας αὐδὸς ἀπηρήμεθα κατὰ τὰς, καὶ φησὶν

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ.

Ἄλλα τῆτο μὲν τὸ κανὸν ἔλαβεν παρὰ Ἰωάννη τὴν ἀρχὴν. ὅσα δὲ ὑμεῖς ἐξῆς προσευρήκατε, πολλὰς ἐπεισάγοντες τῷ πάλαι νεκρῶ τῶν προσφάτως νεκρῶ, τίς ἂν πρὸς ἀξίαν βδελύξηται; πάντα ἐπληρώσατε τάφῳ καὶ μνημάτων, καὶ τοὶ ἐν εἰρήνῃ παρ' ὑμῶν ἔδαμῶ τοῖς τάφοις προσκυλινοῦσθαι καὶ περιέπειν αὐτοῦ. Εἰς τῆτο δὲ παρεληλύθατε μοχθηρίας, ὡς οἰεῖσθαι δεῖν ὑπὲρ τῆτος μηδὲ τῶν γε Ἰησοῦς τῶν Ναζωραίων ῥημάτων ἀκχεῖν. ἀκχέτε ἐν ἁ φησὶν ἐκείνῳ πρὸς τῶν μνημάτων. καὶ ὑμῶν γραμματεῖς καὶ φαρισάοι ὑποκρίσασθαι, ὅτι παρομοιάζετε τάφοις κεκοιναμένοις. ἔξωθεν ὁ τάφος φαίνεται ὡραῖος, ἔσωθεν δὲ γέμει ὀσέων νεκρῶν καὶ πάσης ἀκαθαρσίας. Εἰ τοίνυν ἀκαθαρσίας Ἰησοῦς ἔφη εἶναι πλήρεις τῶν τάφῶν, πῶς ὑμεῖς ἐπ' αὐτῶν Ἰησοῦς αὐτοῦ τὸν Θεόν;

Προσεπάγει δὲ τῆτοις, ὅτι καὶ μαθητῶν τινὸς λέγουσι. Κύριε, ἐπίτρεψόν μοι πρῶτον ἀπελθεῖν, καὶ θάψαι τὸν πατέρα μου. αὐτοῦ ἔφη. ἀκολούθει μοι, καὶ ἄφες τῶν νεκρῶν θάψαι τῶν ἐαυτῶν νεκρῶν.

ΚΥΡΙΑΛΛΟΣ.

Πλείσα μὲν ἐν ὅσα πρὸς τῆτων αὐτῶν προσδιδιλέγματα, καὶ μακρὸς ἡμῶν ἐν τῆτοις προλαβῶσι δεδαπάνηται λόγῳ. χρῆμα δὲ οἶμαι καὶ νῦν ὀλίγα ἄτλα πρὸς αὐτὸν εἰπεῖν. Τὰς μὲν ἐν τῶν σωμάτων θήκας ἐκ ἀπηλάχθαι φάμεν ἀκαθαρσίας πλὴν ἐκ τῆς ἐνεκα τῆς αἰτίας, ἀμνημονεῖν ἄξιον τῆς τῶν τεθνεώτων ἀρετῆς. ἀλλ' ἔδδὲ ὅτι νόμῳ φύσεως τὸ ἐκ γῆς εἰς γῆν λελύται σῶμα τῶν τὴν ἀξιάσασον ἐξήσκηκόντων ζῶν, ποιητόμεθα παρ' ἑδὲν τὸ χρῆμα τιμᾶν αὐτοῦ, ἐπεὶ τίνα τρόπον ἐπένεσαι τίς ἂν

αὐτῶν, ἀεισά τε καὶ εὐκλεέστατα διαβίῃν ἡρημέ-
νης, καὶ αὐτῶν δὲ τῶν τεθνάναι πολλάκις ἠφειδή-
κότας, ἵνα ταῖς τῶν ἐσομένων μνήμασι ἀξιά-
κυστον τι περὶ αὐτῶν ἐγγράφῃται. Ἐπυθόμην γὰρ
λέγοντός τινος ἐν τοῖς Ὀμήρου ποιήμασι

liad. X.
304.

Μὴ καὶ ἀσπυδαί τε καὶ ἀκλειῶς ἀπολοί-
μην,

Ἀλλὰ μέγα ῥέξας τι καὶ ὄψιγόνοισι πυθέσθαι.
Ἄρ' ἔν τόν ἐκ ἀσπυδαί τε καὶ ἀκλειῶς τῶν ἀν-
θρωπίνων ἀποδημήσασθα, παλωρθωκότα δὲ τι
μέγα, ἐφ' ᾧ περ ἄν τις εὐ μάλα καλασεμνύνοι-
το, σιγῇ καὶ λήθῃ καλαλιπεῖν ἀξίον, ἢ τῷ παγκά-
λῳ θαύματι σεφανεῖν, μακρὰ καὶ ἀτελευλήτω
καλευφράσαι τιμῇ, ὡς μονονυχί καὶ συνηθλη-
κότας, καὶ τῆς ἀνδρείας αὐτοῖς κειοικωνηκότας;
οἱ γὰρ ὅτι τὴν ἐξαίρετον ἔβισ διελάσαντες τρί-
βον, οἱ ἄδενός πεποιήκασιν τὸ παθεῖν ἐπαινεῖν
ἐγνωκότες, πῶς ἐκ ἐν δίκη καὶ τῶν ἀνδραγαθη-
μάτων αὐτοῖς ἔσονται κοινωνοί; Ὁ δὲ ἤδη φθά-
σας ἔφη, καὶ εἰσαυθὶς ἐρῶ. Ἀθήνησι γὰρ τοῖς ὅτι
μάλιστα καλεγλωησμένοι καὶ εὐηγορεῖν εἰωθό-
σι ἐτησίαις ἀγῶνας περιθεθείσασιν Ἰθὴ τοῖς
τῆς Ἑλλάδος προκινδυνεύσασιν, οἱ ταῖς τῶν
Βαρβάρων ἀλαζονείαις ἀντανισάμενοι καὶ περ
ὄντες αἰεθμῶ βραχεῖς, ἤτις μὲν ἦσαν τῆς τῶν
πολεμίων ἀναειθμῆτος Φάλαγγος, ἐπειδὴ δὲ
νικᾶν ἐκ ἐξῆν, ἀντὶ τῆς νικῆσαι τὸ μὴ ἀνάνδρως
ἀποθανεῖν ἀρπάσαντες, μνήμης τε καὶ ἐκνομίων
παρ' ἐκείνοις ἠξίωται. ὥστε καὶ ὄρμιον γενέσθαι
τὸ χρῆμά τισιν. ἔπειτα, ἔφασκον, μὰ τῆς ἐν Μα-
ραθῶνι προκινδυνεύσασθαι τῶν προγόνων, ἔδδὲ
τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχήσασθαι, ἔδδὲ τῆς ἐπ'
Ἀρλεμισίῳ, ἔδδὲ τῆς ἐν Πλαταιῶν παραλαξα-
μένους, ἔδδὲ πολλὰς ἄλλας τῆς ἐν τοῖς δημοσίοις
μνήμασι κειμένους. Ὅτε τοῖνυν καὶ τοῖς Ἀθήνη-
σι εὐτομωλάτοις λογάσι, καὶ περ ἔσιν εἰδωλο-
λάτραις, εὐ ἔχειν ἐδόκει τὸ χρῆμα τιμῆς καὶ
γεράων ἀξίον τῆς τὸν εὐκλεῆ μὴ Φυγόντας θά-
νατον, καὶ ἐπ' αὐτῶν ἰέναι τὰς τῶν σωμάτων θήκας
ἐπ' αὐτοῖς γὰρ τοῖς τῶν ἀνδραγαθημάτων λειψά-
νοισι ἐποιεῖτο τῆς λόγους ἀνθ' ὅτις λοιπὸν ὁ κρά-
τις Ἰβλιανὸς καλακέραιεν ἐκ ὀρθῶς τῆς Χερ-
σιανῶν ἐπιεικείας, εἰ πᾶσι πολλὰ πεποιήσασθαι τὴν
εἰς τῆς ἀγίας μάρτυρας αἰδῶ καὶ τιμῆν, οἱ πάντες
γεγονότες, οἱ αἰμαῖ τῆς προσκαίρου ζωῆς ἡλ-
λαξάντο τὸ ἰδρύμενον ἐν πίσει, καὶ τῆς εἰς Χριστὸν
εὐσεβείας τὰ αὐχήματα. ἢ τάχα πᾶ καλα-
σῶπλεν εἰεῖλαι δεῖν αὐτῶν, καὶ δευσοφόρηκεν ἔ

A quodammodo laudaverit, quod opti-
mum & præclarum vitæ genus suscepe-
rint, ac mortem sapius contemserint,
ut aliquid de se laude dignum postero-
rum mandaretur memoria. Audiui e-
nim quendam apud Homerum dicere:

*Ne certe ignaviter & in glorie peream,
Sed magno aliquo patrato facinore &
seris nepotibus audiendo.*

B An igitur eum, qui non ignavus & in-
glorius excefferit e rebus humanis, sed
magnum aliquid & illustre patrarit, si-
lento & obliuione præteriri decet; an
honestissimis laudibus ornari, longoque
& perpetuo honore affici a nobis, ut-
pote qui tantum non cum ipsis certa-
vimus, & virtutis eorum consortes ac
focii extitimus? Qui enim eos laudan-
dos suscipiunt, quod eximio vitæ itine-
re decurso aduersos casus nihili fecerint,
nunquid iure etiam præclare factorum
vna cum ipsis erunt participes? Quo-
iam prius dixi, repetam iterum. Athe-
nis annua certamina disertissimo cuique
proposita fuisse perhibent, de laudan-
dis iis, qui periculo pro Græcia suscepto
Barbarorum insolentia tametsi nume-
ro pauci obliterunt, quique innume-
rabili hostium agmine longe quidem
minores, quum vincere non possent,
pro victoria generosa morte arrepta,
monumentis & laudibus apud Atheni-
enses digni sunt habiti. Adeo ut aliqui-
bus religioni quoque res esset: Non-
enim (aiebant) per eos, qui in Mara-
thone occubuerant: neque per eos, qui
ad Artemisium aut Platais in acie ste-
terant: neque per complures alios, qui
in monumentis publicis iacebant. Quum
igitur Athenarum facundissimis illis
oratoribus, quamuis idola colerent,
æquum visum sit ornare laudibus eos,
qui præclaram mortem non defugisse-
rent, & ad ipsa corporum sepulcra pro-
cedere: (coram ipsis enim reliquis e-
gregiorum facinorum laudes oratione
proferebantur) cur demum præstan-
tissimus Iulianus in Christianorum hu-
manitatem perperam inuectus est, quod
venerationem & honorem erga sanctos
Martyres plurimi faciant, qui omnes,
quotquot fuerunt, suo sanguine tem-
porariam vitam constantia fidei, &
gloriatione pietatis in Christum, com-
mutarunt? An forte ridendos illos exi-
stimat, nec æquo animo ferre potest;

quod non illi quoque fuerint apostata, imbelles, fugaces, ignavi, & supini, & pietatis in Deum contemtores, sicuti nimirum ipse ille qui eorum virtuti detrahit? At enim, inquit, fugienda sunt sepulcra, quæ Christus etiam ipse immunditiei plena esse dixit. Sciebat enim mortuum sic abominandum esse, ut ne discipulo quidem permiserit patrem sepelire. Atqui nos illum sensum eorum, quæ a Salvatore dicta sunt, penitus ignorasse nullo negotio videmus. Etenim a sepulcris recedere non iussit, quamuis ea mortuorum ossibus & omni impuritate scatere nosset; sed sepulcris dealbatis potius comparare voluit captiosam illam & simulatam Pharisaorum nationem, qui probitatis famam & existimationem specie tenus suffurabantur, sed improbitatis & omnis immunditiæ, spiritalis videlicet, refertum pectus habebant. Præcipiendo ergo discipulo, ut sequeretur se, aliisque sepelire mortuos permitteret; docuit nos charitati in Deum esse iure postponendos, eo quod pietate etiam in parentes maiora sunt quæ ad Deum pertinent. Rerum enim auctor ac universi conditor ipse est. Quod autem non ignoraret sepulcra siue mortuos nullam mentibus hominum posse labem inducere, manifeste declarat, quum ad mortuos & ipsa monumenta dignatur accedere. Ita forte Lazarum etiam foetidum ad vitam redire iussit. Ita Archisynagogi filia mirabiliter revixit. *Tetigit enim, inquit, manum eius, dicens: Puella, surge.* Præterea & in Naim, quæ Iudææ ciuitas vna erat, viduæ filium excitavit tacto loculo, quum inclamasset, *Adolescens, tibi dico, surge.* Quam enim, quaeso, labem nostris animis inducent viri mortui reliquiæ? An mentem nostram polluent, aut ad nefanda peruertet foetor ille qui in sensus incurrit? Quanquam quid ad hanc stultitiam addi potest? quum præsertim videamus mortuorum reliquias, non nudas, aut negligenter in terram disiectas, sed apprime reconditas. In terræ enim penetralibus velut in sinu matris latent. Obiiciet porro qui defendendos mortuos susceperit: *Quid causæ est, cur sepulcra vel mortuos abominandos putes?*

Ioann. 1.

Marc. 5.

Luc. 7.

μερίως, ὅτι μὴ καὶ αὐτοὶ γεγόνασιν ἀποστάται, δειλοὶ, καὶ ῥιψάσπιδες, ῥάθυμοί τε, καὶ ἀναπεπλωκότες, καὶ τῆς εἰς Θεὸν εὐσεβείας κατὰ φρονήσας, καθάπερ ἀμέλει, αὐτὸς ὁ τῆς ἐνέσεως αὐτοῖς εὐανδρίας κατήγορος; Ἀλλὰ ᾤναι, Φησὶν, Φευκλέον τὰς τάφους, ἕς καὶ αὐτὸς ὁ Χριστὸς ἀκαθαρσίας ἔφη μεσῆς. ἦδει δὲ ἔτω τὸν τεθνεῶτα βδελυρὸν, ὡς ἔδδ' ἔφηκε τῷ μαθητῇ θάπτεν τὸν πατέρα. Μάλιστα μὲν ἐν ἠγροηκότα παντελῶς τὸν ἕξ Σωτῆρος ῥημάτων τὴν δύναμιν ἀμογητὴ καλοφόμεθα. ἔ γάρ τοι τάφω ἀποφοιτῶν προσλέταχεν, καί περ εἰδὼς αὐτὸς ὡς ἔσαν νεκρῶν καὶ πάσης ἀκαθαρσίας: τάφοις δὲ μᾶλλον κεκοιναμένοις ἀφομοιοῦν ἐδόκει τὸν εἰρῶνα καὶ ὑποκριτῆν τῶν Φαρισαίων δῆμον, Ἰπικείας μὲν δόκησιν ἐμφανῆ παρακλέπτουσα, Φαυλοτήτῃ δὲ καὶ ἀπάσης ἀκαθαρσίας, νοητῆς δηλονότι, πεπληρωμένην ἔχουσα τὴν καρδίαν. Τῷ γε μὴν τῷ μαθητῇ τὸ χρῆμα δὴ μᾶλλον κατὰ κολθεῖν εἶπε, ἔφειναι δὲ θάπτεν τὰς τεθνεῶτας ἑτέροις, ἐδίδαξεν ὅτι τῆς εἰς Θεὸν ἀγάπης κατόπιν ἐρρίφθαι τὰ κατ' ἡμᾶς πρέποι ἂν εἰκότως, ὅτι καὶ τῆς εἰς γονέας αἰδῆς τὰ Θεῷ μείζονα. γενεσιουργὸς ᾤ καὶ ποιητὴς τῶν ὅλων αὐτός. ὅτι δὲ τὰς τάφους, ἢ τοι τὰς νεκρῶν, ταῖς τῶν ἀνθρώπων ψυχαῖς μολυσμὸν ἔδενά δυναμένως ἐμποιοῦν ἠπίστω, διέξεισιν ἐναργῶς, ἐπιφοιτῶν τοῖς τεθνεῶσιν ἀξίων, καὶ αὐτοῖς δὲ τοῖς μνήμασιν. ἔτω τὸν Λάζαρον ἴσως παλινάγρετον ποιεῖσθαι τὴν ζωὴν καὶ ὁδωτότα προσέταχεν. ἔτω τὸ ἕξ ἀρχισυναγῶγος παραδόξως ἀνεβίω κέρριον. ἠψάλο γάρ, Φησὶν, τῆς χειρὸς αὐτῆς, λέγων, ἢ παῖς, ἔγειραι. καὶ μὴν καὶ ἐν Ναΐν: μία δὲ αὐτῆ τῶν κατὰ τὴν Ἰσραὴλ πόλις: τὸν τῆς χήρας ἀνέστησεν υἱὸν ἀψάμεν τῆς σοφῆς, καὶ δὴ καὶ Ἰπικωνῶν: νεανίσκος, σοὶ λέγω, ἐγέρθη. Τίνα ᾤ δὴ ταῖς ἡμετέραις διανοίαις ἐνεργάσειαι μολυσμὸν ἀνδρῶν τεθνεῶτῶν λειψανόν; ἄρα κατὰ μιανεῖ τὸν ἐν ἡμῖν ὄντα νεκρὸν, ἢ καὶ παρατρέψει πρὸς ἄ μὴ θέμις, τὸ δυσώδες αἰδητῶς; καὶ τοι πῶς ἐκ ἐνηθείας ἐμπλεως ἂν εἴη ὁ τοιοῦδος λόγος; ἄλλω, τε τῶν καλοχομένων τὰ λείψανα καλίδοι τις ἂν ἐγυμνά, καὶ ἀτημελῶς εἰς γῆν κατερρίμμενα, ἀλλ' εὖ περιεσαλμένα. κέρρυπται ᾤ καθάπερ ἐν κόλπῳ μητρὸς, ἐν κευθμῶνι τῆς γῆς. Φαίη δ' ἂν, εἰ πέρ τις ἔλοιτο τοῖς τεθνεῶσι συνεῖπειν: βδελυρῶς ἠγεῖσθαι τὰς τάφους, ἢ γεν τὰς νεκρῶν, ἀντ' ὅτι;

τί τοῖς ἴσῳ ἐγγύς ἐνήσει τὸ βλάδος, ἢ σῶμα A
 τυχόν, ἢ τάφος; ἄρα γὰρ ἄδικον ἀποφαίνει
 τὸν δικαιοσύνης ἐραστὴν; ἀσελγῆ καὶ ἀκόλασον
 τὸν ἔπεικται καὶ σώφρονα; ἠθονα χρημάτων τὸν
 φιλοκερδίας ἀμείνω; ὠμόν καὶ ἀνήμερον τὸν εὐ-
 πρόσιόν τε καὶ πρᾶον; δυσεβῆ τὸν φιλόθεον; ἔ-
 μὲν ἔν. διαλυμανεῖται ᾧ, οἶμαι, τοῖς τῆς ψυ-
 χῆς ἀγαθοῖς ἠκιστα μὲν τῶν οἰχομένων τὰ λείψα-
 να, θελημάτων δὲ μᾶλλον τῶν ἐπ' ἀχίσις ῥο-
 παί. Ὁρᾷς τριπλῶς τὰς νόμους καθ' ἑσπευθύνειαι B
 πρὸς τὸ εὖ ἔχειν τὰ καθ' ἡμᾶς; ἔτοι κολάζουσι
 μὲν μοιχῆς, ἀδίκης, ἄρπαγας, καὶ τὰς τοῖς ἐτέ-
 ροις ἐνελημμένους ἀτιμάσιν· ἔδνα γε μὴν
 τῶν ἀπίοντων εἰς τάφους, ἢ ἐπιφοιτώντων νεκροῖς
 δίκης ἄξιον ὀρᾶν λέγοντες. Ἀλλὰ μιὰς τι-
 νας ἀπολεῖσθαι οἱ τάφοι, καὶ ἐφ' ἃ μὴ προσῆ-
 κεν εἰς παρακομίζεσθαι ἱκανοὶ, καὶ ψυχικῆς
 συμπλῶσι ἀκαθαρσίας διὰ τῆς ἐνδύσεως κακο-
 σμίας ἀυλοῖς. ἔκιν ὠφελήτωσαν πονηρῆς, καὶ
 πονηρῶν ἐπιηδευμάτων ἀπαλλαττέτωσαν μυ- C
 ροπάλια δὲ καὶ τὸ θαυμάζειν ἐν ἀυλοῖς. καὶ μοι-
 χείας ἀλῆς τις γραφῆς φανέρω ῥόδοις, κα-
 ταμυριζέτω τὸ σῶμα, ἐλεύθερος ἔσω πάντως
 ἀτιμάματος. εἰ ᾧ ἀποφαίνει φαύλοισι ἢ τῶν τά-
 φων ἀκαθαρσία, καὶ καθαρίζετω φαυλότητι
 τὰ εὐοσμώτατα τῶν χειρῶν, καὶ μὴν καὶ ἀνθέων.
 Ἀλλὰ ᾧ ἴσως ἐκείνο συμπλάσαντες κατὰ σφᾶς
 ἀυλῆς, οἴησονται τι τῶν ἀναγκάων ἐντεθυμῆσθαι
 καὶ λέγειν. τὸ γάρ τοι νεκρὸν ἅπαν, ἢ γυν καὶ ἀυ-
 λὸς ὁ θάνατος, τῶν ὅτι μάλιστα κατεσυνημένων
 ἐστὶ τοῖς θεοῖς. σύμφρονες δὲ τῆτοις ἡμεῖς, καὶ
 τῆς πρὸς ἀυλῆς ὁμοθετίας ἐξήμμεθα. μάλιστα
 μὲν ἔν ἓνα τε καὶ φύσει καὶ κατὰ ἀλήθειαν ὄντα
 Θεὸν, ἢ θεόπνευστος ἡμῖν διηγόρευσε γραφῆς, ἔ-
 τερον δὲ πρὸς ἀυλὸς πάντελως ἔδνα προσκυνεῖν
 εἰθίσμεθα. πλὴν οἱ θεοὶ καθ' ἡμᾶς εἰσιν, οἷς καὶ
 ἀπηχθῆσθαι φατέ τὸν θάνατον, συγκαθίσταται
 τάχα παρ καὶ συνηλῆκασιν τοῖς ἐπὶ τῆς γῆς ὡς
 ὑπὸ φθορὰν πεισῆσι καὶ θάνατον. ἀλλ' εἴπερ εἰσὶ
 θεοὶ, καὶ συνηλῆκασιν ἀληθῶς τοῖς ὑπὸ φθο-
 ρὰν, ἀνθ' ὅτις δὴ μᾶλλον μὴ ἀφισῶσιν ἀυλῆς
 τὰς ἐαλωκότας, καὶ πεπραχότας ἀθλίως εἰ καὶ
 μὴ πάντας τυχόν. ἀλλ' οἶδεν ἀυλῆς δεδιότας
 τὸν ἄδην ὁ πρῶτον ἐν ποιηταῖς, ὡς καὶ ἀπώ-
 μολον ποιῆσθαι τὸν χῶρον· εἰσκειόμικε γὰρ
 ὁμνύοντα τινὰ τῶν θεῶν καὶ λέγοντα·

Homer.
Iliad. O.
v. 36.

Ἴσω νῦν τόδε γαῖα, καὶ ἔρανος ἐγγύς ἔ-
 περθεν.

Quam labem corpus aut sepulcrum iis
 immitteret, qui propius accesserint?
 An iustitiae cultorem iniustum efficiet?
 impudicum & intemperantem eum, qui
 sit frugi ac temperans? auarum, qui sit
 literalis? crudelem & immitem, qui sit
 lenis ac facilis? impium, qui Dei sit a-
 mans? Minime vero: non enim infi-
 cient, opinor, animi bona mortuorum
 reliquia, sed voluntatum potius ad tur-
 pia propensiones. Cernis has leges,
 quibus ad recti honestique viam dirigi-
 mur? Hæ puniunt adulteros, iniustos,
 raptores, & aliis criminibus irretitos;
 neminem tamen eorum, qui sepulcra
 adeunt, aut accedunt ad mortuos, pœ-
 na dignum vides illas statuere. At se-
 pulcra nonnullos improbos efficiunt, &
 ad res nefarias inducere queunt, & ani-
 mali perfundunt impuritate per teterrimum
 illum quem spirant odorem. Ergo
 profint improbis, eosque a malis
 moribus vindicent officina vnguentaria,
 & frequenter versans in illis etiam
 adulterii reus aliquis coronetur rosis,
 corpus vnguentis perfundatur, tum ab
 omni crimine liber esto. Nam si ma-
 los efficit sepulcrorum impuritas; a ma-
 litia vicissim odoratissima quaque loca,
 floresque adeo, puros efficient. At e-
 nim forsitan illud apud se commenti,
 magnum quiddam se concepisse & elo-
 qui putabunt. Omne quippe cadauer,
 seu mors etiam ipsa, res est Diis admo-
 dum inuisa. Idem sensus est in nobis,
 idemque ac illi facere solemus. Cate-
 roquin diuina Scriptura sancitum nobis
 est, unum esse Deum naturalem ac ve-
 rum, aliumque præter ipsum neminem
 adorare soliti sumus. At Dii sunt, no-
 bis similes, quibus inuisam quoque
 mortem esse dicitis, qui hominibus in
 mortem & exitium lapsis condolent,
 eorumque casu afficiuntur. Sed si Dii
 sunt, & reapse hominibus morti obno-
 xitis condolent, quidni potius ea obstri-
 ctos liberant, ac infelici in statu posi-
 tos, & si non omnes, saltem adorato-
 res suos, miseratione prosequuntur?
 Verum eos Orcum metuere, Poetarum
 ille princeps sciebat, adeo ut detrectare
 fas non esset, quod per eum locum iu-
 ratum fuisset. Iurantem enim induxit
 quendam Deorum, ac dicentem:

Sciat nunc istuc terra, & calum-
 latum superne,

Et ipsa subterlabens Stygis aqua, quod A
maximune

Iuramentum grauissimū est beatis Diis.
Iunonem vero inducit Iouem fratrem,
& coniugem suam compellantem his
verbis :

Senesissime Saturnie, quale verbum
dixisti?

Virum, eumque mortalem, diu destina-
tum fato,

Quomodo vis a morte tristi liberare?

Fac: at non probabimus Dii reliqui
omnes.

Cur enim, inquit, frustra te laborare,
non sentis, & querere quæ non possis
assequi? Quid ergo? putasne te a recto
non profus aberrare, atque omni laude
iure excidere? Quum ergo Musis illi af-
flati homines, qui se diuinitus edoctos
venditabant, & res Deorum inprimis
callebant, Deos ipsos morti & fatis ob-
noxios esse dicant; quid causæ est, cur
Christum mortuum nominet, illum
mortis victorem, & corruptionis proffi-
gatorum? Eam quippe ab aliis ineffabi-
li ac diuina potestate & viuifica virtute
repulit, sed in mortem incidere volens
lubensque suæ carni permisit, non ma-
gis vt mortalem conditionem firmaret,
quam vt corruptionem solueret, mor-
temque destrueret. Nam quum illud
esset corpus vitæ, ipsius nempe Filii cun-
cta viuificantis, ideoque iure merito vi-
uens, mortis vincula non subiit. Qui
ergo mortuus est ille viuens, ac viuificus,
& mortis profligator? Porro, non minus
peccat, dum mortuos nominat eos, qui
spe vitæ temporariam carnis mortem
sunt perpeffi, sanctos Martyres dico, de
quibus clare admodum scriptum est :

Sap. 3. *Visi sunt in oculis hominum mori, & esti-
mata est afflictio exitus illorum: & quod
a nobis est iter, exterminium. Illi autem
sunt in pace, & spes eorum immortalitate
plena. Vt enim ipse alicubi Saluator ait,*

Luc. 20. *viuunt Deo victuri. Non enim est Deus*
Matth. 22. *mortuorum, sed viuentium, is propter quem
ad tam præclaram generositatem aspira-
runt. Quocirca hæc a nobis opinor dicta
esse utique sapienter. Hic vero quum
tam eximias res aut non intelligat, aut
mirari certe nolit, ad mendacia reuer-
titur, & ait:*

IVLIANVS.

Quæ quū ita sint, cur sepulcris aduolui-
mini? Vultis accipere causā? Non eā ego
proferā, sed Esaias ille propheta: *In sepul-
cris & specubus dormiunt propter somnia.*

Esai. 65.

Καὶ τὸ καλειδόμενον συγὸς ὕδωρ, ὅσε μέγιστος
Ὀρκος δευότατος πέλειαι μακάρεσσι θεοῖσι.
Φάναγ δὲ Φησι τάχα περὶ τὴν Ἥραν πρὸς τὸν
ὀμαιμονά τε καὶ σύνευνον Δία.

Αἰνότατε κρηνίδη, ποῖον τὸν μῦθον εἶπες;
Ἄνδρα θνητὸν εὐνία, πάλα πεπρωμένον αἴση,
Πῶς ἐθέλεις θανάτοιο δυσηχέος ἐξαναλῦσαι;
Ἐρδ', ἀτὰρ ἔστοι πάντες ἐπαινεόμενοι θεοὶ ἄλλοι.

Iliad. II.
v. 440.

Ἄνθ' ὅτι γὰρ, Φησὶν, εἰκὴ πονῶν ἐκ αἰδομένη,
ἢ τὰ ἀνέφικτα ζήλων; εἶτα οἶμαι μὴ πάντῃ τε καὶ
πάντως ἀφάμαρτείν τ' καθήκουσιν λογισμῶν,
ἢ μὴν ἢ ἐπαινεῖς παντὸς ἐν δίκῃ διαπεσεῖν; Ὅτε
τοῖνον οἱ παρ' αὐλοῖς μεσόληπτοι, ἢ τὴν θεο-
κλυτεῖν ἀράμενοι δόξαν, ἢ εὐεδοκότες τὰ τῶν
θεῶν, ἠτήθησάν φασιν αὐτὸς καὶ θανάτῃ καὶ μοι-
ρῶν, ἀνθ' ὅτι νεκρὸν ὀνομάζει Χριστὸν τὸ θανά-
τῃ κρείττονα καὶ ὀλεθρῶτα φθορᾶς; ἀπεσόβησε
μὲν ἢ ἐτέρων αὐτὸν ἀρρήτοις τε ἢ θεοπρεπέσι
νεύμασι, καὶ δυνάμει ζωοποιῶ, ἐφῆκε δὲ καὶ

αὐτὸς ἐκὼν τῇ ἰδίᾳ σαρκὶ τῷ θανάτῳ παρθε-
λεῖν, ἐκ Ἰησοῦ νεκροῦ βεβαιώσαι μᾶλλον, ἀλλ'
Ἰησοῦ λύσει φθορᾶς καὶ ἀναρῆσει θανάτῃ.
ἐπειδὴ ἢ ἦν σῶμα ζωῆς τὸ αὐτὸ ἢ Ἰησοῦ ζωο-
ποιῶ τὰ πάντα, ταύτηλοι καὶ μάλα εἰκότως
ζῶν τῶν τῷ θανάτῃ δεσμῶν ἐκ ἠνέαχελιο. πῶς
ἐν ἐστὶ νεκρὸς ὁ ζῶν, καὶ ζωοποιός, καὶ ἀπρακ-
τον ὀφθῆναι, ἢ θανάτῃ τὴν δύναμιν; Οὐδὲν δὲ
ἦτον πλημμελεῖ νεκρὸς ὀνομάζων τὸς ἐπ' ἐλ-
πίδι ζωῆς τὸν πρόσκαιρον τῆς σαρκὸς ἀναλλάν-
τας θάνατον, Φησὶ δὲ τὸς ἀγίους μάρτυρας, πε-
ρὶ ὧν γέγραπται, καὶ μάλα σαφῶς: ἔδοξαν ἐν
ὀφθαλμοῖς ἀνθρώπων τεθάναι, καὶ ἐλογίσθη
κάνωσις ἢ ἔξοδος αὐτῶν: καὶ ἢ ἀφ' ἡμῶν πο-
ρεία, σύληρισμα. οἱ δὲ εἰσιν ἐν εἰρήνῃ, καὶ ἢ ἐλ-
πίς αὐτῶν ἀθανασίας πλήρης. ὡς γὰρ αὐτὸς
περὶ Φησὶν ὁ Σωτὴρ, ζῶσι τῷ θεῷ, ζήσιν μέλ-
λοντες. ἢ γὰρ ἐστὶ θεὸς νεκρῶν, ἀλλὰ ζώντων, ὁ
δὲ ὄν τῆς ἔτι λαμπρᾶς ἐπέβησαν εὐανδρίας.

Οἶμαι μὲν ἐν πρὸς ἡμῶν εἰρησθαι ταυτὶ καὶ μά-
λα ἐμφρόνως. ὁ δὲ τὰ ἔτι ἐξάρετα τῶν πραγ-
μάτων ἢ μὴ συνίης, ἢ καὶ θαυμάζειν ἐκ ἀξίων,
ψευδηγορεῖ πάλιν, ἢ Φησὶ:

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ.

Τέτων ἐν ἔτι ἐχόντων, ὑμεῖς ὑπὲρ τίνος
προσκυλιθεῖσθε τοῖς μνήμασι; ἀκῆσαι
βέλεσθε τὴν ἀτίαν; ἐκ ἐγὼ φαίην ἂν, ἀλλ'
Ἡσαίας ὁ προφήτης ἐν τοῖς μνήμασι καὶ
ἐν τοῖς σπηλαίοις κοιμῶνται οἱ ἐνύπνια.

Σκοπεῖτε ἔν, ὅπως παλαιὸν ἦν Ἰδοῦ τοῖς Ἰδοῦ-
οῖς τῆς μαγανείας τὸ ἔργον, ἐγκαθεύδειν τοῖς μνή-
μασιν, ἐνυπνίων χάριν. ὅ δὲ ἢ τῆς Ἀποστόλου ὑ-
μῶν εἰκὸς ἐστὶν μετὰ τὴν Ἐδιδασκάλου τελευτὴν
ἐπιληθεύσαντας, ὑμῖν τε ἐξ ἀρχῆς παραδόναι τοῖς
πρώτοις πεπιστευκόσι, ἢ τεχνικώτερον ὑμῖν αὐ-
τοῖ μαγανεύσαι, τοῖς δὲ μετ' αὐτῶν ἀποδείξαι
δημοσίᾳ τῆς μαγανείας ταύτης καὶ βδελυ-
είας τὰ ἐργασήρια.

ΚΥΡΙΑΛΟΣ.

Ἀνεβίω μὲν ἔν ὁ Χριστὸς οἰκονομικῶς, ὡς ἔφην,
ἐφείς τῷ ἰδίῳ σώματι τὸ γεύσασθαι θανάτου.
κατήργηται ἄν διὰ τῆς θανάτου. οἱ γε μὴν θε-
ασέσιοι μαθηταὶ πᾶ παραδόντες ἡμῖν, ἐλεγχέ-
τω παρελθόντων, ὅτι ἢ μνήμασιν ἐγκαθηδεύσαι
χρῆ, ἢ τὰς πρὸς τῶν τεθνεώτων ὁράσεως αἰτεῖν,
ἢ γὰρ τὰ ἐνυπνία. ἀλλ' ἔν ἂν ἔχει ποθέν. πε-
φηνάκιεν δὲ ἂν τῆς. πλὴν ἠγνόησεν ὁ Χρι-
στὸς ἔχ ἡμῶν μάλλον, ἀλλὰ τῆς Ἑλλήνων δεισι-
δαμονίας τὰ ἐπ' αὐτῷ δὴ τῆς καλαχέων ἐγ-
κλήματα, καὶ τὰ αὐτῷ θυμῶν καὶ ἐν σπῆδῷ
καλασιώπειν Ἰπχειρῶν. Ἰδοῦοι μὲν γὰρ καὶ
μετ' ἐκείνου ἡμεῖς Ἰερῶν ἢ θεῶν νόμοις ἐπόμε-
νοι, ἔ τὰς δι' ὀνείρων ὄψεις ἐπιζητεῖν εἰθίσμεθα,
ἔτε μὴν ἐώλοισ Φαντασίαις ἐπιγάννουσαι με-
ρακιωδῶς, ποιῶσαι δὲ καλεσυγημένους τῶν
τοιούτων εἰσηγητῶν. ἔχει δὲ ἔτως ὁ πρὸς τῶν
νόμων ἐν τῷ Δευτερονόμῳ· ἐάν δὲ ἀναστῆ ἐν σοὶ
προφήτης ἢ ἐνυπνιαζόμενος ἐνυπνίον, καὶ δώ-
σει σοὶ σημεῖον, ἢ τέρας, καὶ ἔλθει τὸ σημεῖον
ἢ τὸ τέρας, ὃ ἐλάλησε πρὸς σέ, λέγων, πο-
ρευθῶμεν καὶ λαλῶμεν θεοῖς ἑτέροις ἢ ἔν
οἶδατε, ἔν ἀκούσατε τῶν λόγων τῶν προφῆ-
τῶν ἐκείνων, ἢ ἔν ἐνυπνιαζόμενος τὸ ἐνυπνίον ἐκείνο.
Οὐκ ἔν ἀποφιλῶν μὲν ἡμεῖς τῶν ἀμενηνῶν ὀνεί-
ρων προσελάγμεθα· τοῖς γε μὴν τῶν δαμο-
νίων θεραπευτῶν ταυτῶν καὶ φίλων, καὶ ἐν σπῆ-
δῷ, καὶ ἔν παντὸς ἠξιώται λόγος. Καὶ γὰρ ὁ
Πορφύριος τὸν Πυθαγόρα βίον ἐναργῆ καθι-
σῆς ὡδὲ πη φησὶ. Ἀντιφῶν δὲ ἐν τῷ περὶ ἔ-
βίς τῶν ἐν ἀρετῇ προλιουσάντων, καὶ τὴν καρ-
τερίαν τὴν ἐν Αἰγύπτῳ αὐτῷ διηγέται, λέγων.
Πυθαγόραν ἀποδεξάμενον τῶν Αἰγυπτίων ἱερέ-
ων τὴν ἀγωγὴν, σπῆδάσαντα μετὰ σκῆνιταύ-
της, δεηθῆναι Πολυκροῦτος ἔν τυράννῳ γραφῆσαι
πρὸς Ἀμασιν βασιλέα τῆς Αἰγύπτου, Φίλον
ὄντα καὶ ξένον, ἵνα κοινωθήσῃ τῆς τῶν πρῶτων
μένων παυθείας. ποῖα δὲ αὐτῷ διεσάφησε προσθεῖς· ἀφίκετο δὲ ἢ πρὸς Αἰγυπτίους,
inquit,

A Videte igitur ergo quo pacto Iudæis in-
cantationis vetus istud opus fuerit, in dor-
mire sepulcris somniorum causa. Quod
certe & Apostolos vestros credibile est
post magistri mortem fecisse, vobisque
qui primi credidistis ab initio tradidisse,
& incantationes callidius quam vos per-
egisse, sed posteris incantationis istius
& execrationis officinas publice expo-
suisse.

B

CYRILLVS.

Atqui reuixit Christus diuina, vti
dixi, dispensatione, quum suo corpori
mortem gustare permisisset. Per hanc
quippe mors abolita est. Caterum do-
ceat obiter, vbinam diuini Discipuli
nobis tradiderint, oportere sepulcris ad-
volui, & a mortuis visiones aut somnia
querere: sed non potest, nullo modo.
Verum hic suo more nobis imposuit.
Bonus autem vir non animaduertit, se
conuicia illa non magis in nos quam
in superstitionem Gentilium effundere,
easque res vellicare, quas amore studio-
que complectitur. Iudæi enim, & nos
eorum successores, quotquot sacras di-
uinasque leges sequimur, nequaquam
visiones in somnis querere solemus,
neque vero spectris inanibus pueriliter
oblectari, sed auerfari talium rerum in-
terpretes. Lex autem de his in Deutero-
nomio ita se habet: *Si autem surrexe-
rit in te Propheta, seu somnians somni-
um, & dederit tibi signum, vel prodigi-
um, & venerit signum aut prodigium,
quod locutus est ad te, dicens: Eamus,
& seruiamus Diis aliis, quos nescistis;
non audietis verba Prophete illius, vel
somnia somniantis illud. Igitur vana-
quidem infomnia auerfari iubemur. Ve-
runtamen cultoribus demoniorum cha-
ra illa sunt, & magno in pretio ac ho-
nore habentur. Et sane Porphyrius Py-
thagoræ vitam explanans ita scribit:
Antiphon autem in eo libro quem scripsit
de vita hominum virtute illustrium exi-
miam eius tolerantiam in Ægypto com-
memorat. Pythagoram quippe probatis sacer-
dotum Ægyptiorum institutis, quum eorum
particeps esse vehementer cuperet, Poly-
cratem tyrannum rogasse, vti apud A-
masim Ægypti Regem amicum & hospi-
tem literis ageret, vt in eorum quos
dixi disciplinam admitteretur. Decla-
rauit autem qualis hæc esset, addens:
Peruenit vero etiam ad Ægyptios,
inquit,*

inquit, Pythagoras, & ad Arabes & Chaldaeos, a quibus & interpretandorum somniorum scientiam accurate didicit, tum diuinatione, qua tunc fiebat, primus usus est. Et quidem in Aegypto cum sacerdotibus versatus est, & sapientiam didicit, & linguam Aegyptiorum. Igitur incantationes nequaquam eius maiores neglexerunt, sed eas imprimis coluerunt ac vehementer mirati sunt, adeo ut longinquas peregrinationes eius artis causa multi quoque susciperent. Quum autem ad confirmanda sua mendacia Esaiæ verba proferat, (putauit quippe se ex iis probare posse, diuina lege eruditos aduolui folere sepulcris, & somnia quærere) discat a nobis, illos eius criminis immunes repertum iri, quo tempore ceruicem sacris legibus subiectam habuerunt, & vnum naturalem ac verum Deum, & vniuersi conditorem ac dominum, coluerunt. Postquam autem falsos Deos coluerunt, tunc sane, tunc illos videas in monumentis impuris versatos, & diuinationi illi per somnia vehementer addictos. Ad cuius rei probationem, vti dixi, Prophetæ vocibus utar. Ait enim tanquam ex persona Dei: *Populus iste qui exacerbabat me, coram me semper; ipsi immolant in hortis, & adolent incensum super laterem Daemoniis, que non sunt, & in sepulcris & specubus dormiunt propter somnia.* Igitur quum naturali Deo adhaerescere contempsissent, & sacrificiis Iuliani Deos, hoc est, impuros Demonas colere cœpissent, tunc & in sepulcris dormitantes somniorum visiones diuinationis & magiæ fecerunt genus. Miror autem, quod quum proposita sit omnibus ad legendum Græcorum historia, adeoque facile sit cuique videre, quæ de eius Diis in ea scripta sunt, mortuos tamen ac sepulcra exprobrat ille ipse, qui & mortuos habet quibus diuini honores tribuuntur, & pro sepulcris ipsa templa: in iis quippe sunt sepulti. Et ipsa quidem satis est ad probandum experientia: veruntamen ex veteribus literis & historiis docere facilius fuerit. Enimuero Dinarchus, Poeta non ignobilis, Bacchi res apud Indos gestas commemorans, postquam accurate persequutus est, quo pacto Actæonem & Lycurgum interemerit,

A Φησὶν, ὁ Πυθαγόρας, ἢ πρὸς Ἀραβᾶς ἢ Χαλδαίους, παρ' ὧν καὶ τὴν περὶ ὀνείρων γνῶσιν ἠκριβώσατο, ἢ τῇ διὰ λιβανῶν μαντεία πρῶτος ἐχρήσατο. καὶ ἐν Αἰγύπτῳ τοῖς ἱερεῦσι συνῆν, καὶ τὴν σοφίαν ἐξέμαθε, καὶ τὴν ἐν Αἰγύπτῳ Φωνήν. Οὐκ ἔνδ' ἰσχυρῶς τοῖς αὐτῶν προγόνοις τὸ μαγανεύειν ἦν, καλεσσοῦσθαι δὲ μάλλον καὶ τοῖς εἰς λήξιν ἤκισσι θαύμασιν ἐναριθμίον, ὥστε καὶ ὑπεροείας ἀποδημίας ταύτης τῆς γοητείας ἐνεκα ποιείσθαι πολλὰς. Ἐπειδὴ δὲ πρὸς βεβαίωσιν ὧν ψεύδεσσι τὰς Ἡσείας προσείνει Φωνᾶς, ὡς βῆθ' ἀπὸ αὐτῶν ἀπελέγχειν δύνασθαι τὰς τῶν θεῶν νόμῳ παραγωγισμένους, ὡς εἶη φίλον αὐτοῖς, τὸ προσκαλινδεῖσθαι μνήμασι, καὶ ὀνείρων ἐπιθυμῆναι ἀκέρως πρὸς ἡμῶν, ὡς ἤνικα μὲν τοῖς ἱεροῖς νόμοις ὑπέχοντο τὸν ἀρχενα, καὶ τὸν ἕνα καὶ φύσει καὶ ἀληθῶς ὄντα Θεόν, καὶ τῶν ὄλων γενεσιουργὸν καὶ κύριον θεραπεύειν ἤθελον, ἡμοιορηκότες εἰς ἅπαν τῆς ἐν γε τῷ γραφῆς ἀλοῖεν ἂν. ἐπειδὴ δὲ τοῖς ψευδανύμοις λελαθρεύνασι θεοῖς, τότε δὴ τότε ἢ τοῖς ἀκαθάρτοις μνήμασιν ἐνδίατωμένοις, καὶ τῆς δι' ὀνείρων μαντείας γεγονότας ἐρασὰς κατίδοι τι ἂν αὐτοῖς. κεχρησθῆναι πρὸς ἀπόδειξιν, ὡς ἔφη, ταῖς ἑξ' ἀποφῆται Φωνᾶς. ἔφη γὰρ ὡς ἐκ προσώπου Θεοῦ: ὁ λαὸς ἔτ' ὁ παροξύνων με, ἐνώπιόν μου διὰ παντός. αὐτοὶ θυμιάζουσιν ἐπὶ τοῖς κήποις, καὶ θυμιάσιν ἐπὶ ταῖς πλίνθοις τοῖς δαίμονις, ἃ ἐκ εἶσι, καὶ ἐν τοῖς μνήματι, καὶ ἐν τοῖς σπηλαίοις κοιμῶνται δι' ἐνύπνια. Οὐκ ἔνδ' ὅτε μεθέβλες τῶν Θεῶν τὰ κατὰ φύσιν προσεργεῖσθαι δεῖν, τεθύκασί τε ἢ λελαθρεύνασι τοῖς Ἰουλιανῶν θεοῖς, δῆλον δὲ ὅτι τοῖς ἀκαθάρτοις δαίμοσι, τότε ἢ μνήμασιν ἐννυσάζοντες τὰς ὀνείρων θεῶν, μαντείας τε καὶ γοητείας ἐποιεῖτο τρέπον. θαυμάζω δὲ ὅτι καὶ τοὶ περὶ κειμένης ἅπασιν εἰς ἀνάγνωσιν τῆς Ἑλληνικῆς ἰσοείας, καὶ μέντοι εὐκόλως τοῖς ἐθέλουσιν ἰδεῖν τὰ περὶ γε τῶν αὐτῶν Θεῶν ἐν αὐτῇ ἐγεγραμμένα, νεκρῶς ἡμῖν ὀνειδίζει καὶ τὰ φερε, ὁ καὶ νεκρῶς ἔχων τὰς προσκυνεμένους, καὶ μνήματα τὰς νεῶς. ἐνσεσώρευται γὰρ αὐτοῖς ἢ ἀπόχρη μὲν εἰς ἀπόδειξιν ἢ πείρα. πλὴν ἐξ ἀρχαίων ἢ τῶν γραμμάτων ἢ ἰσοειῶν κατὰ δεῖξαι ῥᾶον. ὁ γὰρ τοὶ Δείναρχος, ποιητῆς ἐκ ἄσημος ὧν, τὰς Διονύσας πρῶτος ἀφηγόμενος ὅσατε αὐτῶν πεπόνθηται περὶ τῶν Ἰνδῶν, ἢ μὴ ἢ Ἀκλαίωνα ἢ Λυκῆργον ὅπως εἶη πεφονευκῶς,

εὐ μάλα διειρηκώς, ἀνηρέθαι καὶ αὐτὸν ὑπὸ Ἀ
Περσέως διαλείνεσθαι, καὶ κηδεῦσθαι γε μὴν ἐν
Δελφοῖς παρὰ τὸν Χρυσῆν καλούμενον Ἀπόλ-
λωνα. Πορφύριος δὲ Πυθαγόρου πέρι, πάλιν
ὡδὲ Φησὶν· μετὰ δὲ ταῦτα τῆς Πολυκράτους
τυραννίδος Σαμίας καταλαβέσσης, ἃ πρέπειν
ἠγόμενον ἐν τῇ τοιαύτῃ πολιτείᾳ βίβη ἀνδρὶ
Φιλοσόφῳ, διενόηθη εἰς Ἰταλίαν ἀπαίρειν. ὡς
δὲ πλέων ἐν Δελφοῖς προσέσχεν, ἐλεγείον τῷ
Ἐ' Ἀπόλλωνος τάφῳ ἐπέγραψε, δι' ἃ ἐδήλας,
ὡς Σιλῆνος μὲν ἦν υἱὸς ὁ Ἀπόλλων, ἀνηρέθη δὲ ὑπὸ
Πύθωνος, ἐκηδεύθη δὲ ἐν τῷ καλούμενῳ
Τρίποδι, ὃς ταύτης ἔτυχε τῆς προσωνυμίας.
διὰ τὸ τρεῖς κόρας τὰς Τρίοπας θυγατέρας ἐν-
ταῦθα θρηνησάτω τὸν Ἀπόλλωνα. ὁ διαβόητος
Τρίοπος, ὁ ταῖς Ἑλλήνων πόλεσι τε καὶ χώραις
χρησιμολογῶν καὶ τεθαυμασμένον. Μνημει-
ον ἔν τῳ χράν λεγομένῳ, ὃν αἱ τρεῖς Ἐ' Τρίοπας
τεθρηνήκασιν θυγατέρες, οἰκίρως ὀρώσασιν διο-
λωλότα, καὶ νεκρῶν κειμένων γοερώς, ὡς ἔφην,
ἐπολολύξασιν. ἢ ἔ' μέχρι τῶν τῶν Πυθαγόρου.
γέγραφε δὲ πάλιν ὡδὲ αὐτῷ Πορφύριος· εἰς
δὲ τὸ Ἰδαῖον καλούμενον ἀνήρον καταβάς, ἔρια
ἔχων μέλανα, τὰς νενομισμένας τριητὰς ἐννέα
ἡμέρας ἐκεῖ διέτριψε, καὶ καθήγισε τῷ Διὶ, τὸν
τε σορνύμενον αὐτῷ κατ' ἔτος θρόνον ἑθεάσα-
το. ἐπίγραμμα τὸ ἐνεχάραξεν ἐν τῷ τάφῳ, ἐπι-
γράψας ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ ΤΩ ΔΙΙ. ἢ ἀρχή·
ὡδὲ μέγας κεῖται ΖΑΝ, ὃν ΔΙΑ κικλή-
σκουσιν.

Εἰ μὲν ἔν λεληρηκέναι τὸν Πυθαγόραν
αἰοῦνται τῷ Ἐ' Διὸς ἐνκολλάσαντα τῷ τάφῳ τὸ, ὡδὲ
κεῖται ΖΑΝ, τί τεθαυμάκασιν αὐτὸν; εἰ δὲ δὴ
τῷ πάντος ἀξίον εἶναι φασὶν, ἀμαρτοπένης ἐκέ-
τι νοοῖτ' ἂν ἢ λέγοιτο. γέγραφε γὰρ ταυθῆ,
καὶ τέθνηκεν αὐτοῖς ὁ ὑπέριαιος τῶν θεῶν, ἢ ἢ
Κρητὲς ἐτεκλήναντο τῷ τάφῳ. Ἐφην δὲ καὶ Κλή-
μης ἀνὴρ ἐλόγιμος, καὶ μέντοι καὶ πολυῖσων
ὡδὲ τε θεῶν ἢ ναῶν ὡδί· ἢ ἢ δὲ τῷ σιωπή-
σομεν, ὡς δὲ καὶ αὐτὸς ἐλέξομεν, νεῶς μὲν
εὐφῆμως ὀνομαζομένους, τάφους δὲ γενομένους,
τρίεσι, τῶν τάφους νεῶς Ἰπικεκλημένους. ὑμεῖς
δὲ ἀλλὰ καὶ νῦν δεισιδαιμονίας ἐκλάθεσθε, τῶν
τάφους τιμᾶν ἀγχινομένοι. ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἀθη-
νᾶς ἐν Λαρίσση τῇ ἀκροπόλει τάφος ἐστὶν Ἀ-
κροπόλις. Ἀθήνησι δὲ, ἐν ἀκροπόλει Κέκροπος,
ὡς Φησὶν Ἀντίοχος ἐν τῷ ἐννάτῳ τῶν ἰσορι-
ῶν. τί δὲ Ἐριχθόνιος, ἢ ἐν τῷ ναῷ τῆς Πα-

ipsum etiam a Perseo interfectum asse-
rit, ac Delphis sepultum apud Apolli-
nem cognomento Aureum. Porphy-
rius autem de Pythagora sic rursus in-
fit: *Post hac vero quum Polycratis ty-
rannis Samios inuasisset, ratus homini
philosopho nequaquam in tali Republica
vivendum, in Italiam ire cogitavit. Del-
phos autem appulsus, elegiacum carmen
sepulcro Apollinis inscripsit, quo docebat,
Sileni quidem filium fuisse Apollinem, ve-
rum a Pythone interfectum, in loco au-
tem qui Triopus dicebatur sepultum fuisse:*
cui nomen istud est inditum ex eo, quod
tres filiae Triopi sorores inibi Apollinem
eluxerant. Hic celeberrimus ille Tri-
pus, qui civitatibus & regionibus Græ-
corum oracula reddebat, & ingenti om-
nibus erat admirationi. Sepulcrum
igitur fuit eius qui oracula edere fere-
batur, quem tres Triopi sorores eluxere,
misere interemtum illum cernentes, &
mortuum, iacentem miserabiliter, uti
dixi, desolentes. Nec eatenus tantum
vita Pythagoræ. Addit quippe de ipso
Porphyrius: *Quum autem in antrum
ideum nigra lana amictus descendisset,
ter novenos dies ibi solenni more commo-
ratus est, & Ioui parentavit, & pulvi-
nar vidit quod quotannis ei sternitur, &
epigramma sepulcro illius inscripsit, hoc ti-
tulo: PYTHAGORAS IOVI, cuius initium:*

*ZAN iacet hic magnus, DIA quem di-
xere Pelasgi.*

Iam vero si Pythagoram nugatum ef-
se putant, quum sepulcro Iouis inscripsit
illud: *Hic iacet Iupiter;* quid eum ve-
nerantur? Quod si omni veneratione
dignum illum existimant, non iam fal-
sa dixisse intelligatur aut dicatur. Scri-
psit enim vera, & mortuus est ille De-
orum supremus, cuius sepulcrum Cre-
tenses etiam fabricati sunt. Clemens au-
tem eruditus vir, & multarum historia-
rum scientissimus, de Diis ac templis ita
quoque scribit: *Non enim istuc silebimus,
sed is quoque probabimus templa auspica-
to quidem dici, verum sepulcra esse, hoc
est, sepulcra templa nominata esse. Vos
vero nunc saltem superstitionis delete me-
moriam, pudeatque sepulcra colere. In
templo Minerue, quod est in arce Laris-
sa, sepulcrum est Acrisii. Athenis autem
in arce Cecropis, ut ait Antiochus in no-
mo historiarum. Quid vero Erichtho-
nius, an non sepultus est in templo Po-*

Diadis? Immaradus autem Eumolpi & A
Daira filius, nonne in ambitu Eleusini
sepultus, quod est sub arce? Filia au-
tem Celei sepulta sunt Eleusine. Quid
tibi Hyperboreorum feminas commemo-
rem? Hyperoche & Laodice vocata, in
Artemisio Deli sepulta sunt. Hoc autem
est in Apollinis Delii templo. Leandrius
autem refert, Clearchum sepultum esse
Mileti in Didymeo. Hic Leucophrynes
monumentum praterire non debemus, Ze-
nonis Myndii auctoritatem secuti, que
Magnesia sepulta est in Diane templo. Ne-
que vero Apollinis aram, que est in Tel-
misso, quam ipsam quoque scribunt esse
monumentum Telmissis datis. Ptolemaus
autem Agesarcha filius in primo libro de
Philopatre scribit, in Papho, in templo
Veneris sepultum esse Cinyram & eius ne-
potes. An igitur sepulcra nobis & mor-
tuos exprobrare deinceps audebitis? aut
risum tenebitis, condolentes mortuis ve-
stris diis, & mortuorum loculos esse
credentes, quæ loca sacra existimatis?
Sed nos Iulianus accusat præterea, tan-
quam legalia præcepta contempserimus,
& ait:

IVLIANVS.

Vos autem ea, quæ Deus ab initio
quidem est abominatus, quum per Mo-
sem, tum per Prophetas, sectamini;
sed victimas aris admouere & sacrifica-
re defugitis. Ignis enim, inquit, non
descendit, quemadmodum Mosis tem-
pore, qui victimas consumat. Semel
hoc sub Mose factum est, & sub Elia
Thesbite iterum, longo post tempore.
At quod asportari debere alienum
ignem Moses crederet, & iam ante
hunc Abraham patriarcha, paucis o-
stendam.

Commemorata vero Isaaci historia,
rursus exemplum affert Abelis, aitque
illum, quum sacrificaret, non de coelo
ignem habuisse, sed aliunde aris intu-
lisse. Tum anxie scrutatur quæ sit am-
borum ratio. Abelis enim sacrificium
probat Deus, sed Caini reprobatur; &
quid sibi velit istud: Nonne si recte of-
feras, non recte autem diuidas, pecca-
sti? quiesce. Istiusmodi autem verba
conatur accommodare speculationibus.
Viuenti enim Deo vtique sacrificium,
inquit, animantium gratius est, quam
ex terræ frugibus.

λιάδος κειμήδευται; Ἰμμάραδος δὲ ὁ Εὐμόλπις
ἢ Δαίρατος, ἔχει ἐν τῷ περὶ βόλων τῷ Ἐλευσινίῳ
ἔξ ὑπὸ τῆ ἀκροπόλεως; αἱ δὲ Κελεῖ θυγατέρες
ἐν Ἐλευσίνι τελέφαιαι. τί σοι καταγέλλω τὰς
ἐξ Ὑπερβορέων γυναῖκας; Ὑπεροχή καὶ Λαο-
δίκη κειμήδευτον, ἐν τῷ Ἀρτεμισίῳ δὲ ἐν Δήλῳ
κειμήδευτον. τὸ δὲ, ἐν τῷ Ἀπόλλωνος ἔξ Δηλίου
ἐστὶν ἱερῶ. Λεάνδρου δὲ Κλέαρχον ἐν Μιλήτῳ
τελέφαιον ἐν τῷ Διδυμαίῳ Φησίῳ. ἐνλαῦθα τῆς
Β Λευκοφρύνης τὸ μνήμα ὅσα ἄξιον παρελθεῖν,
ἐπομένως Ζήνωνι τῷ Μυνδίῳ, ἢ ἐν τῷ ἱερῶ τῆς
Ἀρτεμιδος ἐν Μαγνησίᾳ κειμήδευται. ἔδὲ μὴν
τὸν ἐν Τελμησσῶ βωμὸν ἔξ Ἀπόλλωνος, μνή-
μα εἶναι καὶ τῆτον Τελμησσῶ ἔξ μαντέως ἰσο-
ρῶσι. Πτολεμαῖος δὲ τῶ Ἀγησάρχῃ ἐν τῷ
πρώτῳ τῶν περὶ ἔξ Φιλοπάτορος ἐν Πάφῳ
λέγει ἐν τῷ τῆς Ἀφροδίτης ἱερῶ, Κινύραν τε καὶ
τὰς Κινύρας θυγατέρας κειμήδευσθαι. Ἄρ' ἐν ἔτι
τολμήσετε τὰ φῶς ἡμῖν ὀνειδίζειν καὶ νεκρῶς; ἢ
C συσελεῖτε τὸν γέλωτα τοῖς ἐαυτῶν θεοῖς τεθνεῶ-
σιν Ἰησοῦ γνάζοντες, καὶ θήκας εἶναι νεκρῶν πι-
σέουτες, ἔξ ἱερῶ νομίζετε χώρας; Γράφεται δὲ
πρὸς τῆτοις ἡμᾶς ὡς τῶν νομικῶν ἀλογήσαν-
τας ἐνταλμάτων, καὶ δὴ καὶ Φησίῳ.

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ.

Ἐμεῖς δὲ ἂ μὲν ὁ Θεὸς ἐξ ἀρχῆς ἐβδελύξατο
καὶ διὰ Μωσέως καὶ τῶν Προφητῶν, Ἰησοῦ δεύετε
προσάγειν δὲ ἱερεῖα βωμῶ καὶ θυεῖν παρητήσα-
θε. πῦρ γὰρ, Φησί, ἔκατεσιν, ὡπερ Ἰησοῦ Μω-
D σέως, τὰς θυσίας ἀναλίσκον. ἅπαξ τῆτον Ἰη-
σοῦ Μωσέως ἐγένετο, καὶ Ἰησοῦ Ἡλίου ἔξ Θεοσείτη πά-
λιν, μετὰ πολλὰς χεῖρας. ἐπεὶ ὅτι γε πῦρ ἐπέ-
σακλον αὐτὸς ὁ Μωσῆς εἰσφέρειν οἶον χρῆναι,
καὶ Ἀβραὰμ ὁ πατριάρχης ἔτι πρὸ τῆτον, δηλώ-
σω διὰ βραχέων.

Ἀπομνημονεύσας δὲ τῆς Ἰησοῦ γε τῷ Ἰσαὰκ
ἰσοείας, δέχεσθαι πάλιν εἰς παράδειγμα τὰς
ἀμφὶ τὸν Ἀβελ, καὶ δὴ καὶ Φησί, ὡς κατεῖναι θύ-
E οντες, ἔκ ἔραν μᾶλλον ἐσχέμασι πῦρ, ἀλλ'
ἔξωθεν αὐτοὶ προσεκομίζοντο τοῖς βωμοῖς. Πο-
λυπραγμονεῖ δὲ πρὸς τῆτον, τίς ὁ ἐπ' ἀμφοῖν
ἐστὶ λόγος. τὴν μὲν γάρ τῶ Ἀβελ θυσίαν ἐπανεῖ
Θεὸς, ἀπαράδεικτον δὲ τὴν τῶ Καὶν ἐποίησατο.
καὶ ὅτι ἂν ἐλοῖτο δηλῶν τὸ, ἔκ ἂν ὀρθῶς προσενέ-
κης, ὀρθῶς δὲ μὴ διέλῃς, ἡμαρτες; ἡσύχασον.
πειρᾶται δὲ λόγον ἐφαρμόσειν τοῖονδε τινα τοῖς
θεωρήμασιν. ζῶντι γὰρ, Φησί, τῷ Θεῷ θυμηρεσέρα
πάλιν ἢ διὰ ζῶων ἐστὶ θυσία τῆς ἐξ ὀρίμων καὶ
ἀπὸ γῆς.

Gen. 4.

Ἐν τούτοις μὲν ἔν ὁ σύμπασι αὐτῷ διαπερά-
 νειαι λόγῳ. μακρηγορεῖ γὰρ εἰκῆ, βραχυλο-
 γεῖν ὑπὸ γνῶσιν, ἵνα φαίνεται πανταχῆ μι-
 σῶν τὴν ἀλήθειαν, ἡμᾶς μὲν ᾧ κατ' εἰδέναι τρό-
 πον τοῖς θεοῖς νεύμασι ἀνεξάγουσας ἴδιοι τις
 ἂν. εἰκομεν δὲ τοῖς διὰ Μωσέως, πνευματικῶς
 πληθεῖν τὸν νόμον, καὶ τοῖς διὰ τῶν ἀγίων
 προφητῶν κηρύγμασι πηδαλιχόμεθα πρὸς γε
 τὸ δεῖν εἰδέναι τὸ ἀληθές, καὶ τὸ ἀμωμῆτως
 ἔχον εἰς γνῶσιν τῶν ἱερῶν δογμάτων. ἐπειδὴ δὲ
 φησιν, ὡς ἀπεσπένδασι παρ' ἡμῖν τὸ ταῦς δι'
 αἰμάτων κεχρησθαι θυσίαις, οἷαι δὲ ἴσως τῆς
 τοιαύτης ἡμᾶς ἀπεχρησθαι λαλρείας, ὅτι μὴ πῦρ
 κάτεισιν ἐξ ἔρανθ, φημὲν ἀναγκαίως, ὡς διη-
 μαρτε τὰ ἀληθῆς. Ἀνεπιλήθευτον γὰρ τῷ βεβυλίῳ
 ἐρχήναμεν, ἔκ ἐπει τοῖ πῦρ ἔ καθήσι Θεός, ἀλλ'
 ὅτι τῶν ἐν τύποις καὶ σκιαῖς μελοικιθέντων εἰς
 ἀλήθειαν, τὴν πνευματικὴν καὶ ἀμωμον καθιερέν
 λαλρείαν τῷ ἐπὶ πάντας Θεῷ προσετέταγμεθα.
 πνεῦμα γὰρ, φησὶν, ὁ Θεός, καὶ τὰς προσκυ-
 νῆτας αὐτὸν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσ-
 κυνεῖν. Ἴσω γε μὴν ὅτι ἔ κατὰ Χριστὸν μυση-
 εῖς προαναφώνησις ἦν τὸ καθιέσθαι τὸ πῦρ
 ἐπὶ τὰ θεῖα θυσιασθεῖα, καθιέντος αὐτοῦ δηλο-
 νότι ἔ πάντων ἀριστότερον Θεῶ, καὶ διὰ τῶν ἐν αἰ-
 θήσει καὶ ὄρατων πρᾶγματων τὰ ὑπὲρ αἰθρησῶν
 τε καὶ νοητὰ διαπλάττουσι. ἐγηγεμένης μὲν ᾧ
 κατὰ τὴν ἔρημον τῆς ἀγίας σκηνης ὑπὸ ἔ παν-
 αρεῖς Μωσέως, τὸ πῦρ ἐδίδε Θεός, ἀκατεύνα-
 στον δὲ καὶ διηνεκὲς εἶναι προστέταχεν· ἀπέριηλο
 δὲ μάλλον, καὶ θεῖω νόμῳ ἐκεκόλασο τὸ ἐπειο-
 φρῆσαι πῦρ ἀλλότριον. διαλάλασι ᾧ ἔ τως οἱ
 φύεις ἐξ Ἀαρῶν. Πλὴν, ὡς ἔ φην, ἔ κατὰ Χρι-
 στον μυσηεῖς τὴν δύναμιν ὠδίνεσιν αἰ σκιά. ἐν
 εἶδει γὰρ ἔ πρὸς δέχεσθαι πως αἰετὸ θεῖον τὸ
 γράμμα τὸ ἱερὸν. ὠφθαι ᾧ ἔ τω φησὶν αὐτὸν
 τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ ἐν τῷ ὄρει Σινᾶ. ἐκκρίνον ἔν καὶ
 ἀμιγῆς ἐτέρω τῷ θυσιασθεῖς τὸ πῦρ. ἀσυνα-
 ρίθμητος ᾧ ἐτέρω Θεῷ Θεός ὢν μόνῳ, καὶ κατὰ
 φύσιν ὁ πάντων ἐπέκεινα. ἐπεὶ κατὰ τῖνα τρό-
 πον ἠδίκησεν ἂν τὴν ἱεράν τε καὶ θεῖαν σκηνὴν τὸ
 καὶ ἔξωθεν εἰ τύχοι τοῖς θύμασιν ἐνίεσθαι τὸ πῦρ,
 εἰ μὴ ἄρα πως διενθυμοῖτο τις, ὡς εἰ ἐπεισκρι-
 νοῖτο πῦρ ἀλλότριον, ἀδικήσειεν ἂν ὁ τύπῳ τὴν
 ἀλήθειαν, ἔ καθ' ὃν προσήκει τρόπον διαμορ-
 φῶν αὐτὴν, εἰπερ ἔσιν εἰς καὶ μόνῳ ὁ φύσει καὶ
 ἀληθῶς Θεός, ἐπαριθμεῖται δὲ αὐτῷ παντελῶς

In his itaque tota eius absolvitur oratio. Verbose enim frustra disputat, quum breuem se fore promittat: ut appareat, ubique veritatem odisse. Nos enim nutibus diuinis minime repugnare, nemo non animaduertit. Paremus autem præceptis Mosaicis, Legem spiritaliter implentes, & sanctorum Prophetarum præconiis ad veritatis notitiam & inculpatam sacrorum dogmatum cognitionem dirigimur. Quod autem ait, nos cruentorum sacrificiorum usum repudiassse, nosque ab eo cultu forsitan abstinuissse putat, quoniam ignis cælitus non descendit; necessario dicimus illum a vero aberrare. A bobus enim immolandis destitimus, non certe quod ignem non demittat Deus, sed quod, quum typi & umbræ ad veritatem traductæ sint, cultum spiritalem & immaculatum supremo omnium Deo consecrare iussi sumus. *Spiritus enim est Deus*, inquit, *& eos qui adorant eum, in spiritu & veritate oportet adorare.* Sciat tamen, Christi mysterium fuisse prædictum in eo, quod ignis in altaria diuina descenderit, illum demittente videlicet optimo illo rerum omnium opifice Deo, & per res sensibiles ac visibiles eas, quæ in sensum non cadunt atque animo percipiuntur, efformante. Quum enim ab optimo illo Moysse excitatum fuisset in solitudine tabernaculum, ignem dedit Deus, peruigilem vero & perpetuum illum esse iussit: quinimo proposita poena sancitum ac veritum est, ne quis alienum ignem importaret. Hac enim de causa perierunt filii Aaron. Sed, vti dixi, Christi mysterii vim umbræ parturiunt. Deum enim in specie ignis Scriptura sacra fere accipit. Sic enim ipsum visum esse ait filiis Israel in monte Sina. Itaque ille altaris ignis eximius erat, nec cum alio mixtus. Alteri enim Deo adnumerari non potest Deus solus, ac secundum naturam ille omnium supremus. Nam quomodo sacrum ac diuinum tabernaculum violasset alieni ignis importatio, nisi forsitan existimes quod, si alienus inferretur, typus nociturus esset veritati, non eo modo, quo par est, illam exprimens; siquidem vnus est natura, ac vere Deus, eique nullus plane adnu-

Ioan. 4

Leuit. 6.

meratur, qui profecto verius tabernaculum, hoc est, Ecclesiam luce spiritali collustrat, & ab omnibus quoque rationales hostias lubens accipit. Alius itaque ab ipso nullus concipiatur Deus, sed reiiciatur a nobis velut ignis alienus. Alia enim diuinitatis natura præter illam, quæ est, non existit. Eadem porro de sacrificiis, quæ ab Elia quondam facta sunt, ratio fuerit. Ignem, quippe tunc etiam demisit vniuersi Deus, propheta mysterii Christi typum olim adimplente. Igitur quoniam ignis non descendit, ab ouibus immolandis desistimus. Nobis enim satis est per ea, quæ tunc temporis fiebant, velut in tabula, veritatis adumbratam pulchritudinem mentis oculis intueri. Sacrificamus autem nos longe melius nunc, quam illi quondam. Descendit enim cœlitus non ignis sensibilis, ineffabilis naturæ figuram implens, sed ex Patre per Filium Spiritus sanctus illustrans Ecclesiam, & victimas quoque a nobis accipiens, spirituales nimirum & intellectuales. Israelitæ enim boues & oves, turtures & columbas, fruges & simillam oleo perfusam, placentas ac thura Deo offerebant; sed nos crasso illo cultu reiecto, iussi sumus tenuem & exactum, intellectualem & spiritalem peragere. Offerimus enim Deo in suauitatis odorem omne virtutis genus, fidem, spem, charitatem, iustitiam, continentiam, obsequium, & obedientiam, rerum diuinarum iugem celebrationem, & reliquas virtutes. Simplificissimum quippe est illud sacrificium, quod naturali ac simplici Deo prorsus conuenit; & intellectualis fragrantia oblationes sunt honeste ac recte viuendi rationes. Sic enim ait ipse alicubi: *Misericordiam volo, & non sacrificium, & scientiam Dei magis quam holocausta.* Quin etiam optimus ille Samuel: *Ecce annoni auditio bona super sacrificium, & auscultatio super adipem arietum?* David quoque diuinus canit: *Immola Deo sacrificium laudis.* Et rursus: *Circuius & immolauit in tabernaculo eius hostiam vociferationis.* Præcepit autem Paulus his verbis: *Exhibete corpora vestra hostiam viuentem, sanctam, Deo placentem, rationabile obsequium vestrum.* Quod autem Israelitas in legalibus umbris temere versari non permiserit Deus, ex ipsis quoque sacris literis agnoscemus.

Αἰθεὶς, ὃς δὴ σκητὴν τὴν ἀληθεσέραν, τέλει, τὴν ἐκκλησίαν, νοητῶ καλυγάζει Φωτὶ, προσείλαμ δὲ καὶ τὰς παρὰ πάντων θυσίας λογικὰς. Ἐτέρῳ δ' ἐν ἐπ' αὐτῶ Θεὸς νοείτω μηδεὶς, ἀποσοβείτω δὲ πρὸς ἡμῶν ὡς πῦρ ἀλλόττερον. Ἐτέρα γὰρ φύσις θεότητι παρὰ τὴν ἕσαν ἐκ ἔσιν. ὁ αὐτὸς δ' ἂν εἴη λόγῳ καὶ ἴπῳ γε τοῖς θυμασι τοῖς προθεθυμένοις δι' Ἡλιὸς πόλε. καθίει ᾧ δὴ καὶ τότε τὸ πῦρ ὁ τῶν ὅλων Θεός, τὸ κατὰ Χριστὸν μυστήριον τὸν τύπον ἀποπεραίνοντι τὸ προφῆτα κατὰ καρδίας. Οὐκ ἔστιν, ὅτι μὴ κατέεισι τὸ πῦρ, τὸ μηλοσφαλεῖν παραλέμεθα. ἀποχρηστὴν ἡμῶν διὰ τῶν τοσηνιάδε δρωμένων καθάπερ ἐν πίνακι τῆς ἀληθείας τὸ κάλλος διαμορφόμενον τοῖς τῆς διανοίας ὀμμασι καθοράν. Θύομεν δὲ μακρῶ κρεῖττον ἡμεῖς νυνὶ ἢ ἐκεῖνοι πάλα. κατέεισι γὰρ ἕρανόθεν ἔ πῦρ αἰθέριον, τῆς ἀρρήτης φύσεως εἰκόνα πληρῶν, ἀλλ' ἐκ Πατρὸς δι' Υἱὸς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον κατὰ φωτίζον τὴν ἐκκλησίαν, προσείμενον δὲ καὶ τὰς θυσίας τὰς πρὸς ἡμῶν, πνευματικὰς δηλονότι καὶ νοητὰς. οἱ μὲν γὰρ ἐξ αἵματι Ἰσραὴλ βῆς τε καὶ οἷς, τρυγόνας καὶ περὶ τρεῖς, καὶ μέντοι τὰ ἐξ ὠρῶν καὶ σερμίδαλι ἐλαιοβραχῆ, πόπανα καὶ λιθανώδεις προσεκόμενον τῷ Θεῷ. ἡμεῖς δὲ τὴν ἕτω παχείαν ἀφέντες λατρείαν, ἰχνὴν καὶ ἀπεξοσμένην, νοητὴν καὶ πνευματικὴν ἀποπληρῶν προσελάμεθα. προσκομίζομεν γὰρ εἰς ὁσμὴν εὐωδίας τῷ Θεῷ πάντα τρόπον ἐπιεικείας, πίσιν, ἐλπίδα, ἀγάπην, δικαιοσύνην, ἐγκράτειαν, τὸ εὐπειθές, καὶ εὐνήιον, ἀκαταλήκτους δοξολογίας, καὶ τὰς ἑτέρας τῶν ἀρετῶν. Ἀυτολάτῃ γὰρ αὐτῆ θυσία τῷ κατὰ φύσιν ἀπλῶ καὶ αὐτῶ πρέπασα Θεῷ καὶ νοητῆς εὐωδίας ἀναθήματα, τῆς ἀληθῆς εὐζωίας οἱ τρόποι. ἕτω γὰρ πρὸς Θεὸν αὐτὸς ἔλεον θέλω, καὶ ἔ θυσίαν, καὶ ἴπῳ γινωσκῶ Θεῶ, ἢ ὀλοκαυτώματα. καὶ μὴν καὶ ὁ πάντα Σαμὴλ. ἐκ ἰδῆ, φησὶν, ἀκοή ὑπὲρ θυσίαν ἀγαθὴ, καὶ ἐπακρόασις ὑπὲρ σέαρ ἐκειῶν; ψάλλει δὲ καὶ ὁ θεωπέσι Δαβὶδ. θύσον τῷ Θεῷ θυσίαν ἀνέσεως. καὶ πάλιν ἐκκύλωσα καὶ ἔθυσσα ἐν τῇ σκητῇ αὐτῆ θυσίαν ἀλαλαγμοῦ. προστέταχε δὲ καὶ ὁ Παῦλος, λέγων. παραστήσατε τὰ σώματα ὑμῶν θυσίαν ζῶσαν, ἀγίαν, εὐάρεσον τῷ Θεῷ, τὴν λογικὴν λατρείαν ὑμῶν. Ὅτι δὲ τὰς κατὰ νόμον σκιοῦς τῆς ἐξ αἵματος Ἰσραὴλ ἀσυνέτως ἐμφιλοχωρεῖν ἐκ ἡφίετο Θεός, καὶ ἐξ αὐτῶν εἰσόμεθα τῶν ἱερῶν γραμμάτων.

Ex 6.
2. Reg. 15.
Psal. 49.
Psal. 26.
Rom. 12.

προστέταχεν μὲν ἄ καλαθύεσθαι τὸν ἀμνὸν εἰς
 τύπον Χριστοῦ. πλὴν ἔτω φάγεσθε αὐτὸν, φη-
 σὶν· ἔσωσαν ὑμῶν αἱ ὀσφύες περιεζωσμένοι,
 καὶ τὰ ὑποδήματα ἐν τοῖς ποσὶν ὑμῶν, καὶ βα-
 κίλαι ἐν ταῖς χερσὶν ὑμῶν. Ἄθρει δὲ ἔν ὅπως
 ὁδοιπορικῶς ἐσαλμένοι σιλοῦσθαι προστέταχε,
 μονοῦχι ἔπραγμαλος εὐ μάλα καλασημαίνον-
 τος, ὡς μέχει παντὸς ἐσήσεια τὰ ἐν τύποις,
 ἀλλ' οἶονεὶ δραμεῖται πρὸς ἀλήθειαν. ἐμβέση-
 νότος δὲ ἔν τῷ τύπῳ πρὸς ἀλήθειαν, καὶ ἀντι-
 πυρὸς αἰδοῦν τὸ πνεῦμα δεχόμενοι, τὴν πνευ-
 ματικὴν καὶ λογικὴν πληρῶμεν λαλρείαν. ἔτω ἄ
 λέγειαι Χριστὸς βαπτίζειν ἡμᾶς ἐν πνεύματι ἀ-
 γίῳ καὶ πυρί. Εἰ δὲ κελὸς ἐδείχθη τῷ Ἀβραάμ,
 ὃν δὲ καὶ τέθυκεν ἀντὶ Ἰσαὰκ, φησὶν ὅτι τύ-
 πος ἦν καὶ ἐν τῷ Χριστῷ, δι' ἡμᾶς καὶ ὑπὲρ
 ἡμῶν τὸν κατὰ σάρκα θάνατον ὑπομείναντος,
 ἵνα ἡμᾶς ἀπαλλάξῃ θανάτου καὶ φθορᾶς. καὶ
 εἰ τέθυκεν Ἀβραάμ πῦρ ἐπέισακτον, ὡς φησὶ,
 τοῖς θυμασιν ἐνείκας, καὶ ἔχι δὲ πάντως τὸ ἐξ ἔ-
 ρανθ, πρὸς ἡμᾶς τῆτο παντελῶς ἐδέν. παραι-
 τεμένοι μὲν γὰρ τὸ καθιερῆν τῷ Θεῷ τὰ τῷ νό-
 μῳ διηγορευμένα, καὶ πρὸ φασιν ποιούμενοι τῆς
 εἰς τῆτο ραζώνης τὸ μὴ ἀναθεῖν καὶ ἐξ ἔρανθ
 καθνεῖσθαι τὸ πῦρ, παρεκόμισεν ἄν εἰς ἐλεγ-
 χον εὐδοτητῆ τῶν θείων ἡμᾶς ἀλοῦσθαι νόμων,
 τῷ ἐπεισακτῷ πυρὶ κεχρησθαι τὸν Ἀβραάμ.
 Ἐπειδὴ δὲ ἀμεινον ἡμεῖς ἢ ἐνεῖνοι λελαλρέυκα-
 μεν, καλαθύουτες τῷ Θεῷ τὰ πνευματικά, καὶ
 ἀντὶ πυρὸς αἰδοῦν τὸ πνεῦμα πλεθίσαντες,
 μὴ καλαλιόσθω λέγων, διὰ τὸ μὴ προσάγομεν
 ἱερεῖα βωμοῖς. ἀναναστήσεια γὰρ ὁ θεσπέσιος
 Παῦλος, μονοῦχι διακεκρωγῶς τε καὶ λέ-
 γων· τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν, ἰδὲ γέγονε καινά.
 μελεσκευάσμεθα ἄ πρὸς καινότηα ζωῆς εὐαγ-
 γελικῆς, καὶ τῶν τελείων ἐμπεφορημέθα μαθη-
 μάτων, τὴν τῆ νομικῆ γραμματος ἀφέντες παι-
 दाγωγίαν, ἄτε δὲ καὶ νηπίοις μὲν ἔτι πρεπωδε-
 σάτην, ἡμῖν δὲ ἐκέτι τοῖς εἰς ἀνδρα τέλειον κα-
 τηνηκόσι, ἀφίγμένοι δὲ καὶ εἰς τέλῳ ἡλικίας
 τῆ πληρώματος τῆ Χριστοῦ. Διαμμένηται δὲ
 πρὸς τῆτοις καὶ τῆς τῶν ἀδελφῶν ξυνωρίδῳ,
 Ἄβελ τε φημὶ καὶ Κάιν, οἱ γεγόνασι ἐξ Ἀδάμ,
 καὶ δὲ καὶ φησὶ.

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ.

Καὶ ἔ τῆτο μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἡμῶν Ἀδάμ
 ἀπαρχὰς τῷ Θεῷ δίδόντων, ἐπέιδεν ὁ Θεός,
 φησὶν, ἐπὶ Ἄβελ, καὶ ἐπὶ τοῖς δώροις αὐτοῦ. ἐπὶ

Agnum quippe iussit immolari in ty-
 pum Christi: *Sic autem comedetis eum, Exod. 12*
 inquit: *Sint vena vestri accincti, &*
calceamenta in pedibus vestris, & bacu-
li in manibus vestris. Aduerte igitur,
 quæso, quo pacto eos viatorum habitu
 epulari præceperit; quo tantum non
 significatur res typica non semper du-
 ratura, sed ad veritatem quodammodo
 perrectura. Typo itaque veritatem as-
 sequuto, & loco ignis sensibilis dato no-
 bis Spiritu, spiritalem & rationalem
 cultum implemus. Sic enim Christus
 baptizare nos dicitur *in Spiritu sancto &*
igni. Quod si monstratus est aries A-
 brahæ, quem quidem Isaac loco aris
 imposuit; dicimus illum quoque typum
 fuisse Christi, qui propter nos, & pro
 nobis, secundum carnem mortem per-
 tulit, ut nos a morte & corruptione
 vindicaret. Et si Abraham sacrificauit,
 igne alieno, ut ait, sacrificiis illa-
 to, non autem cœlitus demisso, nihil
 aduersum nos istuc plane. Nobis e-
 nim ea immolare Deo recusantibus quæ
 a Lege præscripta sunt, & istius rei ces-
 sationem causantibus quod de cœlo
 ignis non descendat, ut firmissimo ar-
 gumento probet diuinas leges nobis ef-
 se contemptui, affert Abrahamum vsum
 esse igne alieno. Sed quum nos me-
 liorem quam illi Dei colendi rationem
 sequuti simus, immolantes Deo spiri-
 talia, & loco ignis sensibilis Spiritu lo-
 cupletati simus; ne nos suggillet per-
 contando, quam ob rem nos victimas
 aris non admoueamus. Reclamabit e-
 enim diuinus ille Paulus, his propemo-
 dum verbis: *Vetera transferunt: ecce*
facta sunt noua. Mutati enim sumus
 in nouitatem vitæ Euangelicæ, & per-
 fectis doctrinis repleti sumus, relicta
 litera legalis institutione, utpote quæ
 infantibus adhuc congruat, nobis vero
 non item, *qui in virum perfectum oc-*
currimus, adeoque peruenimus ad fi-
 nem ætatis plenitudinis Christi. Porro
 Iulianus par illud fratrum in memoriam
 denuo reuocat, Abel nimirum & Cain,
 Adami filios, & ait,

IULIANVS.

Neque istuc tantum, sed & quum fi-
 lii Adam Deo primitias offerrent, *Respe-*
xit Deus, inquit, ad Abel, & ad munera

eius: ad Cain autem & ad eius sacrificia non aduertit: & tristem fecit Cain valde, & concidit vultus eius. Et dixit Dominus Deus ad Cain: Quare tristis factus es, & cur concidit vultus tuus? nonne si recte offeras, recte autem non diuidas, peccasti? Vultis igitur audire quamnam illorum essent oblationes? Et factum est post dies, obtulit Cain de fructibus terra sacrificium Domino. Abel autem obtulit & ipse de primogenitis ovium suarum, & de adipibus earum. Immo vero, inquit, non sacrificium, sed diuisionem reprehendit, quum ad Cain dixit: Nonne si recte obtuleris, recte autem non diuiseris, peccasti? Hoc e sapientissimis illis Episcopis quidam mihi dixit: sed ipse sibi primum, tum cæteris fraudi erat. Rogatus enim ut diceret, quidnam esset in diuisione vitii? explicare nunquam potuit, ac ne frigida quidem responsione satisfacere. Quum igitur illum conturbatum viderem, Hoc, inquam, ipsum quod tu dicis, Deus recte reprehendit. Voluntatis enim par erat in utroque ratio, quoniam vterque putabat dona & sacrificia esse offerenda Deo. Quod autem ad diuisionem attinet, ille quidem scopum attingit, hic frustratus est. Quomodo vero? Quippe quum res terrenæ aliæ sint animatæ, aliæ careant anima; inanimatis autem animatæ potiores sint, apud Deum viuentem & vitæ auctorem, in quantum sunt & vitæ participes, & animæ magis cognatæ: idcirco Deus oblectatus est eo, qui perfectum sacrificium offerebat.

CYRILLVS.

Calumniam itaque, qua nos ille ideo prosequitur, quod Iudaicum sacrificandi ritum repudiavimus, existimavit satis superque firmatum iri ex eo, quod ostendit sacrificasse quidem Abraham, non tamen cœlitus ignem in eius sacrificia delapsum, sed aliunde potius inuectum, & comunem ignem fuisse. Sed nos, opinor, illas criminationes egregie retudimus, & imperitum potius quam intelligentem aut veridicum illum esse arguimus. Exemplum autem Abelis insuper adducit, ipsosque sacrum Legum aduersarios hoc modo sacrificasse ait, sperans se his verbis designaturum Christianos. Sed quoniam in explicando sacrificandi modo se terquet, & arcani quiddam scire se existimat; age rursus illum etiam hic frigide, ut eius

δὲ Κάϊν ἢ Ἰπὶ ταῖς θυσίαις αὐτῶ ἐ προσέχεν. ἢ ἐλύπησε τὸν Κάϊν λίαν, ἢ συνέπεσε τὸ πρόσωπον αὐτῶ. ἢ εἶπε Κύριος ὁ Θεὸς τῷ Κάϊν ἵνα τί περιλυπῶ ἐγένεθ, ἢ ἵνα τί συνέπεσε τὸ πρόσωπόν σου; εἴ ἐάν ὀρθῶς προσενέγκης, ὀρθῶς δὲ μὴ διέλῃς, ἡμαρτες; Ἀκούσαι ἐν Ἰπποθέϊτε τίνες ἦσαν αὐτῶν αἱ προσφοραὶ; ἢ ἐγένετο μεθ' ἡμέρας, ἀνήνεκε Κάϊν ἀπὸ τῶν καρπῶν τῆς γῆς θυσίαν τῷ Θεῷ, ἢ Ἀβελ ἤνεκε ἢ αὐτὸς ἀπὸ τῶν πρωτότοιων προβάτων, ἢ ἀπὸ τῶν σεάτων αὐτῶν. καὶ φησιν, ἐ τὴν θυσίαν, ἀλλὰ τὴν διαίρεσιν ἐμέμψατο, πρὸς Κάϊν εἰπὼν· εἴ ἐάν ὀρθῶς προσενέγκης, ὀρθῶς δὲ μὴ διέλῃς, ἡμαρτες; τῆτο ἔφη τις πρὸς ἐμὲ τῶν πανσόφων Ἐπισκόπων. ὁ δὲ ἠπάτα μὲν εὐαλὸν πρῶτον, εἶτα δὲ ἢ τὸς ἄλλους. ἢ ᾗ διαίρεσις μεμπτή ἢ τίνα τρόπον ἦν ἀπαίξιμος, εἴ ἐἴχεν ὅπως διεξέλθῃ, εἰδὲ ὅπως πρὸς ἐμὲ ψυχρολογησῆι. Βλέπων δὲ αὐτὸν ἐξαπορρέμενον, αὐτὸ τῆτο εἶπον· ὁ σὺ λέγεις, ὁ Θεὸς ὀρθῶς ἐμέμψατο. τὸ μὲν ᾗ τῆς προθυμίας ἴσον ἦν ἐπ' ἀμφοτέρων, ὅτι δῶρα ὑπέλαβον χρῆσαι ἢ θυσίας ἀναφέρειν ἀμφοτέροι τῷ Θεῷ. περὶ δὲ τὴν διαίρεσιν ὁ μὲν ἔτυχεν, ὁ δὲ ἡμαρτε τὸ σκοπεῖν. καὶ πῶς ἢ τίνα τρόπον; ἐπειδὴ γὰρ τῶν ἐπὶ γῆς οὐλῶν τὰ μὲν ἐσὼ ἐμψυχα, τὰ δὲ ἀψυχα, τιμιώτερα δὲ τῶν ἀψύχων ἐστὶ τὰ ἐμψυχα τῷ ζῶντι ἢ ζῶντι αὐτῷ Θεῷ, καθὼ ἢ ζῶντι μετέληφεν, ἢ ψυχῆς οἰκειότερα· διὰ τῆτο τῷ τελείαν προσάγοντι θυσίαν ὁ Θεὸς ἐπηυφράθη.

ΚΥΡΙΑΛΟΣ.

Ῥιθῆ μὲν ἐν λποχρήσει αὐτῶ πρὸς ἐπιχειρίαν ἢς πεποιήται καθ' ἡμῶν διαβολῆς, ὅτι θύειν ἡμῖν Ἰσραϊτικῶς ἀπεσπῆδασαι, τὸ ἀποφῆναι μὲν θύοντα τὸν Ἀβραάμ, εἰ μὴν καὶ ἐξ ἔρανθ καθιγμένον τοῖς θυμασιν Ἰππλήναι τὸ πῦρ, ἐξωθ. ν δὲ μᾶλλον εἰσκηκερίσται τε, ἢ εἶναι κοινόν. Ἀπεχερσάμεθα δὲ, ὡς γε οἶμαι, τὰς αἰτίας εἴ ἀγεννῶς, καὶ ἀσυνέβητα μᾶλλον ἢ πέρ τι τῶν ἀληθῶν εἰδῶτα τε καὶ φράζοντα διελέγξαμεν. Ἐπισφῆρει δὲ τῷ πρῶτω τῶν ἀμφὶ τὸν Ἀβελ τεθυμένα τε ἔτω καὶ αὐτῶς φησι τοῖς ἱεροῖς ἀντεξάγοντας νόμοις, ἀποφῆναι προσδοκῶν, καὶ διὰ τῆτο Χριστιανῶς. ἐπειδὴ δὲ πολυπραγμονεῖ τῆς θυσίας τὸν τρόπον, ὠήθη δὲ τι τῶν ἀπορρήτων εἰδέναι, φῆρε δὴ φῆρε, καθὰ φησιν αὐτὸς, καὶν τῆτο δὴ πάλιν ψυχρολογῆντα

δεικνύωμεν. ἔφη μὲν γὰρ ἡ θεόπνευστος γραφή, Α
 τεθυμένα μὲν ἱερεῖα τὸν Ἄβελ. Κάιν γε μὴν
 προσκομίσαι τὰ ἐξ ὠρῶν. καὶ τὴν μὲν Ἄβελ δω-
 ροφορίαν ἐποπτεῖα τελιμῆσαι τῇ παρὰ Θεοῦ,
 ὑβείσθαι δὲ πως τὴν τῆς Κάιν θυσίαν διὰ τῆς ἀ-
 ποπροφῆς. εἶτα Φάσκοι Ⓞ ἀνδρὸς ἀγίος πρὸ-
 φασιν γενέσθαι ἔσσυμβεσηκότ Ⓞ τὴν διάρρουν,
 ἔσ προσίειαι μὲν τῆς λόγος, περιαιρίζεται δὲ
 καὶ πειράτε λέγειν αὐτὸς τὸ ἀπλῶς καὶ ἀδα-
 σανίως εὐ ἔχειν ὑπειλημμένον. ἐπειδὴ γὰρ, Φη- Β
 σί, ζωὴ καὶ ζωοποιὸς ὁ Θεός, ταῖς τῶν ἐμφύχων
 προσαγωγῶς ἐπιγάννυται, καὶ ἐχὶ τοῖς ἀψύχοις
 καὶ ἀπὸ γῆς. μάλιτα μὲν ἐν ταῦτα λέγων, τοῖς
 ἰδίους αὐτὸς διαμάχεται καθηγῆσαι. ὁ γὰρ τοι
 Πυθαγόρας ἀνω τε καὶ κάτω τὰς διὰ τῶν ζώων
 ἱεργίας ἀπηχθημένας εἶναι φησὶ τοῖς αὐτῶν
 θεοῖς, τελιμῆσαι δὲ μάλλον καὶ τῆς παντὸς ἡξί-
 σθαι λόγος, τὰς διὰ καρπῶν καὶ λιθανῶν. Καὶ
 γὰρ ὁ Πορφύρι Ⓞ πλεισταχῆ διαλέγεται τοῖς
 Ἑλλήνων πασι περὶ τῆς καὶ φησὶν ὑτέρα μὲν C
 τοι καὶ νεοτάτη ἢ διὰ τῶν ζώων θυσία. τὴν δὲ αὐ-
 τίαν λαβῆσα ἐκ εὐχάριστον ὡς ἢ ἐκ τῶν καρ-
 πῶν, ἀλλὰ λιμῆ, ἢ τινὸς ἄλλης δυσυχίας πε-
 ρίσασιν. ἡδεσθαι τοίνυν φησὶ καὶ τῆς παρ' αὐτοῖς
 Θεοῦ ἔσ ταῖς δι' αἱμάτων θυσίας ὡς νεοτάταις,
 καὶ ἐκ εὐχάριστον ἐχῆσαι τὴν ἀφορμὴν. ἀνθεσι
 δὲ, καὶ πόαις, καὶ τοῖς ἐξ ὠρῶν. ἀλλὰ ταῦτι μὲν
 ἐκείν Ⓞ. Βασανίζέσθω δὲ πρὸς ἡμῶν ὁ διὰ Μω-
 σέως νόμος Ⓞ, καὶ τῆς τῶν ἐν αὐτῶν θυσίων πολυ-
 πραγματώμεν τρόπος. ἐκδὲν τὰ μὲν τῶν ζώων D
 ἀβέβηλα καθιερεῖν ἐκέλευε τῷ Θεῷ τοῖς τῆτο
 δρᾶν ἰχύουσι. τοῖς γε μὴν ἐν λυτορία ἔσ μείζον Ⓞ,
 σερμίδαλι ἐλαιόδευσον. εἰάν γὰρ μὴ ἔχη, φη-
 σὶν, ἢ χεὶρ αὐτῶν, σερμίδαλις ἔσαι τὸ δῶρον αὐ-
 τῶν, καὶ ἐπιχεεῖ ἐπ' αὐτὴν ἐλαιον. Ὅτι δὲ καὶ καρ-
 ποῖς τοῖς ἀπὸ γῆς, καὶ μὲν τοῖς ἐξ ὠρῶν ἐτίμων
 οἱ πάσαι τῶν ἀπάντων ἡμῶν τῶν ἀγαθῶν δότηρα
 Θεόν, ἐκ τῶν Μωσέως εἰσόμεθα νόμων. ἔφη γὰρ
 ἔσ τως καὶ ἐλάλησε Κύρι Ⓞ πρὸς Μωσῆν, λέ-
 γων· εἶπον τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐ- E
 τῶν· ὅταν εἰσέλθῃτε εἰς γῆν ἣν ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν,
 καὶ θερίζῃτε τὸν θερισμὸν αὐτῆς, καὶ οἴσετε δράγμα
 ἀπαρχὴν ἔσ θερισμῶν ἡμῶν πρὸς τὸν ἱερεῖα· καὶ
 ἀνοίσει τὸ δράγμα ἐναντὶ Κυρίου δεξιὸν ὑμῶν. ἔφη
 δὲ ἐν τῷ Δευτερονομίῳ καὶ ἔσαι, ἀν εἰσέλθῃς
 εἰς τὴν γῆν, ἣν Κύρι Ⓞ ὁ Θεός σου δίδωσί σοι
 ἐν κλήρῳ, καὶ κατακληρομήσης αὐτὴν, καὶ κα-
 τοικήσης ἐπ' αὐτῆς, καὶ λήψη ἀπ' αὐτῆς ἀπαρ-

verbis utamur, & insulse loqui osten-
 damus. Enimvero Scriptura sacra re-
 fert, Abel immolasse quidem victimas,
 Cain vero fruges obtulisse; & munus
 quidem Abelis Deum aspectu suo di-
 gnatum esse, Caini autem sacrificium
 auersatum. Caterum quod sanctus vir
 ait, dinisionem istius mali causam exti-
 tisse; rationes quidem non admittit,
 sed eadem repetit, ac effutire conatur
 quod recte se habere temere & incon-
 siderate suspicatur. Quum enim, in-
 quit, Deus vita sit & viuificus, lara-
 tur oblationibus rerum animatarum,
 non autem earum quæ vita carent, &
 quas terra producit. Sed profecto
 quum hæc dicit, suis ipse doctoribus
 aduersatur. Pythagoras quippe omni-
 bus modis asserit, animantium sacri-
 ficia inuisa esse Diis suis, ea vero cum-
 primis probari, quæ thure & frugibus fi-
 unt. Vnde Porphyrius cum Græco-
 rum filiis hac de re compluribus in lo-
 cis disserit, his verbis: *Postremum igitur
 ἔσ recentissimum est, quod per anima-
 lia fit sacrificium; quod ex causa qui-
 dem non ita grata ortum est ac illud,
 quod fiebat ex fructibus, sed ex fame vi-
 delicet, aut alio quodam aduerso casu.* Ob-
 lectari igitur ait eorum quoque Deos
 non cruentis sacrificiis, puta quod sint
 recentissima, & ex causa minus grata
 quidem orta, sed floribus, & her-
 bis, & fructibus. Atque hæc quidem
 ille. Nos autem Mosaicam legem ex-
 pendamus, & genera sacrificiorum, quæ
 in ea continentur, sedulo scrutemur.
 Igitur animalia munda præcepit immo-
 lare Deo, quibus esset ea facultas; qui-
 bus autem ea non suppeterent, offerre
 simillam oleo perfusam. *Nam si non
 habeat, inquit, manus eius, simila erit
 donum eius, ἔσ infundet super illa ole-
 um.* Quod autem veteres terræ fructi-
 bus ac frugibus bonorum omnium da-
 torem Deum colerent, ex Mosaicis le-
 gibus intelligemus. Sic enim ait: *Et
 loquutus est Dominus ad Moysen, dicens:
 Dic filiis Israel, ἔσ loqueris ad illos: Quum
 intraueritis in terram, quam ego do
 vobis, ἔσ messieritis messem eius, feretis
 manipulum primitias messis vestrae ad sa-
 cerdotem. Et offeret manipulum coram
 Domino, accotum vobis.* In Deutero-
 nomio vero *Et erit, inquit, si inera-
 veris in terram, quam Dominus Deus tuus
 dat tibi in sortem, ἔσ heredit aueris eam, ἔσ
 habit aueris ἔσ ea; ἔσ sumes de primitiis fru-
 ctuum*

Leuit. 2.

Leuit. 13.

Deut. 16.

Frugum terra, quam Dominus Deus tuus A
dat tibi, & mittes in cartallum: &
ibis in locum quem elegerit Dominus De-
us tuus, ut inuocetur nomen suum ibi.
Et venies ad sacerdotem, qui erit in di-
ebus illis, & dices ad eum: Annun-
ciabo hodie Domino Deo meo, quia intra-
vi in terram, quam iurauit Dominus
patribus nostris dare nobis. Et sumet
sacerdos cartallum de manibus tuis, &
ponet illum ante altare Domini Dei tui.

Quum ergo frugum & maturorum fru-
 ctuum primitias consecrare iusserit,
 quomodo sacrificium Cain reiecit,
 quod nequaquam rebus animatis, sed
 inanimatis potius peractum esset? Ex
 Lege enim oppido clare demonstra-
 tum est, ex animatis iuxta & inanima-
 tis oblationes Deum accepisse. Hinc
 diuinus David, tanquam liceret vete-
 ribus vna cum brutis animantibus fru-
 ctus afferre, legislatorem Israelitis lo-

Mal. 49.

quentem facit: *Non accipiam de domo*
tua vitulos, neque de gregibus tuis bir-
cos: mea enim sunt omnes bestia sylua,
pecora in montibus, & boues: cognoui
omnia volatilia caeli, & species agri me-
cum est. Nam agri speciem fruges ma-
 turas nominat. Quod autem in diui-
 dendo frustratus sit Cain, si quis dixe-
 rit, non mentietur, opinor. Non e-
 nim quod agnos non immolarit, ideo
 culpa non carebat eius sacrificium; sed
 quod selectos & eximios fructus Deo
 non obtulerit, quum Abel non per in-
 curiam, sed prudenter potius, agnos
 immolarit. Tulit enim, inquit, *de*
primogenitis ouium suarum, & adipibus
earum, hoc est, pinguisima quaque
 & adipe distenta. Dico autem Deum
 colendum a nobis esse, non oblatiis iis
 quae deteriora nobis sunt, sed optimis
 quibusque ac praecipuis. Et sane Israe-
 litae quondam victimas offerebant non
 vsque adeo delectas: Quare Deus istud

Gen. 4.

reprehendit, dicens: *Et infertis rapi-*
nas, & clauda, & debilia; & dicitis:
Hac de afflictione sunt, & exsufflauit ea, di-
cit Dominus omnipotens. Tum grauiorem
 textit iis increpationem, addens: *Offer*

Malach. 1.

offer

chas τῶν καρπῶν σου τῆς γῆς, ἧς Κύριος ὁ Θε-
ός σου δίδωσί σοι, καὶ ἐμβαλεῖς εἰς κάλαλλον,
ἢ πορεύσῃ εἰς τὸν τόπον ὃν ἀνέλεξῃ Κύριος
ὁ Θεός σου, ἵπικληθῆναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ. ἢ
ἐλεύσῃ πρὸς τὸν ἱερέα, ὃς ἀνὴρ ὢν ἐν ταῖς ἡ-
μέραις ἐκείναις, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτὸν ἀναγγε-
λῶ σήμερον τῷ Θεῷ μου, ὅτι εἰσελήλυθα εἰς τὴν
γῆν, ἣν ὤμοσε Κύριος τοῖς πατέρασιν ἡμῶν δε-
ναί ἡμῖν. καὶ λήψεται ὁ ἱερεὺς τὸν κάλαλλον ἐκ

τῶν χειρῶν σου, καὶ θῆσει αὐτὸν ἀπέναντι τῆς θυ-
σιαστηεῖς Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου. Ὅτε τοίνυν καὶ
λήϊων ἀπαρχὰς καὶ καρπῶν ἀειμῶν καθιερεῖν
προσέταχε, πῶς ἀπόβλητον ἐποιεῖτο τὴν δια-
γεῖ τῆς Καιν θυσίας, ὅτι μὴ μᾶλλον δι' ἐμφύχων,
ἀλλὰ διὰ τῶν ἀψύχων ἐπράττετο; δ' δεῖται γὰρ
ἐκ νόμων καὶ μάλιστα σαφῶς, ὡς τοῖς ἐμφύχοις
ὄμῃ, καὶ διὰ τῶν ἀψύχων ἀναθήματα προστελο-
θεός. Καὶ γὰρ ὁ Θεοπρόσιτος Δαβὶδ, ὡς ἐξόν
τοῖς πάσαι τοῖς ἀλόγοις τῶν ζῶων συτανακο-

μιζεν καρπὸς, ποιεῖ λεγοντα τὸν νομοθετην
τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ: ἔδεξομαι ἐκ τῆς οἴκῃ σου μό-
χαρ, ἔδὲ ἐκ τῶν ποιμνίων σου χιμάρη: ἐμὰ
γὰρ ἐσὶ πάντα τὰ θηρία τῆς ὄρειας, κτήνη ἐν τοῖς
ὄρεσιν, καὶ βόες. Ἔγνωκα πάντα τὰ πετεινὰ τῆς
ὄρειας, καὶ ἀραιότης ἀγρῶ μετ' ἐμοῦ ἐστίν. ἀραι-
ότητα γὰρ ἀγρῶ τὰ ἐξ ὠρῶν ὀνομάζει. Ὅτι
δὲ πρὸ τὴν διάρρησιν τὴν ἀπότευξιν τῆς Καιν
γενέσθαι συμβέβηκε, ἔκ ἂν οἴμαι τις διαψεύ-
σατο λέγων. ἔγὰρ ὅτι μὴ τέθυκεν ἀμνὸς, ἔκ

ἀμώμητον ἦν τὸ θύειν αὐτῷ, ἀλλ' ὅτι τῶν ἀειμῶν
ἔκ ἀπολέγδην ἐξελὼν τὰ ἐξαιρέτα προσεκό-
μιζε τῷ Θεῷ, καὶ τοῖς ἄβελ ἔκ ἀτημελῶς,
ἐμφρόνως δὲ μᾶλλον ὀλοκαυτίζοντι τὰς ἀ-
μνῆς. ἦνεγκε γὰρ, Φησὶν, ἀπὸ τῶν πρῶτο-
τόκων τῶν προβάτων αὐτῶν, καὶ ἀπὸ τῶν σεα-
τῶν αὐτῶν, τρέψι, τὰ τῶν αἰλῶν ἀπάντων ἐν-
τραφέερα, καὶ μονονυχί καὶ καλαμεθύοντα
τῆς πιμελῆς. χρῆναι δὲ Φημι πρὸς ἡμῶν τιμᾶ-
σθαι Θεόν, ἔχ ὧν ἔχομεν τὰ χεῖρω δεχόμε-

νον, ἀλλὰ τὰ πάντων κάλλιστα ἢ ἐξαιρέτα. Καὶ
γὰρ προσεκόμενον μὲν θυσίας κατὰ καιρὸς οἱ
ἐξ Ἰσραὴλ, ἔμην ἔτι καὶ ἐξελεγμένας. εἶτα
τὸ χρῆμα Θεός ἐγράφετο λέγων: καὶ εἰσφέ-
ρετε τὰ ἀρπάγματα, καὶ τὰ χολὰ, καὶ τὰ
ἐνοχλάμενα, καὶ λέγετε: ταῦτα ἐκ κακοπα-
θείας ἐσὶ, καὶ ἐξεφύσησα αὐτὰ, λέγει Κύριος
παντοκράτωρ. εἶτα Φορτικώτερον αὐτοῖς ἐξυ-
φαίνει τὸν ἔλεγχον προσλιθεῖς: προσάγατε δὴ

αὐτὰ τῷ ἡγχαμένῳ σὺ, εἰ προσδέξῃαι αὐτὰ; εἰ ἂν
 λήψῃαι πρόσωπόν σου; λέγει Κύριος παντοκράτωρ. εἰ ἄρα δὴ τις ἐλοίλο τιμᾶν τὰς καθηγεί-
 δαι λαχόντας, ὑβρίζει πρὸ πάντως αὐτὰς τὰ
 χεῖρα δωρᾶμεν. τὰ ἄρα αἰχρὰ καὶ μεμωμη-
 μένα, καὶ ἀνθρώποις ἀπόβλητα, καὶ μεμιση-
 μένα· εἴτα πῶς ἐκ ἀναγκαῖον τῶ τῶν ὅλων βα-
 σιλῆι καὶ Θεῷ προσκομίζειν ἐμφρόνως, ὧν ἂν
 τις ἔχοι τὰ προὔχοντα καὶ ἐξαιρεμένα; καὶ γὰρ
 ἔφη πάλιν δι' ἐνός τῶν Προφητῶν Ἐπιχαλάρα·
 τὸς ὃς ἔχει ἐν ποιμνίῳ αὐτῶ ἀρσεν, καὶ εὐχὴ αὐ-
 τῷ ἐπ' αὐτῷ, καὶ θυεὶ διεφθαρμένον τῷ Κυρίῳ,
 διότι βασιλεὺς μέγας ἐγὼ εἰμι, λέγει Κύριος
 παντοκράτωρ. ἔδει δὴ ἔν, ἔδει πρώτῃς ἀνθρώ-
 πους θύοντας τὰς ἀμφὶ τὸν Ἀβελ, εὐ μάλα κα-
 τὰ ῥυθμίζεσθαι πρὸς γε τὸ δεῖν εἰδέναί τῶν θυ-
 σιῶν τὰς τρόπας, ὅπως τε καὶ προσήκει τιμᾶ-
 σθαι Θεόν, ἢ εἰδέειν οἱ μετ' αὐτῶν, τρεῖς, ἡ-
 μῆς τῆς ἐν γε τῆτοις εὐδοκίμησεως τὴν ὁδόν.
 Εἰ δὲ τεθύκασιν οἱ πρῶτοι πρόβατα καὶ καρ-
 πῆς, τί τὸ ἀπειργόν ἐστὶ τὰς τὰ ἀμείνω μαθόν-
 τας ἡμᾶς θύειν νῦν ἄμεινον ἢ ἐκεῖνοι πάλαι; εἰ
 δὲ δὲν οἶεταί τοῖς τῶν πρῶτων ἔθεσιν ἀπαραλλ-
 λάκτως ἀπολαθεῖν, φέρε τὰ ἐκεῖνων ὑπομιμῶ-
 μεθα, παρεξίοντες ἄδεν. ἔδοσκον ἐκεῖνοι, καὶ
 τὸ γηπονεῖν ἦν ἐν τρεῖς αὐτοῖς, καὶ ταῖς ἐκ κω-
 δίων κεχρησθαι σολαῖς· καὶ ἐποίησε ἦ, Φησὶν,
 ὁ Θεὸς τῷ Ἀδὰμ χιτῶνας δερματίνους· ἐκὼν
 ἔσω καὶ ἡμεῖν ποιμενικὸς ὁ βίβλος, γηπονία τὸ
 Ἐπιήδευμα, καὶ ἀπειργῶν μὲν τὸ εὐμαλεῖν,
 κώδιον δὲ πᾶσιν ἢ σολή. ἔδει παρ' ἐκεῖνοις ἰα-
 τρικῆς ἦν λόγος, ἔχ' ἑτέρας τῶν Ἐπιστημῶν, ἔ-
 γραμμάτων χρησις, ἔ βαναυσικῆς ἐμπειρίας
 ἔ τεχνῶν ἐπιήδευσις, ἀλλ' εἰς μέσον ἡγαγεν
 ὁ χρόνος αὐτὰ. ἐκὼν ἡμάρινον μὲν τοῖς εἰδέναί
 θυεῖν ὀρθῶς καὶ ἀρεσκόντως Θεῷ· ἔ ἦ ἡδεσάν
 πω τῆς νοητῆς λατρείας τρόπας· πλὴν ἐδέχετο
 Θεός, ἐκ εἰς τὸ δρώμενον βλέπων, ἀλλὰ τὴν
 τῆ τιμᾶν ἐθέλοντι· βασανίζων πρόθεσιν. Προ-
 ῖων δὲ ὁ χρόνος ἀπέφηνεν ἡμᾶς ἐπισήμονας
 τῶν ἀρεσκόντων Θεῷ. θυόμεν ἦ νοητῶς καὶ πνευ-
 ματικῶς, τὰς ἐξ ἀρετῶν εὐοσμίας οἰονεὶ καθιε-
 ρῆτες αὐτῷ. εἴτα, τὴν εἰς τὰ ἀμείνω τῶν
 πραγμάτων Ἐπίδοσιν διαγελῶν ἐκ ἐρυθρίᾳ;
 ἀδικεῖς, ὦ κράτιστε, καὶ φιλοψογεῖς· οἶδαί
 δὲ ὅλως τῶν ἀναγκαῖων ἄδεν. γένοιτ' ἂν καὶ
 τῆτο πάντως σαφές καὶ διὰ γε τῶν ἐφ' ἐξῆς.
 γέγραφε γὰρ ὡδὶ

igitur ea duci tuo, num accipiet ea, num
 accipiet faciem tuam? ait Dominus omni-
 potens. Si quis enim principibus viris
 munus offerre velit, utique illos offen-
 det, si deteriora largiatur. Turpia
 quippe homines vituperant, eaque a-
 verfantur ac reiciunt. Regi autem,
 ac Deo uniuersi nonne eximia ac sele-
 cta quaque offeremus? Vnde per Pro-
 phetam rursus dixit: *Maledictus qui*
babet in grege suo masculum, & votum
eius super eo, & immolat corruptum Do-
mino; quia rex magnus ego sum, dicit
Dominus omnipotens. Decebat itaque
 decebat primos illos homines, qui Abe-
 lis tempore sacrificarunt, ad cogno-
 scendos sacrificiorum ritus & conveni-
 entem Deo cultum preparari, ut nos
 videlicet, eorum posteri, quodnam sit
 in hisce laudatissimum iter agnoscere-
 mus. Quod si oves prisci illi homi-
 nes & fructus immolarunt, quid vetat
 quo minus, meliora quum didiceri-
 mus, melius nunc, quam illi quon-
 dam, sacrificemus? Sin autem existi-
 mat veterum ritus per omnia sequen-
 dos, agendum imitemur eos in aliis om-
 nibus. Illis pascere pecus, terram
 arare, & villosis pellibus vestiri mos e-
 rat: *Et fecit, inquit, Deus Ada tuni-*
cas pelliceas. Ergo nos pastorem vi-
 tam ipsi quoque degamus, terram exer-
 ceamus, vestium elegantiam repudie-
 mus, villosis vestibus omnes induamur.
 Nulla erat apud eos medicina cura,
 non alterius cuiusvis scientia, non li-
 terarum usus, non mechanica disci-
 plina, non artium studia, sed tempus
 ea demum extulit. Igitur a recta De-
 oque grata illa sacrificandi ratione ab-
 errabant, (non enim spiritualis cultus
 modum nouerant) veruntamen Deo
 accepta erat, non respiciens ad id quod
 offerebatur, sed animum ac propo-
 situm offerentis expendens. Progressu
 vero temporis gnari facti sumus eorum,
 quæ Deo placent. Sacrificamus enim
 intellectualiter ac spiritualiter, virtu-
 tum gratos odores ei quodammodo
 consecrantes. Quid ergo? progressio-
 nem illam rerum in melius ridere non
 pudet? Iniuriam facis, o bone, & ca-
 villandi causas quæris, atque ut verbo
 dicam, nihil ad rem capis. Quod ex
 iis, quæ deinceps dicturi sumus, liqui-
 do constabit. Ita enim scripsit:

IVLIANVS. A

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ.

Nunc autem aduersus illos porro mihi repetendum est: Quidni circumcidimini? Paulus, inquit, dixit *cordis circumcisionem, at non carnis datam esse, eamque Abrahamo fuisse dixit, non vero carnalem*, seque, quum eius, tum Petri, non piis vocibus credere. Disce vero rursus scriptum esse, quod Deus circumcisionem illam carnalem in testamentum & in signum Abrahæ dederit. *Et hoc est testamentum, quod conseruabis inter me & vos, & inter semen tuum in generationes vestras: & circumcidemini carnem praputii vestri, & erit in signum testamenti inter me & te, & inter me & semen tuum.*

Addit his, quod ipse quoque Christus seruandam esse legem dixerit, modo quidem his verbis: *Non ueni soluere Legem, aut Prophetas, sed implere;* modo rursus: *Qui soluerit vnum de mandatis istis minimis, & docuerit sic homines, minimus vocabitur in regno caelorum.* Quum igitur, inquit, seruandam esse Legem procul dubio iusserit, & in eos, qui vel mandatum vnum pratergressi fuerint, pœnas statuerit; vos, qui cuncta, vt ita dicam, pratergressi estis, quem defensionis modum reperietis? Aut enim mentietur Iesus, inquit, aut vos plane Legis obseruatores non estis.

Accusat nos praterrea, quod neque sabbata seruemus, neque vero more Iudæorum agnum immolemus, neque porro panes azymos comedamus; atque, nobis huius cessationis causam relictam esse vnam, quod sacrificare non liceat iis qui sint extra Hierusalem.

Atque hæc omnia quidem ille multis verbis. Nos vero contracto rerum antea dictarum sensu, superfluis & inutilibus argutiis orationem liberauimus. Necessè autem est, opinor, vt, frigidis eius ratiunculis opposita veritate, rem Christianam temere ab eo derideri rursus ostendamus.

CYRILLVS.

Carnalem igitur circumcisionem signaculum datum esse Abrahamo fidei, quæ est in praputio, dixit Paulus ille diuinus. Propositum enim

Nυνὶ δὲ ἐπαναληπτέον ἐτι μοὶ πρὸς αὐτὸς διὰ τί ᾧ ἔχει περιέμενεσθε; Παῦλος, φησὶν, εἶπε περιτομὴν καρθίας, ἀλλ' ἔχει τῆς σαρκὸς δεδόσθαι, καὶ τὸτο εἶναι τῷ Ἀβραάμ, & μὴν ἐτι τὰ κατὰ σάρκα ἔφη, καὶ πισεῦσαι τοῖς ὑπ' αὐτῶ καὶ Πέτρῳ κηρυττομένοις λόγοις ἔκ εὐτεβέσιν. Ἄκουε δὲ πάλιν, ὅτι τὴν κατὰ σάρκα περιτομὴν ὁ Θεὸς λέγειται δεῖν εἰς διαθήκην καὶ εἰς τὸ σημεῖον τῷ Ἀβραάμ. καὶ αὕτη ἡ διαθήκη, ἣν διαλήθησας ἀνα μέσον ἐμῶ καὶ ὑμῶν, καὶ ἀνα μέσον τῶ σπερματός σου εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν, καὶ περιμηθήσεσθε τὴν σάρκα τῆς ἀκροβυστίας ὑμῶν, καὶ ἔσαι ἐν σημείῳ διαθήκης ἀνα μέσον ἐμῶ καὶ σου, καὶ ἀνα μέσον ἐμῶ καὶ σπερματός σου.

Ἐπιφέρει δὲ τῆτοις, ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ Χριστὸς τηρεῖσθαι δεῖν ἔφη τὸν νόμον, πῶς μὲν λέγων, ἔκ ἤλθον καταλύσαι τὸν νόμον, ἢ τὰς προφῆτας, ἀλλὰ πληρῶσαι. πῶς δὲ αὐτὸς ὅς εἰν λύση μίαν τῶν ἐντολῶν τῶν ἐλαχίστων, καὶ διδάξῃ ἕτως τὰς ἀνθρώπους, ἐλάχιστος κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν ἑρανῶν. Ὅτε τοίνυν, φησὶν, ὅτι προσήκει τηρεῖν τὸν νόμον ἀναμφιβότῳ προσέταχε, καὶ τοῖς μίαν παραβάσειν ἐντολήν ἐπήρησε δίκας, ὑμεῖς οἱ συλλήβδην ἀπάσας παραβεβηκότες, ὁποῖον εὐρησετε τῆς ἀπολογίας τὸν τρόπον; ἢ γὰρ ψευδοεπήσει, φησὶν, ὁ Ἰησοῦς, ἢ γὰρ ὑμεῖς πάντῃ καὶ πάντῳ ἔνομοφύλακες.

Αἰτιᾶται δὲ πρὸς τῆτοις, ὡς μήτε σαββατίζοντας, μήτε μὴν Ἰσραηλιτικῶς καταθύοντας τὸν ἄμνον, μήτε μὴν ἄρτους ἀζύμους ἐδόντας ἐπ' αὐτῶ, καὶ φησὶν, ὅτι πρόσφασι ὑμῖν τῆς ἐν γε τῆτω βραδύνης περιλέλειπται μία, τὸ μὴ ἐξεῖναι θύειν ἔξω γεγονόσι τῶν Ἱεροσολύμων.

Καὶ ταυτὶ μὲν ἀπαντὰ διὰ μακρῶν εἰρηλατῶν λόγων. συνενεγκόντες δὲ ἡμεῖς τὰς τῶν εἰρημένων ἐννοίας, περιττῆς καὶ ἀνονήτης σενολεσχίας τὸν λόγον ἀπηλλάξαμεν. Δεῖ δὲ οἶμαι πρὸς ἕκαστα τῶν παρ' αὐτῶ ψυχρολογημένων τὸ ἀληθὲς ἀντεξάγοντας, εἰ καὶ κατασκήπτοντα τὰ Χριστιανῶν ἀποφῆναι πάλιν.

ΚΥΡΙΑΛΛΟΣ.

Τὴν μὲν ἔκ ἐν σαρκὶ περιτομὴν σημεῖον δεδόσθαι τῷ Ἀβραάμ τῆς ἐν ἀκροβυστία πίσεως ὁ Θεωπέσιος; Παῦλος ἔφη. διεσπείδατο ᾧ

αὐτῶ τὴν τῶν Ἰσραήλων ὀφρῦν ἠρμένην ὑψὲ κα-
 ταπάσαι, προσαποφῆναι δὲ πρεσβυτέρων τῆς
 ἐν νόμῳ παιδαγωγίας τὴν ἐν πίστει δικαίωσιν,
 ἧς εὖ μάλα Φησὶ τελευτημέναι τὸν Ἀβραάμ,
 ἔτι ἐν περιτομῇ μᾶλλον ὄντα, ἀλλ' ἐν ἀκροβυστία.
 Πλὴν εἰ καὶ τεχνίτης ἂν ἄγαν περιμήνειεν εἰς
 τὸτο τῆς περιτομῆς τὸ χεῖμα, ἀλλ' ἔτι οἶδε αὐ-
 τὴν καὶ νοητῆς πράγματι γεγενημένην εἰκόνα.
 ἔτι ὁ ἐν τῷ Φανερωῖ, Φησὶν, Ἰσραήλος ἐστίν, ἔδὲ
 ἢ ἐν τῷ Φανερωῖ, ἐν σαρκὶ, περιτομῆ· ἀλλ' ὁ ἐν
 τῷ κρυπτῷ Ἰσραήλ, καὶ περιτομῇ καρδίας,
 ἐν πνεύματι, ἔτι γράμματι, ἔτι ἔπαντι ἔτι ἐξ
 ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐκ τῆς Θεῆς. Φέρε γὰρ, εἰ δο-
 κεῖ, βασανιστέω πρὸς ἡμῶν ὁποῖον ἂν ἔχοι
 λόγον ἢ ἐν σαρκὶ περιτομῇ, ὅταν αὐτῆς τὸ μυ-
 στικὸν ἀποσῆσωμεν. καὶ τοὶ πῶς ἔπερ ἦν ἀμει-
 νον τοῖς τελευτήσιν ἐν ἀνδράσι τὸ παιδοποιῶν τῆ
 σώματι μόνον ἐν τῇ τῆς περιτομῆς ἔχεν
 σχήματι, καὶ διαβέβηται παρὰ Θεῶ ἢ ἀκρο-
 βυστία· τί μὴ μᾶλλον αὐτὸν κατὰ τὸ αὐτῶ δοκεῖν
 πεπλασθένην ἐν ἀρχαῖς; Καὶ καθ' ἕτερον
 δὲ τρόπον· ἐν τοῖς ἀνθρωπίνους σώμασιν ἔτι ἢ
 δικημένοις ἐκ πάθους, ἔδὲν τὸ παράπαν ἐστὶν
 ἰδεῖν, ἢ περιτλῶς ἔχον, ἢ ἐλλειποτότως, ἄρ-
 τια δὲ πάντα καὶ χρεωδέεα καὶ ἀναγκαῖα
 τῇ φύσει, ὥστε κατὰ γε τὸ αὐτῶ μοι δοκεῖν,
 ἔδ' ἂν ἔσχεν ὀρθῶς εἰ μὴ πρὸς τὴν ἀπαντα αὐτῆ
 τὰ ἐμπεφυκότα. Ἄρ' ἔτι ἡμᾶρ ἔτι χρησίμη
 καὶ πρέπουσι ὁ δημιργός, καὶ πρὸ μόνον τὸ
 ἀνθρώπινον ἐσφάλλετο σῶμα, καὶ τοὶ τὴν
 ἄλλην ἀπασαν κλίσιν ἀρτίως τε καὶ ἀνεπιπλή-
 κτως ἔχουσιν πρὸς πᾶν ὅτις ἀποσχεδιάσας
 ὡς Θεός; ποῖον ἔτι ἄρα τὸ ἐκ τῆς περιτέ-
 μνεσθαι χρησίμου; ἢ τάχα πρὸς πρὸ βαλεῖται
 τινες τὸν κοινὸν τριτὸν καὶ καλαγέλασον λό-
 γον, ὃν δὴ Φασὶ τὸς τῶν Ἰσραήλων ἀμαθεσέ-
 ρος ἢ τὸς τῶν εἰδώλων θεραπεύας διαγλώτ-
 τῆς ἔχεν; ἵνα γὰρ, Φασὶ, μισματων καὶ
 ῥύπων τῶν φυσικῶν ἀπηλαγμένον ὄρωτο τὸ
 σῶμα, γυμνὸν τῶν ἐκ φύσεως ἀμφιασμάτων
 τὸ μόνον εἶναι χεῖ. Φαίνε δ' ἂν ὅτι μάλιστα
 μὲν ἀδικῶσιν, ἐπιτιμῶνες τῇ φύσει, περιτλὸν
 ἔχουσι καὶ ὑπὲρ χρεῖαν ἔδὲν, ἀλλ' ἐυσχημό-
 νως ἀμφιεπύση ἢ τὸ δοκεῖν εἶναι πῶς ἀσχερῶν.
 πλὴν εἰ Φεύγουσιν ἀερότως σαρκινὰς ἀκα-
 θαρσίας, πῶς ἀνέχονται σαρκὸς, καὶ τῶν
 ἀπ' αὐτῆς, καὶ πηγῆς παιδοποιῶ τῆς ἔσω
 κενυμένης, ἔδει γὰρ μᾶλλον ἐπ' αὐτῆς ἵεναι

A ei erat Iudæorum arrogans supercilium
 deprimere, ac insuper ostendere, insti-
 tutione legali vetustiore esse iustifica-
 tionem in fide, quam utique assequu-
 tum esse Abrahamum dicit, non magis
 in circumcissione quam esset, quam in
 præputio. Verum licet pro ea, quæ pol-
 let, singulari solertia circumcissionem eo
 transtulerit, scit tamen ipsam quoque
 fuisse rei intellectualis imaginem. *Non
 enim qui in manifesto, inquit, Iudæus est: Rom. 2*
 B neque qui in manifesto, in carne, est cir-
 cumcisio: sed qui in abscondito, Iudæus
 est: C. circumcisio cordis, in spiritu, non
 litera, cuius laus non ex hominibus, sed
 ex Deo est. Agedum enim expendam-
 us, si placet, quam rationem habitu-
 ra sit carnalis illa circumcisio, quam
 mysticum eius sensum amoverimus.
 Nam si viris satius erat membrum illud
 corporis, quod aptum est liberis pro-
 creandis, circumcissionis formam præ-
 ferre, & præputium damnavit Deus;
 C quidni potius ipsum ad suam mentem
 formavit initio? Est & alia ratio. In
 corporibus humanis, quæ morbo vitia-
 ta non sunt, nihil plane videre est quod
 aut abundet, aut deficiat, sed omnia
 perfecta & utilissima, & necessaria na-
 tura; adeo ut meo iudicio ne recta qui-
 dem essent, nisi omnia adessent quæ
 sunt eis innata. An igitur, quid vile
 & decorum sit, Opifex non tenuit, &
 in solo corpore humano frustratus est,
 licet aliam quamvis creaturam suis nu-
 meris absolutam qua Deus condiderit?
 Quæ igitur utilitas ex circumcissione?
 An forte proferent quidam vulgarem
 hanc & ridiculum causam, quam Iu-
 dæos & idolorum cultores in ore ha-
 bere perhibent? Ut enim, inquit,
 sordibus & inquinamentis solutum cor-
 pus cernatur, illis naturæ tegumentis
 denudari membrum necesse est. Sed
 dixerim illos maxime peccare, quam
 naturam increpant, quæ superfluum ac
 inutile nihil habet, sed apte & hone-
 ste contegit etiam id, quod turpe quo-
 dammodo videtur esse. Veruntamen
 si carnales impuritates decenter fugi-
 unt, quomodo carnem ferunt & ea,
 quæ a carne sunt, ipsumque intus re-
 conditum gignendorum liberorum fon-
 tem? Satius enim esset ipsos im-

puritatis fontes audacter aggredi, quam eius meatus sectionibus lādere. Sed non inquinat animum natura corporis, licet suis progrediatur legibus. Friuolum est igitur, propter carnales fordes, vt Iulianus ait, circumcidi. Iam quid rei est illa circumcisio? dicet opinor aliquis. Bona res, amice, & utilis, si typus credatur esse rei intellectualis. Improbarum namque libidinum & voluptatum, quæ humanam mentem incubant, depulsionem subinnuit, quam per sanctum Spiritum in nobis operatur. Innumera enim voluptates mentem hominis ludificant, partim quidem ad corporis amorem impellendo, partim ad molles & vanas delicias, ad auaritiā immanem, ad fastus insanos, atque, vt vno verbo dicam, ad omne genus rerum improbarum, quas ipsa quoque damnauit Lex diuina. Ab his omnibus nos sancti Spiritus gratia liberat, mentem inhabitans, & omne genus impuritatis quodammodo abradens. Hæc est Deo gratissima circumcisio. Vnde Propheta Hieremias Iudæos, quibus haud multum curæ erat præcepta legis implere, alloquebatur,

Hierom. 4. *Circumcidimini Deo, & circumcidite duritiem cordis vestri, viri Iudæ, & qui inhabitatis Hierusalem. Quocirca nemo dubitauerit, quod si quis plane animi perturbationibus liberetur, hic vtique Deo potius quam simpliciter carne circumciditur: quod certe quum ab Israelitis fieri vniuersi Deus pati non posset, hos vehementer increpat, dicens:*

Hier. 9. *Omnes gentes incircumcisa carne, & omnis domus Israel incircumcisa cordibus suis. Item alicubi per vocem*

Hier. 10. *Hieremias: Ad quem loquar, & contestabor; & exaudiet? Ecce incircumcise aures eorum, & non possunt audire.*

Quin etiam diuinus ille Stephanus, quum feritatem & incredulitatem eis exprobraret:

A. Cor. 7. *Incircumcisi, inquit, auribus vestris, & cordibus. Itaque Paulus, in lege cumprimis eruditus, optime dixit:*

2. Cor. 7. *Circumcisio nihil est, & præputium nihil est, sed obseruatio mandatorum Dei. Quum autem Iuliano familiare sit maledicere, & quod in se est maligni reſta ſentientibus innectere, obtreſtat & ait:*

Θερμῶς τὰς τῆς ἀκαθαρσίας πηγὰς, ἃ τὰ δὲ ὧν ἔρχεται λυπεῖν ταῖς ἀπολομίαις. ἀλλ' ἐμμένει ψυχὴν ἢ τῷ σώματι. Φύσις, καὶ διὰ τῶν ἰδίων ἔρχοιο νόμων. εἰκῶν ἐν ἄρα τὸ περὶ ἐμνεσθαι σαρκινῶν ἕνεκα ῥύπων, καθά Φησιν αὐτός. Εἶτα τί τὸ ἔργον τῆς περὶ τοῦ Φαίη ἀν οἰμαί τις. καλὸν γε, ὡ τὰν, καὶ ὀνησιφόρον, εἰ τύπῃ εἶναι πισεύοιο πράγματι νοητῶν γὰρ ἐκλόπων ἐπιθυμιῶν τε καὶ ἡδονῶν, ἀπερ ἀν εἶεν εἰς νῦν τὸν ἀνθρώπινον, ἀπεμπολὴν ὑπανίηται, ἢν διὰ τῶν ἁγίων Πνεύματι ἐν ἡμῖν ἐργάζεται. μνεῖα γὰρ ὅσα τὸν ἀνθρώπινον νῦν καταγοητεύουσιν ἡδοναί, τῆτο μὲν ἀποφέρουσα πρὸς Φιλοσαρτίαν, τῆτο δὲ πρὸς τεθρυμμένας τε καὶ ἐξήληκας τρυφὰς, εἰς Φιλοκερδίας ἐκλόπας, εἰς ἀνοήτους Φιλοκομπίας, καὶ ἀπαξάπλωσ εἰς πᾶν εἶδος πραγμάτων κενεδοηλευμένων, ὧν καὶ αὐτός ὁ Θεὸς κατηγόρευσε νόμῳ. τῆτων ἀπάντων ἡμᾶς ἢ ἁγίῳ Πνεύματι ἀπαλλάττει χάρις, ἐνοικιοθεῖσα τῷ νῷ, καὶ ἀποκείρουσά πως εἶδος ἀκαθαρσίας. αὕτη τῆ Θεῷ Φιλαλίτη περιτομή. Καὶ γὰρ ὁ προφήτης Ἰερემίας τοῖς Ἰουδαίων δήμοις, ὀλίγα πεφρονηκόσι ἔχρηται πλῆρην τὰ νενομισμένα, διελέγετο λέγων· περιτμήθητε τῷ Θεῷ, καὶ περιτέμνεσθε τὴν σκληροκαρδίαν ἡμῶν, ἄνδρες Ἰουδα, καὶ οἱ κἀλοικῶντες Ἰερουσαλήμ. Οὐκ ἐν ἐνδοιάσειεν ἂν εἴδεις, ὡς εἰπέρ τις ὅλως τῶν ἐν καρδίᾳ παθῶν ἀπαλλάττοιο, ὁ τοῖστ' εὖ μάλα τῷ Θεῷ μάλλον καὶ ἢ φιλωσ τῇ σαρκὶ περιτέμνεσθαι. ὁ δὲ καὶ δρᾶν ἐκ ἀνεχόμενῶ τῆς ἐξ Ἰσραὴλ, ἐν αἰτία πολλῇ ποιέεται λέγων ὁ τῶν ὅλων Θεός, ὅτι πάντα τὰ ἔθνη ἀπερίτμητα σαρκὶ, καὶ πᾶς οἶκος Ἰσραὴλ ἀπερίτμητος καρδίας αὐτῶν. ἔφη δὲ πρὸς καὶ διὰ Φωνῆς Ἰερემίας πρὸς τίνα λαλήσω, καὶ διαμαρτύρωμαι, καὶ ἀκῶσεται; ἰδὲ ἀπερίτμητα τὰ ὦτα αὐτῶν, καὶ ἢ δύναται ἀκῶσειν. καὶ μὴν καὶ Θεοπέσι Στέφανος κἀλουειδίζων αὐλοῖς τὸ ἀπηνές καὶ δυσήκοον ἀπερίτμητοι, Φησὶ, τοῖς ὡσὶν ὑμῶν, καὶ ταῖς καρδίαις. ἀρισα δὲ ἐν ὁ νομομαθῆς ἔφη Παῦλος· ἢ περιτομὴ εἶδέν ἐστι, καὶ ἢ ἀκροβυστία εἶδέν ἐστιν, ἀλλὰ τήρησις ἐντολῶν Θεῶ. Ἐπειδὴ δὲ αἰεὶ πως ἐστὶν ἐνταῖς ἀὐτῷ τὸ κἀκηγορεῖν, καὶ τοῖς ὀρθῶ Φρονεῖν ἡρημένοις τὸ κἀκόηθες Ἰππλέκειν, Ἰππλάμβάνεται καὶ Φησὶν.

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ.

Ἡ περιτομή ἔσται πρὸς τὴν σάρκα σου, Φησὶν. παρακίσαντες τέτρα, τὰς καρδίας, Φασὶ, περιλεμνόμεθα. πάνυ δέ. ἔδεις γὰρ παρ' ὑμῶν καιργῶ, ἔδεις μοχθηρός. ἔτω περιέμνεθε τὰς καρδίας. καλῶς. Τηρῆν ἄζυμα, καὶ ποιῆν τὸ πάχα ἔ δυνάμεθα, Φασὶν. ὑπὲρ ἡμῶν ἦ ἅπαξ ἐτύθη Χριστός· εἶτα, ἐκάλυσεν ἐσθίειν ἄζυμα. καὶ τοι, μα τὰς Θεός, εἰς εἰρή τῶν ἐκλεπομένων συνεορτάζειν Ἰουδαίους, αἰεὶ προσκυνῶν τὸν Θεὸν Ἀβραάμ, καὶ Ἰσαὰκ, καὶ Ἰακώβ. οἱ ὄντες ἔτοι Χαλδαῖοι, γένος ἱερῶ καὶ θεουργικῶ, τὴν μὲν περιτομὴν ἔμαθον, Αἰγυπτίοις ἑπιξενωθέντες· ἐσεβάσθησαν γὰρ Θεὸν, ὃς ἐμοὶ καὶ τοῖς αὐτὸν ὡσπερ Ἀβραάμ ἔσεβε σεβομένοις εὐμενῆς ἦν, μέγας τε ὢν πάνυ καὶ δυνατός, ὑμῶν δὲ ἔδεν προσήκων. ἔδὲ γὰρ τὸν Ἀβραάμ μιμῆσθε, βωμῶς τε ἐγείροντες αὐτῷ, καὶ οἰκοδομῶντες θυσιαστήρια, καὶ θεραπεύοντες ὡσπερ ἐκείνῳ ταῖς ἱεργυαῖς.

ΚΥΡΙΛΛΟΣ.

Ἄρ ἔν, ὦ γενναῖε, διαβεβλήσεται παρὰ σοὶ τὰ κάλλιστα τῶν πραγμάτων, διὰ τοι τὸ μὴ ὀρθῶς κερῆσθαι τινὰς αὐτοῖς; τῆ ἐν πνεύματι περιτομῇ ἄρ ἔσι τὸ ἰσοσάξεν καὶ ἰσομοιρεῖν ἄγαθόν; ἄποφανεῖς ἄρα πονηρὸν τὸ ἔτως ἐξάρετον καὶ ὀνησιφόρον; εἰκᾶνον εἶναι σοὶ δοκεῖ καὶ καλεψευμένον τὸ ἀπαλλάττον ἡμᾶς ἀπάσης ἀκαθαρσίας; Ἀλλὰ ἦ πλείστοι, Φησὶν, ἐν ὑμῶν οἱ καιργοὶ καὶ μοχθηροί. καὶ τοι πῶς ἔχι τῆς περιτομῆς, ἀλλὰ τῶν ἀχάριστα ζῆν εἰωθότων τε τι γένοιτ' ἂν εἰκότως τὸ κατηγόρημα; ἢ ἦ ἔχ ἅπασιν τοῖς ἐπὶ γῆς χρεωδεσάτην τε καὶ ἀναγκαίαν εἶναι Φῆς τῆς ἱατρικῆς εὐτεχνίας τὴν ὀνησιν, τὴν τῶν παθῶν ἀγριότηλα τιθασειύσαν; ἀλλ' ὁ μὲν ταῦτα τεχνίτης τοῖς ἡρώσσηκόσι χαρίζεται τὰς ἐπιχειρίας· οἱ δὲ τῆ τῶν ὀρέξεων ἀκρασία τὸ χεῖναι νικᾶν ἐπιτρέποντες, καλασειόνται πρὸς τὸ λυπεῖν, καὶ πολεμῶσι διὰ τέτρα τῆ τέχνη, ὡστε καὶ ἀνόνηλον εἶναι δοκεῖν τὸ σώζειν εἶδος. Ἄρ ἔν ὀρθὰ καὶ δίκαια φρονεῖν ἡρημένοι, τοῖς ἱατρικῆς εὐτεχνίας καθοριζόμεν τὸ ἀδρανῆς, ἢ τοῖς ταύτη μεμμεμαχημένοις ἐποίησομεν τὰς αἰτίας τῶ μηθενὸς ἀπόνουσαι τῶν παρ' αὐτῆς; ἢ μὲν γὰρ ἦν οἷά τε πονῶσιν ἐπιχερεῖν· οἱ δὲ ταῖς σφῶν αὐτῶν ἰδοναῖς ἠτῶμενοι, τῶν ἄπο τῆς τέχνης διημαρτήκασιν ἀγαθῶν.

A I V L I A N V S.

Circumcisio erit circa tuam carnem, inquit. Hoc neglecto, nos cordibus, inquit, circumcidimur. Sane quidem. Nemo videlicet apud vos est improbus, nemo scelestus; ita circumcidimini cordibus. Bene habet. Observare azyma, & Pascha facere non possumus, inquit: pro nobis enim semel immolatus est Christus: deinde, vesci azymis prohibuit. At, per Deos, vnus sum ex iis, qui a festis cum Iudais celebrandis abhorrent, interim adorans Deum Abraham, & Isaac, & Iacob; qui & ipsi Chaldaei quum essent, de sacro & sacerdotali genere circumcisionem quidem didicerunt apud Aegyptios diuerfati: sed Deum coluerunt, qui mihi & iis, qui sicut Abraham illum colunt, propitius fuit, idemque maximus ac potentissimus, vobis autem nequaquam benignus. Neque enim Abraham imitmini, quum aras ei excidendo, & adificando altaria, tum sacrificiis perinde ac ille colendo.

C Y R I L L V S.

An igitur, o egregie, optimas quasque res vituperabis, quod iis non recte vsi sint aliqui? Spirituali circumcisioni num aliud bonum aequari vel conferri potest? Malum igitur id esse pronuntiabis, quod tantum in se habet utilitatis ac splendoris? Vanum tibi & vituperandum videtur esse, quod nos a quavis immunditie liberat? At enim multi sunt apud vos, inquit, improbi ac scelesti. Verum nunquid ista accusatio est eorum, qui minus bonis sunt moribus, non autem circumcisionis? Annon enim mortalium generi quum utilissimum, tum necessarium esse fateris medicinae usum, cuius ope morborum sauitia mitigatur? At eius artis peritus opitulatur agris: sed qui se libidinum intemperantia vinci patiuntur, in id quod noxium est precipites feruntur, & per hoc cum arte pugnant, adeo ut inutile videatur remedium, quod alioqui salutem esset allaturum. An igitur, si recta & aqua mens nobis est, medicina artem vanam esse statuemus, aut eius remedia nihil prodesse, apud eos qui aduersus illam pugnarunt causabimur? illa enim agros iurare potis erat; sed hi suis voluptatibus victi, artis fructu exciderunt. Cur ergo

diuinitus datam illam in spiritu circum-
 cissionem accusas, si qui profecto sunt
 apud nos, qui non tam sanctum vitæ
 genus amplectari, suis capitibus inuti-
 le reddunt tam optabile & expetendum
 illud cœlestis munificentiae decus? Im-
 molarunt agnum Israelitæ, panes in-
 super azymos comederunt, prisco Legis
 instituto. Sed in vmbriis, vti dixi, ve-
 teribus depingebantur spiritualia: ve-
 ritas illuxit. Christus enim verus
 ille agnus immolatus est pro nobis,
 pura certe & immaculata victima. Re-
 cessimus a typis, tempore forsan ad
 hoc vocante. Purissimum cibum con-
 fecimus, ex Euangelicis præceptis ni-
 mirum: & ab omni fermento, hoc
 est, nequitia diabolica, spiritali modo
 refugere operæ pretium duximus. I-
 gitur a typis, vti dixi, destitimus, sed
 Rom. 10. verum cultum implemus. *Finis enim
 legis ac prophetarum est Christus, qui
 Matth. 5. non mentitur quum ait: Non veni
 soluere legem, sed adimplere.* Item: *Di-
 co vobis: Iota vnum, vel apex vnus,
 non preteribit a Lege, donec omnia fiant.*
 Vt enim vmbra in tabulis præformatas
 colorum varietas opportune superin-
 ducta minime quidem tollit, sed illu-
 striores potius efficit: eodem plane
 modo Legis vmbra non omnino sub-
 latus esse dicimus, sed quodam veluti
 progressu potius ad veritatem perfe-
 ctas; quod quum eius parturirent de-
 cus, ad illud eo tempore peruenierunt
 quo Christus exsplenduit. Quod ergo
 typis non nitimur, neque Iudaico ritu
 festos dies celebrare solemus, nostris
 rebus in melius prouectis, ne nobis il-
 lud crimini & probro vertat. Sin au-
 tem ideo stomachatur, & rerum ad me-
 liorem statum progressionem vitupe-
 randam putat; licebit eodem quo-
 que modo res omnes ad vitam spe-
 ctantes non iuste reprehendere, quot-
 quot in melius prouectæ sunt. Quod
 verum esse, patebit singulas perpen-
 denti. Caterum, vt eximia quadam
 pietate præditus videatur, simulat pro-
 fiteturque se Deum Abrahami cole-
 re, magnumque illum esse, ac po-
 tentem, vnum forsan etiam e particu-
 laribus Diis eum esse dicens, qui
 certis in locis ac regionibus colun-

Αἰτία τοιγαρὸν ἀνθ' ὅτι τὴν Θεόδοτον ἐν πνεύ-
 ματι φειλομένην, εἰπέρι τινες ὅλως τῶν τελόντων
 ἐν ἡμῖν τῆς εὐαγγέλιου πολιτείας τὴν ἑτοιμάτην
 ἀνδρημένους ταῖς σφῶν αὐτῶν κεφαλαῖς ἀνό-
 νηλον ἀποφαίνουσι τὸ ἔτω τειπόδηλον καὶ πο-
 λυεύκλον, ἢ τῆς ἀνωθεν μεγαλοδωρεῆς ἀξίον;
 Τεθύκασιν τὸν ἀμὸν οἱ ἐξ Ἰσραὴλ, ἀρτὸς ἀζύ-
 μος καλεθροῦσιν ἐπ' αὐτὸν, κατὰ γε τὸ πά-
 λαι τῶ νομίμῳ δοκῶν· ἀλλ' ἐν σκιαῖς, ὡς ἔφην,
 ἐβράβελο τοῖς ἀρχαιοτέροις τὰ νοητά. ἐπέλαμ-
 ψεν ἡ ἀλήθεια· τέθυκα γὰρ ὑπὲρ ἡμῶν ὁ Χριστὸς
 ὁ ἀμὸς ὁ ἀληθινός, τὸ ἀβέβηλον ἀληθῶς καὶ
 ἀχραντὸν ἱερέιον. ἀπεσχήμεθα τῶν τύπων,
 καὶ ἴσως καλῶς εἰς τὸτο. τρεφὴν πεποιή-
 μεθα τὴν καθαρῶτάτην, τὴν διὰ γε Φημί τῶν
 εὐαγγελικῶν Θεσπιτμάτων, ζήμης τε ἀπά-
 σης, τὸτ' ἐστὶ, κακίας διαβολικῆς ἀποφύγεσθαι
 νοητῶς, ἐν παρῶ καὶ λόγῳ τεθεῖται παρ' ἡμῶν.
 εἰδὴν, ὡς ἔφην, τῶν μὲν ἐν τύποις ἀποπεπύ-
 μεθα, τὴν δὲ ἀληθῆ πληρῶμεν λατρείαν. τέ-
 λει γὰρ νόμος καὶ τρεφῶν ὁ Χριστὸς, ὃς ἐκ
 ἀν διαφύσεσθαι λέγων. εἰ ἤλθον καταλύσαι
 τὸν νόμον, ἀλλ' ἀποπληρῶσαι. καὶ πάλιν
 λέγω ὑμῖν, ἵατα ἐν ἡ μία κεραία ἢ μὴ παρῆ-
 θη ἀπὸ νόμου ἕως ἀν πάντα γένηται. Ὡσπερ
 γὰρ τὰς ἐν τοῖς πῖναξι προαναλυπόμεναι σκι-
 ας, τὸ τῶν χρωμάτων πολυειδῆς ἐν καρῶ
 προσενηνεγμένον ἡκιστα μὲν ἀναρῆι, μεθίστησι
 δὲ μᾶλλον εἰς ὄψιν ἐναργετέραν· κατὰ τὸν ἴσον
 τρεφῶν τρεφὸν εἰ ἀνατελεράσθαι φαμὲν τὰς
 νόμου σκιάς, ἐπιπεπεράσθαι δὲ μᾶλλον ὡς ἐν
 προόδῳ τῆ πρὸς ἀλήθειαν, εἰ τὸ τὰυτης ὠδή-
 νουσαι καὶ τρεφῶν, Ἰπὶ καρῶ πρὸς τὸτο διεληλά-
 κασι, καθ' ὃν ἐπέλαμψεν ὁ Χριστὸς. Ἀπαλλὰ-
 τέτω τοίνυν ἡμᾶς αἰτίας καὶ γραφῆς, εἰ μὴ τοῖς
 τύποις προσεηρησόμεθα. μήτε μὴν ἐορτάζον
 Ἰσραϊτικῶς εἰθίσμεθα, Ἰπὶβεβητότων ἡμῖν τῶν
 πραγμάτων Ἰπὶ τὸ ἀμεινον· εἰ δὲ ἀσχάλλει
 πρὸς τὸτο, καὶ τῶν πραγμάτων τὴν ἐπίδοσιν,
 Εἰ τὴν εἰς γε Φημί τὰ βελτίω, διαβολῆς ἀξιοῖ,
 ὡρα πρὸ τάχα καὶ ἀπασιν αὐτὸν τοῖς κατὰ τὸν
 βίον πράγμασιν εἰ ὁσίως ἐπισημᾶν, τὴν ἐπὶ τὰ
 κρείττω λαχῶσι προόδον· καὶ τὸτο ὑπάρχον
 ἀληθῆς ἐκδείξειεν ἂν ἢ ἔφ' ἐνάτω βάσανο.
 Ὑποπλάττεται δὲ τὸ δοκεῖν εἶναι τις εὐσεβῆς,
 καὶ Φησι σέβειν μὲν τὸν Θεὸν Ἀβραάμ, εἶναι τε
 μέγαν καὶ δυνατὸν, ἕνα πρὸ τάχα ἢ αὐτὸν εἶναι
 λέγων τῶν μερικῶν κατὰ γετόπης ἢ χώρας τι

μωμένων Θεων, ἕς δὴ πολιάρχης καὶ μὴ καὶ ἔθναρχας ὀνομάζει πλεισταχῶς. πανεργότατα τοίνυν καὶ ὑπορέχειν μοι δοκεῖ τῆς εἰς αὐτὸν εὐσεβείας τὴν δόκησιν, ἢ Θεὸν εἶναι πεπιστευκῶς ἓνα καὶ φύσει καὶ μόνον, καὶ ἐπὶ πάντας αὐτὸν, ἀλλὰ τοῖς ἰδίοις θεοῖς τιθεῖς ἐναριθμῖον. Ὅτι δὲ βωμὸς ἔκ ἐγείροντες ἱεραργῶμεν τῷ Θεῷ κατὰ τὸν θεαπέσιον Ἀβραάμ, αἰτιάται πάλιν ἡμᾶς. ἢ ᾧ δὴ μεμιμηῶσθαί φησὶν αὐτὸν, ἔκ ἐννοῶν ὅτι τὴν ἀληθῆ τε καὶ ἀναγκάσιαν τῶν ἐκείνῃ τρόπων ὁμοίωσιν πεπλήκαμεν. ἐν ἀκροβυστία ᾧ ὄντες, καθάπερ ἀμέλει καὶ κείνῳ, πεπιστεύκαμεν τῷ Θεῷ, καὶ δεδικαιώμεθα. γέγραπται γὰρ, ὅτι ἐπίστευσε δὲ Ἀβραάμ τῷ Θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην. λελογισμεθα δὲ καὶ ἐν τέκνοις καὶ αὐτῶν ζήλων προσηγήμεθα. θύομεν γὰρ καὶ ἡμεῖς ἀμεινον ἢ, ἢ ἐκεῖνοι τότε. ἐν καιρῷ γὰρ τύπων ἐκράτην οἱ τύποι. τῆς δὲ ἀληθείας ἀναδεδειγμένης, τὴν ἀληθῆ λαλῶσαν ἀνάγκη κρατεῖν. Διασύρει δὲ πρὸς τούτοις τὸν θεαπέσιον Ἀβραάμ, καὶ δὴ καὶ φησὶν

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ.

Ἔθυε μὲν γὰρ Ἀβραάμ ὡσπερ καὶ ἡμεῖς αἰεὶ καὶ συνεχῶς. ἐχρήτο δὲ μαντικῆ τῆ τῶν δια τῶν ἀρίστη. Ἑλληνικὸν ἴσως καὶ τῆτο· οἰωνίζετο δὲ μειζόνως· ἀλλὰ καὶ τὸν ἐπίτροπον τῆς οἰκίας εἶχε συμβολικόν. εἰ δὲ ἀπίσει τις ἡμῶν, αὐτὰ δεῖξω σαφῶς τὰ ὑπὲρ τῶν εἰρημένα Μωσῆ. μετὰ δὲ τὰ ῥήματα ταῦτα ἐγενήθη Κυρίου λόγος πρὸς Ἀβραάμ λέγων ἐν ὄραματι τῆς νυκτός· μὴ φοβῆ Ἀβραάμ, ἐγὼ ὑπερασπίσω σε· ὁ μισθός σε πολὺς ἔσαι σφόδρα. λέγει Ἀβραάμ· δεσποῖα, τί μοι δώσεις; ἐγὼ δὲ ἀπολύομαι ἄτεκνον, ὁ δὲ υἱός Μασῆν ἔσται οἰκογενὴς μου κληρονομήσει με. καὶ εὐθύς φωνή ἔθηκε ἐγένετο πρὸς αὐτὸν, λέγοντος· ἢ κληρονομήσει σε ἕτος, ἀλλ' ὅς ἐξελεύσεταί ἐκ σε, ἕτος κληρονομήσει σε. ἐξήγαγε δὲ αὐτὸν, καὶ εἶπεν αὐτῷ ἀναβλεψόν εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ἀριθμήσον τὰς ἀστέρας, εἰ δυνήσῃ ἐξαριθμῆσαι αὐτὰς. καὶ εἶπεν· ἕτως ἔσαι τὸ σπέρμα σε. καὶ ἐπίστευσεν Ἀβραάμ τῷ Θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην. εἶπαλέ μοι ἐν ταῦθα, ἔχαιρον ἐξήγαγεν αὐτὸν, καὶ τὰς ἀστέρας ἐδείκνυεν ὁ χρηματίζων ἀγγελὸς ἢ Θεός; ἢ ᾧ ἐγίνωσκεν ἕνδον ἂν, ὅσον τι τὸ πλῆθος ἐστὶ τῶν νυκτῶν αἰεὶ φαινομένων καὶ μαρμαρυζόντων ἀστέ-

tur, quos urbium praefectos, adeoque gentium praesides, passim nominat. Vaferrime itaque pietatis opinionem captare mihi videtur, quum Deum illum esse non credat unum, naturalem ac solum, omniumque supremum, sed inter suos Deos ipsum collocet. Quod autem aris erectis Deo non sacrificamus, sicuti diuinus Abraham, rursus nos arguit. Ait enim, nos illum non imitari; nequaquam inducens in animum, nos veram & necessariam eius morum similitudinem adeptos esse. Nam in praepotio quum essemus, sicut ille nimirum, Deo credidimus, & iustificati sumus. Scriptum est enim: *Credidit Abraham Deo, & reputatum est ei ad iustitiam.* Computati vero sumus etiam inter filios, & eum imitandum suscepimus. Sacrificamus quippe nos etiam melius nunc, quam tunc illi. Tempore enim typorum typi vigebant: postquam autem veritas patefacta est, verum cultum necesse est obtinere. Ad haec vellicat diuinum Abraham, & quidem ait:

IULIANVS.

Enimuero sacrificabat Abraham, sicuti nos, frequenter & assidue. Vtebatur vero diuinatione omnium praestantissima. Graecanicum forsitan & istuc: sed auguriis maiorem in modum indulgebat: quin & custodem domus habebat coniectorem. Quod si vestrum aliquis non credit, ostendam ea clare, quae de istis Mose praedicauit: *Post haec verba factus est sermo Domini ad Abraham dicens in visione noctis: Ne timeas Abraham, ego protego te: merces tua multa erit valde. Dicit autem Abraham: Domine, quid mihi dabis? Ego autem dimittor sine liberis, & filius Masec vernacula mea haeres meus erit. Et statim vox Domini facta est ad illum dicentis: Non erit haeres tuus iste, sed qui egredietur ex te, hic erit haeres tuus. Eduxit autem eum foras, & dixit ei: Respice in caelum, & numera stellas, si potes dinumerare eas. Et dixit: Sicerit semen tuum. Et credidit Abraham Deo, & reputatum est ei in iustitiam.* Hic mihi dicite, quaeso, quam ob rem eduxit eum, & stellas ostendit qui responsa dabat, siue Angelus is erat, siue Deus? Nam quamuis esset intra aedes, annon sciebat quanta sit astrorum noctu semper apparentium & corruscantium multitudine?

do? Sed, opinor, quod ei ostendere vellet transcurrentes stellas, ut ad manifestam verborum fidem cœli decretum afferret, quod cuncta regit ac firmat.

CYRILLVS.

Sacrificiis certe deditus, & valde pius fuit diuinus Abraham: sed Græcorum ritu sacra non peragebat. Hi enim spiritibus impuris diuinos honores detulerunt; ille vero typice quidem adhuc, & in ipsis veluti Iudaici cultus rudimentis, cæterum naturali & vero Deo magno studio consecrabat, & aras passim erigebat. Sed forsan existimat tum diuinatione vsum hominem, tum astrorum cursus curiosè scrutatum, quasi necessarium & ineuitabile quiddam interdum signent. Sed Græcanici delirii crimen istud est, ludicrum puerile, impostura vana, præterea nihil. Certe sapientissimus Abraham ea arte nullatenus vsus est. Quod autem aio, quiuis poterit vel ex sacrarum literarum simplicitate perspicere. Senex quippe atate prouectus, dolebat sibi liberos non esse, quamuis spurium haberet Ismaelem. Præpotens vero Deus prolis ingenuæ fructus ei promisit, qui cum astris contenderent, & in multitudinem infinitam excrescerent. Ostendit ei stellas, dicens: *Sic erit semen tuum.* Licet igitur videre, si modo velis eas ad exprimendam innumerabilem multitudinem assumi. At nusquam dictum est, ipsum transcurrentes stellas obseruasse, siue eas quæ cursu promissum firmant, ac motu locali aliquid eorum quæ in Deo recondita sunt significant. Quid enim si ad eas contemplandas vocatus est, ut opportune ac apposite ei diceretur: *Sic erit semen tuum.* Sed egregius iste, quod temere suspicatus est, veritatis vim habere vult, dicens: Sed quod vellet, opinor, transcurrentes ei stellas ostendere, ut ad verborum manifestam fidem cœli decretum afferret, quod cuncta regit ac firmat. Ita prorsus. Nihil enim rerum futurarum vos latet, qui stellas transcurrentes, & cœli decretum, a quo reguntur omnia, perdocti estis. Viden istos, quibus sunt fraudis officinæ, & tabernæ mendaciorum? Hi stellarum transcurrentium perpetua quodammodo admiratione defixi, pro exiguis quandoque obolis arcana pro-

ρων; ἀλλ' οἶμαι δεῖξαι τὰς διάττοιτας αὐτῶν βεβλόμενος, ἵνα τῶν ῥημάτων ἐναργῆ πῖσι παραχῆται, τὴν πάντα κραινῶσαν καὶ Ἰπικυρῶσαν ἔρανῶ ψῆφον.

ΚΥΡΙΛΛΟΣ.

Φιλοθύτης μὲν ἐν καὶ εὐσεβῆς ἄγαν ὁ θεασπέσι Ἄβραάμ. πλὴν ἔκατά γε τὸν Ἑλλήνων νόμον ἐποιεῖτο τὰς ἱερουργίας. οἱ μὲν γὰρ τοῖς ἀκαθάρτοις πνεύμασι ἐκνενεμήκασιν τὰς τιμὰς. ὁ δὲ, τυπικῶς μὲν ἐτί; καὶ ὡς ἐν πάχει λατρείας Ἰσραηλῆος, πλὴν τῶ φύσει ἢ ἀληθῶς ὄντι Θεῷ καθιερωθῆν ἐσπῆδαζε, καὶ τὰς κατὰ χώραν ἀνίστη βωμῶν. Οἴεται δὲ ἴσως ἢ μαντικῆ κερῆας τὸν ἄνδρα, ἢ τὰς τῶν ἀστρῶν περὶ ἐργάζεσθαι δρόμους, ὡς τι τῶν ἀναγκαιῶν ἐστ' ὅτε κατασημαίνουτας. Ἑλληνικῆς δὲ τῆτο ἐστὶν ἐμδροντησίας ἐγκλημα, ἢ μερακιῶδες ἀθρυμα, καὶ φενακισμὸς εἰκάσι, ἢ ἕτερον ἔδεν. ἐχρητο γε μὴν αὐτῷ κατ' ἔδενά τρέπον ὁ πάνσοφος Ἄβραάμ. ἴδοι δὲ ἂν τις ὁ φημί καὶ ἐκ τῆς ἀπλότη τῶν ἱερῶν γραμμάτων. ὁ μὲν γὰρ πρεσβύτης εἰς γῆρας ἐληλακῶς, ἐθρήνει τὴν ἀπαίδιαν, καὶ τοι νόθος παιδὸς ὄντος αὐτῷ Ἰσμαῆλ. ὁ δὲ γε πάντα ἰσχύων Θεὸς γονῆς ἐλευθέρως αὐτῷ καρπὸς ἐπηγέλετο φιλοκεικῆτας τοῖς ἀστροῖς, ἢ εἰς πληθὺν ἰούτας τὴν ἀειθμῶ κρείττονα. κατέδειξε γὰρ αὐτῷ τὰς ἀσέρας, λέγων ἔτως ἔσαι τὸ σπέρμα σε. ἐνεσι τοίνυν τοῖς ἐθέλῃσι ἰδεῖν, εἰς παράδειγμα σαφές τῆς ἀμελήτης πληθύος. εἰρηλαί δὲ ἔδαμῶ, καὶ τὰς τῶν ἀσέρων διάττοιτας καλιδεῖν αὐτὸν, ἢ γὰρ τὸ ἐπαγγελθέν διακυρῶντας τοῖς δρόμοις, καὶ τὰς κατὰ τόπον κινήσειν ὑποφαινοῦντας τι τῶν ἐν Θεῷ κεκρυμμένων. τί γὰρ, εἰ κέκληται πρὸς τὸ ἰδεῖν αὐτῶν, ἢ Ἰπικαίρῶ τε καὶ εὐαφόρμω λέγῆται πρὸς αὐτὸν, ἔτως ἔσαι τὸ σπέρμα σε. ὁ δὲ πανάριστος ἔτοσι, τὸ ἀβασανίσως ὑποπλευθῆν εἰς ἀληθείας δύναμιν λέγων ἀλλ' οἶμαι δεῖξαι τὰς διάττοιτας αὐτῶν βεβλόμενος, ἵνα τῶν ῥημάτων ἐναργῆ πῖσι παραχῆται τὴν πάντα κραινῶσαν καὶ Ἰπικυρῶσαν ἔρανῶ ψῆφον. πάνυ γε. ἔ γὰρ λανθάνει ὑμᾶς τῶν ἐσομένων ἔδεν, τὰς τῶν ἀσέρων διάττοιτας, καὶ τὴν πάντα κραινῶσαν ἔρανῶ ψῆφον ἐκδεδιδασμένους. ὁρᾶς τῆτοσι τὰς τὰ τῆς ἀπάτης ἔχοντας ἐργασῆρια, τὰ τῶν ψευδολογιῶν πωλητήρια; ἔτοι τὰς διάττοιτας τῶν ἀσέρων αἰεὶ πως καταθαυμάζοντες, ὀλιγίστων ὁβολῶν ἐστ' ὅτε τὰ ἐν ἔρανοῖς λα-

λασι μυσηία· γυναίκα δὲ συναρπάζουτες, τῶν ἀγελαίων τὸν νῦν καλαθέλγους, ἀδρύνουσι τὰ βαλάντια· μάλλον δὲ σμικρὰ λημμάτια, παραιλέπλους, τῆς ἔτω ψυχρᾶς τερατολογίας μιοθὺς ἐρανίζουσαι, καὶ τοὶ καθά Φησιν ὅ τῆς ἀληθείας ἐνστάτης τὴν πάντα κραίνουσαν ἔρανῶ ψήφου τῆ τῶν ἀσέρων κινήσει μαθάνουτες. Φένακες δὲ καὶ ψευδοεπεῖς καὶ τῶν ἀληθινῶν ἔδὲν εἰδότες ἀλοῖεν ἄν. τίς ᾧ ἔγνω Ἰνδὸν Κυρίε, κατὰ τὸ γεγραμμένον. *πεποιήσθαι δὲ Φαμεν παρ' αὐτῶ τῶν ἀσέρων χορὸν, ἔ τὸ τῶν ἀγίων Προφητῶν ἀξίωμα περικείμενον, ἔτε μὴν ἐφ' ἑτέροις τισίν, πλὴν ὅτι μόνον ἵνα Φαινῶσιν τοῖς ἐπὶ γῆς, εἶεν δ' ἄν εἰς καιρῶν σημεῖα. μεμαρτύρηκε ᾧ ἔτω τὸ γράμμα τὸ ἱερόν. Παρατρύζει δὴ ἔν εἰκῆ, καὶ διαλεκμαίρεται μάτην τῆ δια τῶν ἀσέρων μαθητικῆ κερρήσθαι λέγων τὸν Ἀβραάμ. ἔ γάρ τοι τὸς διάτλους τῶν ἀσέρων, ἀλλὰ τὸ πλῆθος αὐτῶ παραδεδοῖχθαι Φαμέν. ἔτω ᾧ ἔσα, Φησὶ, τὸ σπέρμα σε. Οἰωνίζεσθαι δὲ πρὸς τῆτω Φησὶν αὐτὸν ὡδὶ γεγραφῶς.*

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ.

Ὅπως δὲ μή τις ὑπολάβῃ βίαιον εἶναι τὴν τοιαύτην ἐξήγησιν, ἐφεξῆς ὅσα πρόσκειται παραιθεῖς αὐτῶ πισώσομαι. γέγραπται γὰρ ἐξῆς· εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ἐγὼ εἰμι ὁ Θεὸς ὁ ἐξάγων σε ἐκ χώρας Χαλδαίων, ὡςτε δὲναῖσοι τὴν γῆν ταύτην κληρονομήσῃ. εἶπε δὲ· δέσποια κύριε, κατὰ τί γνώσομαι, ὅτι κληρονομήσω αὐτήν; εἶπε δὲ αὐτῶ· λάβε μοι δάμαλιν τριελίζουσαν, καὶ αἶγα τριελίζουσαν, καὶ κριὸν τριελίζουσα, καὶ τρυγῶνα, καὶ περισεράν. ἔλαβε δὲ αὐτῶ πάντα ταῦτα, καὶ διείλεν αὐτὰ μέσα. καὶ ἔθηκεν αὐτὰ ἀντιπρόσωπα ἀλλήλοις· τὰ δὲ ὄρνεα ἔ διείλε. κατέβη δὲ ὄρνεα ἐπὶ τὰ διχοδομήματα, καὶ συνεκάθισεν αὐτοῖς Ἀβραάμ. Τὴν δὲ Φανένιος ἀγγέλας πρόρρησιν, ἦτοι Θεῶ, δια τῆς οἰωνιστικῆς ὁρᾶτε κραυνομένην, ἔχ ὡσπερ ὑμεῖς ἐκ παρέργα, μετὰ θυσιῶν δὲ τῆς μαθητικῆς Ἰππελαμένης. Φησὶ δὲ ὅτι τῆ τῶν οἰωνῶν ἐπιπλήσει βεβαίαν ἔδειξε τὴν ἐπαγγελίαν. Ἀποδέχεται δὲ τὴν πίσιν δὲ Ἀβραάμ, προσεπάγων, ὅτι ἀνευ ἀληθείας πίσιν ἠλιθιότης εἰσικέ τις εἶναι καὶ ἐμβρολησία. τὴν δὲ ἀληθειαν ἔκ ἐνεσιν ἐκ ψιλῶ ρημάτων, ἀλλὰ χρή τι καὶ παρακολαθῆσαι τοῖς λόγοις ἐναργῆς σημείον, ὃ πισώσεται γενόμενον τὴν εἰς τὸ μέλλον πεποιημένην προαγόρευσιν.

*A*dunt caelestia. Mulierculis autem ad se pertractis, & imperita plebecula animis illectis, crumenas implent: quin potius minima lucella suffurantes, tam frigida portentorum narrationis mercedem corrogant, quamvis, ut ait veritatis hostis, ex motu siderum caeli decretum, quo firmantur omnia, percipiant. Sed impostores & mendaces, & veritatis ignari plane comperientur. *Quis enim novit mentem Domini, ut scriptum est. Dicimus autem, ab eo factum esse chorum astrorum, sanctorum Prophetarum prerogativa nequam praeditum, neque sane alios usus, quam ut luceant hominibus, & sint in signa temporum. Id enim sacrae Scripturae probat auctoritas. Frustra igitur obstrepit, ac temere hariolatur, quum ait, divinatione astronomica usum esse Abraham. Non enim ei transcurrentes stellas, sed earum multitudinem ostensam dicimus. Sic enim erit, inquit, semen tuum.* Porro Iulianus ipsam augurandi arte usum ait, his verbis:

IULIANVS.

Sed ne quis existimet violentam esse eiusmodi explicationem, appositis iis quae proxime sequuntur, confirmabo. Scriptum enim est deinceps: *Dixit autem ad ipsum: Ego sum Deus, qui eduxi te de regione Chaldaeorum, ut dem tibi terram hanc in hereditatem. Dixit autem: Dominator Domine, in quo cognoscam quod hereditabo illam? Dixit autem ei: Sume miki iuuentam trimam, & capram trimam, & arietem trimam, & turturem, & columbam. Accepit autem sibi haec omnia, & diuisit ea media: & posuit ea contra faciem alterum alteri: aues autem non diuisit. Descenderunt autem aues super diuisiones, & cum eis sedit Abraham. Animadvertite eius qui apparuit, siue Angelus is erat seu Deus, praedictionem firmari non, ut vos dicitis, obiter; sed adhibitis victimis diuinatione peracta. Dicit autem, quod auium aduolatu firmam ostenderit esse promissionem. Et vero fidem Abrahamae probat, quum addit, fidem veritate vacuum, vesaniam & furorem iure videri: veritatem autem non constare nudo vocabulo, sed necesse esse ut orationem praeterea signum aliquod sequatur; quod ubi contigerit, fidem faciat eius quae in futurum facta est praedictionis.*

CYRILLVS.

A

ΚΥΡΙΑΛΟΣ.

Rursum hic adulterata est ab eo sacrarum literarum fides. Earum quippe vim & intellectum transfert ad luam vnus mentem & opinionem, quamcunque temere sibi finxerit. Nam ego idiplum ei euenire statuo, quod saepe contingit iis qui transcurrentes nubes defixis luminibus aspiciunt. Putant enim qui hoc identidem faciunt, centauros interdum aliquos, ac leones, nec non homines se videre; quum ea mens effingat, ac velut umbris quibusdam res in se formet, quæ plane non existunt. Sed diuinæ Scripturæ sensum arbitror auditoribus esse clare proponendum. Hoc enim pacto, quam frigidus ille sit ac vanus, cunctis rursus patebit. Promisit quippe vniuersi Deus terram se daturum Abrahamo, quæ non multo post tempore implenda foret, & ab eius semine inhabitanda. Quum autem promissionis magnitudo spem quodammodo superare videretur, (quæ enim insperata sunt, etiam credi non solent) signum petens addidit: *Domine, in quo cognoscam hoc?* Atqui Deo loquente, senem istum hæere nullo modo decebat. Sed quum in fidei adhuc esset initiis, ei sese Deus accommodat; & pietatis in eo soliditatem ac firmitatem stabiliens, eique laboranti pro maxima sua clementia pusilli animi remedia largiens, iuramento confirmare promissum voluit. At mos erat Chaldæis firmissima iusiuranda facere per medias victimarum partes transeundo, idque patriis legibus fancitum erat. Hoc facere iubet, dicens: *Accipe tibi iuuentam trimam, & capram trimam, & arietem trimum, & turturam, & columbam.* Cuius rei non ignarus diuinus ille Abraham, quamuis Deo iubente vt id solum acciperet, cætera ipse adiiciens, vt mos erat in fœderibus fanciendis, victimas iugulatas bifariam diuidens, eas hinc & inde rite collocauit, quasi Deus utique per medium esset continuo transiturus. Videre autem licet, iuramenta quædam hodieque apud barbaros hoc ritu concipi, vt & apud nonnullos veteres. Sophocles quippe in Antigone nunciū quendam ex iis, qui iussi erant

Ἐκκεκαπήλευται πάλιν ἐν τῷ τοῖς τῶν ἱερῶν γραμμάτων ἢ πίσις. Ἐποθερεῖ γὰρ τῶν ἐν αὐτοῖς ἐννοιῶν δύναμιν, εἰς τὸ αὐτῷ τε καὶ μόνῳ καὶ λίαν ἀκαλασκέπτως εἶναι οἶδ' ὅπως ὑπεκλιμμένον. καὶ τοι τοῖστον αὐτὸν ὑπομείναι Φημί, ὁποῖόν περ ἂν συμβαίνοι τῷ λεισάνις τοῖς ταῖς διατρίψασιν νεφέλαις ἐνείσι τὸν οὐθαλμόν. οἶοντα μὲν γὰρ οἱ τῷτο δρᾶν εἰώθότες, κενήαυρος ἔσθ' ὅτε τινὰς, καὶ λέοντας, καὶ μὴν καὶ ἀνθρώπους ὄραν, εἰδοποιεῖν αὐτοῖς ἔνδ' τὰ ὄνομασμένα, καὶ οἱ ὄντισι σκιαῖς ἐνσημαιομένους τῶν ὑφ' ἐσηκότων ἔδεν. Χρημα δὲ οἶμα τῶν θεῶν γραμμάτων ἔνδ' ἐναργῆ καλασῆσαι τοῖς δρωμένοις. εἰδεῖεν γὰρ ὡδὲ τε καὶ ἐκ ἑτέρως ψυχρολογεῖν πάλιν αὐτόν. Ἐπηγέλλετο μὲν γὰρ ὁ τῶν ὄλων Θεὸς γῆν χαρίζεσθαι τῷ Ἀβραάμ, ὡς ἐσομένην εἶναι εἰς μακρὰν ἐμπλεῶν τε καὶ οἰκήσιμον τοῖς ἔσοις ἔσπερμα αὐτοῦ. ἐπειδὴ δὲ τῆς ἐπαγγελίας το μίγεσθαι ἔδοκει πως εἶναι κρεῖττον ἰλιπιδεῖν τὰ γὰρ τοι τῶν πραγμάτων ἀδοκῆα καὶ ἀπιστεῖσθαι φιλεῖ σημεῖον αἰτῶν προστεθεῖ λέγων· δεσποτα, καλὰ τί γνώσομαι τῷτο; ἔδεν μὲν ἔνδ' κατ' ἔδεννα τῷτο Θεὸς λέγοντος ἐνδοιασαι τὸν πρεσβύτην. ἐπειδὴ δὲ ἦν ἐν ἀρχαῖς ἔπιστευειν ἔτι, συγκαθίσταται Θεὸς αὐτῷ, καὶ τὸ βεβηκὸς εἰς εὐτέθειαν καὶ ἰδρυμένον ἱερῶν ἐν αὐτῷ καὶ ἡ πολλῆς ἀγαν τῆ. ἐνδ' τῆς αὐτῷ γαληνότητος ἀρρωστῆντι δωρεῖσθαι τὰ εἰς ἀνεσιν ολιγοφυχίας, ὅρκῳ πιστεῖσθαι τὴν ἐπαγγελίαν ἠθέλεν. ἀλλ' ἦν ἐν ἔθει Χαλδαίοις τῆς ἀσφαλεσέρως ποιεῖσθαι τῶν ὅρκων δια μέσων ἴσσι τῶν διχοδομημάτων, καὶ νόμοις αὐτοῖς ἐγγωείοις ἐβεβαιεῖντο χρῆμα. τῷτο τοι δρᾶν ἱπλάττει, λέγων· λάβε μοι δάμαλιν τε τρίζσαν, καὶ αἶγα τριετίζσαν, καὶ κριὸν τριετίζοντα, καὶ τρυγὸνα, καὶ περικεράν· ὃ δὴ καὶ εὐ μαλα συνεις ὁ θεσπέσιος Ἀβραάμ, καὶ τοι Θεὸς μόνον τὸ χρῆμα λαβεῖν προστάξαντι, αὐτὸς τα λοιπὰ προστεθείς, καὶ καλὰ γε τῆς ὀρκουσίας τὸν νόμον εἰς δύο τεμῶν τὰ καλεσφαγμένα, σιχηδὸν ἐτίθη, ὡς αὐτίκα δὴ μάλα δια μέσθ' διατρίψαι μέλλοντος Θεοῦ. ἴδοι δ' ἂν τις καὶ ἐκ δεῦρο τοῖστας τινὰς ὅρκους συνθεμένους παρὰ βαρβάρους, ἢ καὶ παρὰ ἀτισι τῶν ἀρχαιοτέρων. Σοφοκλῆς γὰρ ἐν Ἀντιγόνη εἰσκεκομικῆ τῶν ἀγγέλων, οἱ δὴ καὶ τῶν

τάχαλο τὸ Πολυνείκης σῶμα τηρεῖν τῷ τῷ Θη-
βῶν ἰθύνοντι κράτη λέγοντα· Κρέων δὲ ἦν.

Ἦμεν δ' ἔτοιμοι καὶ μύδρας ἀρεῖν χεροῖν,
καὶ πῦρ διέρπειν, καὶ Θεὸς ὀρκωμοτεῖν.

Διὰ μέσθ γὰρ ἰόντες πυρὸς, καὶ μύδρας ἐλόν-
τες χεροῖν, ἐποιῶντο τὰς ὀρκωμοσίας. Συγκα-
θίσασθαι δὲ ἔν, ὡς ἔφην, ταῖς δὲ πρεσβύτε μικρο-
ψυχίας ὁ τῶν ὅλων Θεός, καὶ καλὰ γε τὸ ἐν-
τειβὲς Χαλδαίοις συνετίθει τὸν ὄρκον οἰκονομι-
κῶς. γέγραπται γὰρ, ὅτι πρὸς δυσμάς ὄντι δὲ
ἡλίας, λαμπάδες πυρὸς διὰ μέσθων ἦσαν τῶν
διχοδομημάτων. διεμορφῶτο δὲ πάλιν ὡς ἐν-
δει πυρὸς ἡ θεία τε καὶ ἀχραντὸς Φύσις. καὶ
τῆτο σεσίγηκε μὲν αὐτὸς, δεδιὼς οἰμῶν πρὸ τὸν
ἐλεῖχον. Προσεπηγάτομεν δὲ χρησίμως ἡμεῖς,
πληροφωρῶντες ὅτι παρελήθη μάλλον εἰς ὄρ-
κῆς χρεῖαν τὰ διχοδομήματα, καὶ δ', καλὰ φη-
σιν αὐτὸς, τοῖς τῆς μαλίας τρόποις ἐν τάξει
γεγόνασθαι θυσιῶν. εἰ δὲ ἐπέπλη τοῖς θύμασι τὰ
τῶν ὀρνέων βδελυρώτατα καὶ σαρκοφαγεῖν εἰω-
θότα, εἶτα ταυτὶ σεσόδηκεν ὁ Ἀβραάμ, τί τὸ
ξένον, ὦ τάν; δ' γὰρ ἦν ἀκόλαστον τὰ εἰς ὄρκῆς
χρεῖαν παρελημμένα, παραρρίπτεισθαι πρὸς
ὑβερν τοῖς τῶν ὀρνέων βδελυρώτατοις, καὶ τοῖς
τῶν ὀρκῶν ἔπω τελεσεμένων. Ἐπειδὴ δὲ φη-
σιν, ἀνευ γὰρ ἀληθείας πίσις ἡλιθιότης ἔοι-
κέ τις εἶναι καὶ ἐμβρολησία, φημὲν ὅτι μάλι-
σα μὲν ἔν, ὦ γενναίε, τὸ πίσει παραδεκτὸν ἀ-
πολυπραγμόνητον εἶναι χρεῖ· τὸ γὰρ τοῖς βα-
σανιζόμενον, πῶς ἔτι πεπίστευται; πλὴν πρὸς
επενήνεκται τῇ πίσει τὸ ἀληθές. δ' γὰρ ἦν ὄρ-
κῶν ἀμεινον τὸ ἐπιπλήναι τοῖς θύμασι τὰ μια-
ρὰ καὶ βέβηλα τῶν ὀρνέων, ἀλλ' ἦν ἡ πίσις
ἐδρασιέρεα, σύνδρομον ἔχουσα τὴν ἀπὸ γε τῶν
ὄρκῶν ἀσφάλειαν. Συμβολικὸν δὲ αὐτῷ καὶ
οἰκέτην εἶναι φησὶν, ἀπὸ τοιούδε τινα πρῶ-
γματὸς εἰς τὴν ἐπὶ τῆτω δόξαν εἰρη-
γμένος. ὁ μὲν γὰρ θεωπέσιος Ἀβραάμ, ἀπό-
λεκτον μὲν ἐποιεῖτο τινα τῶν καλὰ τὴν ἐσίαν, καὶ
νυμφαγωγεῖν ἐκέλευε τῷ Ἰσαὰκ εἰς τὴν ἰῶν πο-
ταμῶν ἰόντα μέσθην, καὶ ἀπὸ τῆς αὐτῆς συγγενείας
ζηῆσαι τὴν σύνοικον. ὁ δὲ τὸ πρὸς τελαγμένον
διαπεραίνειν ἠθέλεν, ἀφικόμενος δὲ καλὰ γε τὸ
τῷ δεσπότῃ δοκῶν εἰς Χαράν· πόλις δὲ αὐτῆ δὲ
Ἀβραάμ ἡ πρώτη λιτὴν ἀναλείνας, συνά-
ρεσθαι οἱ πρὸς τῆτω παρενάλει τὸν Θεόν. ἔν
μὲν γὰρ ἠπίσατο, δεξιῶς ἔχοντα τὸν ἑαυτῆ δε-

Polynicis corpus seruare Creoni The-
banorum Regi, introduxit ita loquen-
tem:

*Parati autem eramus massam ferri
candentem manibus tollere,
Et per ignem transire, & Deos iurare.*

Per medium etenim gradientes ignem,
& ferrum ignitum manibus capientes,
foedera fanciebant. Senis ergo, ut
dixi, angusto animo sese vniuersi Deus
accommodat, & Chaldaico ritu iusiu-
randum concepit singulari consilio. Gen. 15.
Scriptum est enim, quod quum Sol ad
occasum vergeret, lampades ignis per
medias diuisiones transierunt. Rursum
in specie ignis quodammodo figurata est
diuina illa & purissima natura. Atque
hoc ipse quidem siluit aduersarius, ve-
ritus, opinor, reprehensionem. Vtili-
ter porro nos probauimus, bipertitas vi-
ctimas ad iurisiurandi vsum fuisse po-
tius assumptas, quam, ut ipse ait, in di-
uinandi generibus sacrificiorum locum
tenuisse. Quod si obscœnæ & carni-
voræ volucres in victimas inuolarunt,
& eas abegit Abraham, quid mirum
est, o bone? Non enim consentane-
um erat, ut dirarum auium iniuriæ pa-
terent, quæ ad iurisiurandi vsum assum-
pta fuerant, & quidem quum iuramenta
completa nondum essent. Quod au-
tem Iulianus ait, fidem veritate vacu-
am vafaniam quandam videri ac stu-
porem; respondemus vtiq̄ue, o egregie,
id quod fide percipitur, non esse curi-
osius inquirendum. Nam quod adhuc
inquiritur, quo nam pacto persuasum
est? Veruntamen fidem subsecuta est
veritas. Nam quod impuræ & obscœ-
næ volucres inuolarent in sacrificia, iu-
ramentis quidem non præstabat, sed fi-
des erat firmior, quæ iuramentorum
stabilitate niteretur. Addit, seruumei
quoque fuisse coniectorem, ex huius-
modi re fortassis in eam adductus sen-
tentiam. Diuinus quippe Abraham v-
num quendam præcipuum inter do-
mesticos habuit, eique iussit Isacco
sponsam in Mesopotamia, deque sua
cognitione vxorem quærere. Ille, ut
imperata faceret, profectus ex heri nu-
tu in Charan, (ciuitas autem hæc prima
est Abrahami) fufis precibus, ut sibi ea
in resopitularetur, Deum rogabat. O-
ptime enim nouerat, herum suam

erga externos imprimis hospitem esse ac benignum: ei vero quarebat puellam iisdem moribus ac perquam liberalem, ne, si dissimili reperta esset ingenio, senis gloriae officeret. Alia quoque ratio afferri potest. Domestici heram sibi mitem, bonam, & liberalem optant: restrictam vero & malignam fugiunt ac oderunt. Quum autem corda nosse vnus supremi Dei sit, precabatur illum identidem vt sibi virginem bonam & hospitem ostenderet, & heri moribus persimilem. Proinde rogabat vt, quam quarebat, ea esset, quæ potum petenti sibi largissime traderet. Hinc enim puellæ conicere quodammodo poterat indolem, & istud ceu quendam arrhabonem spei suæ capere. Ostendit igitur ei puellam is, qui corda nouit & renes. Quocirca ne coniectorem dicat eum, qui precibus a Deo petit ostendi sibi virginem eiusdem animi cum hero, id est, Abrahamo, & eius filio; quando nos etiam nunc, si quid nobis sensus & pietatis inest, in omni re adiutorem & propitium rectorem vniuersi Deum procuramus, & quarumcunque rerum agendarum iter ab eo quarimus: neque tamen idcirco nos coniectores & hariolos dixeris, sed ob pietatem potius in Deum laudaueris. Certe datas sibi quoque voces auium, inquit, quibus admonitus est fore vt in imperii folio federet. O sapientissimos eius Prophetas! Prædixerunt ei restam augustas, tamque eximias, picarum forte aut merularum voces: addam & charadriorum: auicula quippe est omnium maxime garrula. Sed eius suffragatoribus oscinum greges obstrepant quod velint; fraus enim ipsis amica fere semper est. Nos autem auibus, quæ capiti nostro superuolitant, valere iussis, rerum omnium scientiam vniuersi dominatori Deo tribuimus, eumque dicimus coeli ac terræ solum esse regem ac dominum rerum visibilium & inuisibilium, quæque sensu aut intellectu percipiuntur.

Απότην εἰς Φιλοτιμίας τὰς Ἰπὶ γε τοῖς ἐξ ἀλλοδαπῆς ἤκισσι παρ' αὐτῆ. ὁμοίη δὲ καὶ ἀφθονωτάτην ἐζήτει κόρη, ὡς ἂν μὴ ἑτερογνώμων εὐρεθεῖσά πως τῆ τῆ πρεσβύτερα δόξη, διαλυμήνοιο. Καὶ καθ' ἕτερον δὲ τρόπον. Φίλον πως αἰεὶ καὶ πολυεύκλον τοῖς κατὰ γε τὴν ἐσίαν οἰκέτας, ἀγαθὴ καὶ ἡμερωτάτη δέσποινα, καὶ εὐ ἔχουσα τὰ εἰς Φιλοτιμίαν· ἡ δὲ ἀκείνης καὶ βασκανῶ, Φευκλή τε καὶ ἀπεσυγημένη. ἐπειδὴ δὲ τὸ καρδίας εἰδέναί πρέποι ἂν μόνω τῷ Ἰπὶ πάντας Θεῶ, ἐδέϊτο πλείστας καταδείξαι οἱ παρθεῖνον ἀγαθὴν καὶ Φιλόξενον, καὶ τοῖς τῆ δεσπότη συμβαίνουσαν τρόποις. εὐχόμενῶ τοίνυν ἔφη ταύτην εἶναι τὴν ζητημένην, ἣν ἂν αἰτήσας πείν, ἀφθονωτάτα λάβοι. καὶ γὰρ ἦν πως ἐντεύθεν διατεκμήρασθαι ἔ γυναῖκα τὴν γνώμην, καὶ οἶόν τινας ἀρραδῶνας τῶν ἔσεσθαι προσδοκωμένων τὸ χρῆμα λαβεῖν. κατέδειξε τοίνυν αὐτῆ τὴν κόρην ὁ καρδίας εἰδῶς καὶ νεφερός. Οὐκ ἔν μὴ λέγειν συμβολικὸν τὸν αἰτήσαντα δι' εὐχῆς καταδειχθῆναι παρὰ Θεῶ τὴν ὁμόφρονα τῆ δεσπότη, Φημί δὲ τῷ Ἀβραάμ καὶ τῷ ἐξ αὐτῆ Φύντι παιδί, ἐπεὶ ἡ νῦν ἡμεῖς εἶπερ ἐσμέν ἀγγέλοι καὶ θεοφιλεῖς, Ἰπὶ παντὶ πράγματι συλλήπτορα καὶ ἐπαγωγὸν ποιῆσθαι σπευδόμεν τὸν τῶν ὅλων κατεξουσιάζοντα Θεόν, καὶ τὴν ἐφ' ἐκάστῳ τῶν πραγμάτων παρ' αὐτῆ ζητῆμεν ὁδόν. καὶ ἔ ταύτης ἕνεκα τῆς αἰτίας συμβολικῶς μαντεύεσθαι φαίη τις ἂν ἡμᾶς, ἐπαιέσει δὲ μᾶλλον τῆς εἰς Θεὸν εὐλαβείας. δεδόσθαι γε μὴν καὶ αὐτῆ, Φησὶν, ὀρνίθων φωνάς, διδασκῶσας ὅτι τοῖς τῆς βασιλείας ἐκίχησε θάκοις. ὡ σοφωτάτων αὐτῆ προφητῶν. προεσήμηναν αὐτῆ περὶ τῶν ἔτω σεπῶν καὶ ἐξηρημένων πραγμάτων, αἱ κητῶν περὶ τάχα καὶ κοψίχων φωναί, προδήσω δὲ καὶ χαραδεις· λαλίσαλον γὰρ ὅτι μάλιστα τὸ εὐρεθίον. ἀλλὰ τοῖς ἐμὲν τὰ ἴσα φρονεῖν ἐλομένοισι αὐτῆ ἀπληθῶν ἀγέλαι παραίρυζέτωσαν τὸ δοκεῖν. αἰεὶ γὰρ πως αὐτοῖς ἡ ἀπάτη Φίλον. ἡμεῖς δὲ τῆς ὑπὲρ κάρρα Φοῖωνίας ὄρνις πολλαὶ χαίρειν λέγοντες, τὰ πάντα εἰδέναί προσνεμῶμεν τῆ τῶν ὅλων κατεξουσιάζοντι Θεῶ, αὐτὸν τε φημὲν μόνον εἶναι βασιλέα καὶ κύριον ἕραν ἔ τε καὶ γῆς, δημιουργὸν ὀρατῶν καὶ ἀορατῶν, αἰδητῶν τε καὶ

νοητῶν. παρήγαγε γὰρ ἐξ ἑῶν ὄντων εἰς ὕ-
 παρξεν τὰ ἑῶν ὄντα ποτὲ διὰ τοῦ Υἱοῦ. διὸ
 καὶ μεθ' ἑτῶ Θεῶν καὶ Πατρὶ ἡ δόξα σὺν
 ἁγίῳ Πνεύματι εἰς τὰς αἰῶνας,
 Ἄμην.

tur, opificem. Produxit enim ex nihilo
 in rerum naturam ea, quæ aliquando
 non erant, per Filium: per quem, &
 cum quo, Deo & Patri gloria, cum
 sancto Spiritu, in seculum,
 Amen.

LIBRI DECIMI CONTRA IULIANVM
 FINIS.

opua
 tolla
 Plati
 ter at
 mania
 persti
 quam